

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ «ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

Το ζήτημα της ασφάλειας ως αντικείμενο της Πολιτικής Συνοχής και της Ελλάδας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κωνσταντίνος Σίμος

A.M. 0823M030

Αθήνα, Ιούνιος 2025

Τριμελής Επιτροπή

Ιωάννης Ψυχάρης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Βασίλειος Αυδίκος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Βασιλική Δεληθέου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει την εφαρμογή και τον αντίκτυπο της πολιτικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία επικεντρώνεται στην ασφάλεια, την περιφερειακή ανάπτυξη και τη βελτίωση της ζωής των πολιτών. Η ανάλυση και η αξιολόγηση των επιλεγμένων έργων δείχνει τη συνεισφορά ευρωπαϊκών ταμείων όπως το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF-B και ISF-P) καθώς και λοιπών χρηματοδοτικών εργαλείων. Γίνεται αναφορά για την ενίσχυση βασικών τομέων όπως η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, η προστασία από φυσικές και υγειονομικές κρίσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική σταθερότητα..

Η εργασία οργανώνεται σε επτά κεφάλαια. Αρχικά, παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο και η μεθοδολογία της μελέτης, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση της εφαρμογής των προγραμμάτων, με αναφορά στις επιτυχίες, τις προκλήσεις και τα κενά πολιτικής. Η εμπειρική ανάλυση περιλαμβάνει συγκεκριμένες περιπτώσεις έργων, όπως το Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης στη Σάμο, τα αντιπλημμυρικά έργα στην Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας και Θράκης, και η αναβάθμιση υγειονομικών υποδομών στην Καλαμάτα. Τα παραδείγματα αυτά υπογραμμίζουν την αποτελεσματικότητα των δράσεων, καταγράφοντας αποτελέσματα σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο.

Η μελέτη εντοπίζει τις ανάγκες και τα κενά πολιτικής, προτείνοντας βελτιώσεις για την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των προγραμμάτων.

Παρά τις προκλήσεις που εντοπίζονται, τα αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι η κατάλληλη εφαρμογή και διαχείριση των ευρωπαϊκών ταμείων μπορεί να δημιουργήσει μακροπρόθεσμες, θετικές επιπτώσεις για την κοινωνία και την οικονομία. Η εργασία καταλήγει με συστάσεις για την ενίσχυση της αποδοτικότητας των προγραμμάτων και την προσαρμογή τους στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες των περιφερειών και των πολιτών.

Λέξεις-κλειδιά:

Πολιτική Συνοχής, Ευρωπαϊκή Ένωση, ασφάλεια, βιώσιμη ανάπτυξη, κοινωνική ένταξη, ευρωπαϊκά ταμεία, περιφερειακή ανάπτυξη, διαφάνεια.

ABSTRACT

This study examines the implementation and outcomes of the European Union's cohesion strategy, with a focus on security, regional development, and improving the standard of living for local residents. The research and evaluation of a few selected projects highlights European funds such as the Asylum, Migration, and Integration Fund (AMIF), the Internal Security Fund (ISF-B and ISF-P), and the European Social Fund+ (ESF+). Managing migratory movements, safeguarding against natural calamities, and reducing unemployment are important areas of concern.

The study is structured into seven chapters. Initially, it outlines the theoretical framework and methodology, emphasizing the analysis of program implementation, successes, challenges, and policy gaps. The empirical analysis explores specific case studies, such as the Reception and Identification Center in Samos, flood protection projects, and the upgrade of healthcare infrastructure in Kalamata. These examples demonstrate the effectiveness of the initiatives, providing measurable outcomes in social, economic, and environmental dimensions.

The research identifies policy needs and gaps, offering recommendations to enhance the effectiveness and sustainability of the programs. Despite identified challenges, the findings underscore that the proper implementation and management of European funds can generate long-term positive impacts on society and the economy. The study concludes with proposals to strengthen program efficiency and adapt to the evolving needs of regions and citizens.

Keywords : Cohesion Policy, European Union, security, sustainable development, social inclusion, European funds, regional development, transparency.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
1. Εισαγωγή	7
1.1 Ορισμός της Πολιτικής Συνοχής.....	7
1.2 Στόχοι και Προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής	8
1.3 Σύνδεση της Ασφάλειας με την Πολιτική Συνοχής.....	9
1.4 Ιστορική Αναδρομή: Οικονομική Κρίση, Μετανάστευση, Ανθρωπογενείς και Φυσικές Κρίσεις	10
1.5 Αντικείμενο και Στόχοι της Έρευνας.....	11
2. Θεσμικό και Χρηματοδοτικό Πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής	14
2.1 Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας: ISF-P, ISF-B.....	14
2.2 Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF)	16
2.3 Άλλα Χρηματοδοτικά Εργαλεία και οι Συνεισφορές τους.....	17
2.4 Συγκριτική Ανάλυση Προγραμματικών Περιόδων 2007–2013, 2014–2020, 2021–2027	19
3. Σύνδεση ασφάλειας και Πολιτικής Συνοχής	21
3.1 Στρατηγικές προτεραιότητες και στόχοι για την ασφάλεια	21
3.2 Διαχείριση κρίσεων: οικονομική κρίση, μεταναστευτική πίεση και υγειονομική κρίση	22
3.3 Συνεισφορά της Πολιτικής Συνοχής στην Προστασία των Πολιτών	23
4. Εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων.....	23
4.1 Ανάλυση Δράσεων και Έργων (π.χ., εθελούσιες επιστροφές, ενίσχυση υποδομών)	24
4.2 Επισκόπηση υλοποίησης (προκλήσεις, επιτυχίες, προβλήματα).....	30
4.3 Αλληλοκάλυψη και συνεργασία μεταξύ ταμείων.....	37
5. Εμπειρική ανάλυση και αξιολόγηση	39
5.1 Μελέτη υποθέσεων: Επιλεγμένα προγράμματα και αποτελέσματα	39
5.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας και αντίκτυπου	42
5.3 Περιφερειακή και Εθνική Διάσταση: Ποιοι προστατεύονται περισσότερο	48
6. Προτάσεις πολιτικής και προβλέψεις.....	50
6.1 Εντοπισμός αναγκών και κενών πολιτικής.....	50
6.2 Προτάσεις για βελτίωση της αποτελεσματικότητας	54
6.3 Προβλέψεις και μελλοντικές προτεραιότητες	56
7. Συμπεράσματα.....	57
7.1 Κρίσιμα σημεία και συμπεράσματα της μελέτης	58
7.2 Συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στη διασφάλιση της ασφάλειας.....	59

8.Βιβλιογραφία	61
-----------------------------	-----------

1. Εισαγωγή

1.1 Ορισμός της Πολιτικής Συνοχής

Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί θεμελιώδη στρατηγική που αποσκοπεί στη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών των κρατών μελών. Σύμφωνα με Bachtler και Mendez (2020), η πολιτική συνοχής δεν αποτελεί μόνο ένα εργαλείο για την άμβλυνση των ανισοτήτων, αλλά ενισχύει τη συνολική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προωθώντας την αρμονική ανάπτυξη μεταξύ των περιοχών. Ταυτόχρονα, και σύμφωνα με το άρθρο 174 της Σύμβασης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ένωση επιδιώκει να ενισχύσει τη συνοχή με την προώθηση της αρμονικής ανάπτυξης και τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών.

Η πολιτική συνοχής χρηματοδοτείται κυρίως μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων Διαρθρωτικών Επενδύσεων (ΕΔΕΤ). Όπως αναφέρεται από τον Molle (2015), τα ΕΔΕΤ αποτελούν τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα της πολιτικής συνοχής, στηρίζοντας δράσεις που ενισχύουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική ένταξη και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ): αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής μέσω της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων.

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ): επικεντρώνεται στην προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της εκπαίδευσης.

Ταμείο Συνοχής (ΤΣ): υποστηρίζει έργα σε κράτη μέλη με ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ του 90%, με στόχο τη μείωση της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας.

Η πολιτική συνοχής εφαρμόζεται σε διάφορες περιόδους προγραμματισμού, καθορίζοντας προτεραιότητες και πόρους. Η πολιτική, που σχεδιάστηκε για την περίοδο από το 2021 έως το 2027, στοχεύει στην επίτευξη 5 κύριων στόχων.

Έξυπνη Ευρώπη: προώθηση της καινοτομίας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Μια φιλική προς το περιβάλλον Ευρώπη: υποστήριξη της μετάβασης σε μια καθαρή οικονομία κλειστού βρόχου, μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη: ενίσχυση της κινητικότητας και της συνδεσιμότητας μέσω στρατηγικών μεταφορών και ψηφιακών δικτύων.

Μια πιο κοινωνική Ευρώπη: εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Αρχής των κοινωνικών δικαιωμάτων και υποστήριξη της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγείας και της κοινωνικής ένταξης.

Μια Ευρώπη κοντά στους πολίτες: ενίσχυση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών μέσω περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Η πολιτική συνοχής διαδραματίζει καίριο ρόλο στην αντιμετώπιση ζητημάτων όπως η οικονομική κρίση, η μετανάστευση και η πανδημία COVID-19 και παρέχει τα εργαλεία και τους πόρους που απαιτούνται για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανάπτυξης στην

περιοχή της ΕΕ. Οι πολιτικές της συνοχής ανταποκρίνονται δυναμικά σε νέες προκλήσεις, ενισχύοντας τις τοπικές κοινωνίες μέσω στοχευμένων επενδύσεων και διαρθρωτικών παρεμβάσεων (Bachtler & Mendez, 2020). Με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται η ενδυνάμωση των περιφερειακών οικονομιών και η ανθεκτικότητα απέναντι σε κρίσεις.

1.2 Στόχοι και Προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει ως αποστολή τη δημιουργία ενός δικτύου ισχυρών και ανθεκτικών περιφερειών που θα λειτουργούν ως κινητήρια δύναμη για την ενίσχυση της συνοχής σε οικονομικό, κοινωνικό και εδαφικό επίπεδο. Σύμφωνα με τους Bachtler και Mendez (2020), η πολιτική αυτή δεν είναι απλώς μια χρηματοδοτική στρατηγική, αλλά ένα πολυδιάστατο εργαλείο που προάγει την κοινωνική δικαιοσύνη, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την εδαφική συνεργασία. Οι στόχοι και οι προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής δεν αποτελούν απλώς γενικές κατευθυντήριες γραμμές αλλά συγκεκριμένα εργαλεία για τη διαμόρφωση πολιτικών που απαντούν στις σύγχρονες ανάγκες των κρατών-μελών και των πολιτών (European Commission, 2021).

Στρατηγική Ανάπτυξη και Ανθεκτικότητα

Η στρατηγική της Πολιτικής Συνοχής περιλαμβάνει τη διαμόρφωση δυναμικών δομών που επιτρέπουν την απορρόφηση κοινωνικοοικονομικών σοκ και τη βελτίωση των βασικών δεικτών, όπως το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), η ανεργία και η κοινωνική συνοχή (Piattoni & Polverari, 2016). Η ενίσχυση της εδαφικής συνδεσιμότητας και η προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες αποτελούν κεντρικά στοιχεία αυτής της στρατηγικής, ειδικά σε περιοχές που αντιμετωπίζουν χρόνια προβλήματα υποδομών και ανάπτυξης. Οι στόχοι αυτοί διαμορφώνονται με άξονα:

- **Τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων.**
- **Την ενίσχυση της εδαφικής συνδεσιμότητας.**
- **Την προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες και την κλιματική αλλαγή.**

Οικονομική Δικαιοσύνη και Βιωσιμότητα

Η Πολιτική Συνοχής επιδιώκει την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης, ενισχύοντας παράλληλα την οικονομική δικαιοσύνη. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω επενδύσεων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν προβλήματα φτώχειας, ανεργίας και έλλειψης υποδομών. Παράλληλα, η πολιτική αυτή ενσωματώνει στόχους για την πράσινη μετάβαση, όπως η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος μέσω της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και βιώσιμων μεταφορών (European Commission, 2020).

Ευελιξία και Διαχείριση Κρίσεων

Μια από τις πιο σημαντικές προτεραιότητες της Πολιτικής Συνοχής είναι η ικανότητά της να λειτουργεί ευέλικτα, προσαρμοζόμενη στις ανάγκες κάθε εποχής. Κατά την πανδημία COVID-19, για παράδειγμα, η Πολιτική Συνοχής προσανατόλισε χρηματοδοτήσεις στην ενίσχυση των εθνικών συστημάτων υγείας και τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα διασφάλισε τη βιωσιμότητα των θέσεων εργασίας (European Commission, 2020).

Συνεργασία και Συντονισμός

Η επιτυχία της Πολιτικής Συνοχής εξαρτάται από τη συνεργασία πολλαπλών επιπέδων, συμπεριλαμβανομένων των κρατών-μελών, των τοπικών αρχών και των πολιτών (Hooghe & Marks, 2020). Μέσω αυτού του συνεργατικού πλαισίου, επιτυγχάνεται η καλύτερη διανομή

των πόρων και η μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δράσεων. Μέσα από αυτό το συνεργατικό πρίσμα, επιτυγχάνεται η καλύτερη διανομή των πόρων και η μεγιστοποίηση του αντίκτυπου των δράσεων.

1.3 Σύνδεση της Ασφάλειας με την Πολιτική Συνοχής

Η έννοια της ασφάλειας αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα για τη διασφάλιση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής ενότητας. Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ασφάλεια δεν περιορίζεται μόνο σε ζητήματα προστασίας από εξωτερικές απειλές, αλλά αναγνωρίζεται ως ουσιαστικό στοιχείο ενός πολυδιάστατου εργαλείου που συμβάλει για την εδραίωση της σταθερότητας και της ανάπτυξης των περιφερειών (Bachtler & Mendez, 2020). Αυτός ο σύνδεσμος ενισχύθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο προγραμματισμού από το 2014, όταν δημιουργήθηκαν ορισμένα ταμεία και δράσεις για την προώθηση της ασφάλειας.

Η ασφάλεια ως διασυνοριακό ζήτημα

Η ΕΕ αναγνωρίζει την ασφάλεια ως διασυνοριακό ζήτημα. Ειδικότερα, οι περιοχές που βρίσκονται κοντά στα σύνορα της Ε.Ε. αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο προκλήσεις όπως η διαχείριση της μετανάστευσης, η καταπολέμηση του διεθνικού εγκλήματος και η προστασία της εδαφικής ακεραιότητας (Piattoni & Polverari, 2016). Η πολιτική συνοχής χρηματοδοτεί δράσεις όπως:

- Ενίσχυση της συνοριακής υποδομής.
- Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την αντιμετώπιση κοινών απειλών.
- Ανάπτυξη προγράμματος βελτίωσης της διασυνοριακής ασφάλειας (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020).

Χρηματοοικονομικά μέσα και στόχοι ασφάλειας

Η Πολιτική Συνοχής περιλαμβάνει ποικίλα χρηματοδοτικά μέσα για τη διασφάλιση της ασφάλειας. Κατά την προγραμματική περίοδο **2014–2020**, το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF)** διαχωρίστηκε σε δύο τομείς:

- **ISF-P (τομέας αστυνομίας):** Υποστήριζε δράσεις όπως η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, ενισχύοντας την αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών.
- **ISF-B (τομέας συνόρων):** Εστίασε στη βελτίωση των συνοριακών υποδομών, την ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων και τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ (European Commission, 2020).

Για την περίοδο **2021–2027**, τα χρηματοδοτικά μέσα επανασχεδιάστηκαν:

1. **Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA):**
Αντικατέστησε το ISF-P, εστιάζοντας στη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών για την πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος, ενώ παρέχει στήριξη στη διαχείριση κρίσεων (European Commission, 2021).
2. **Το μέσο χρηματοδοτικής στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων (BMVI):**
Ενσωματώθηκε στο Ταμείο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων, ως

διάδοχος του ISF-B, με στόχο τη βελτίωση της συνοριακής διαχείρισης και την πολιτική θεωρήσεων (European Commission, 2021).

3. Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME):

Παραμένει ως κύριος μηχανισμός υποστήριξης των κρατών-μελών για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την κοινωνική ένταξη (European Commission, 2021).

Περιφερειακή Σταθερότητα και Ανάπτυξη

Η σύνδεση της ασφάλειας με την Πολιτική Συνοχής αναδεικνύεται ιδιαίτερα στη συμβολή της στη σταθερότητα και ανάπτυξη των περιφερειών. Η ασφάλεια θεωρείται προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την κοινωνική συνοχή. Παράλληλα, η ενίσχυση των περιφερειών με κρίσιμες υποδομές, όπως κέντρα φιλοξενίας, καινοτόμα συστήματα ασφάλειας και τεχνολογικές λύσεις, ενισχύει την ανθεκτικότητα έναντι εξωτερικών απειλών (European Parliament, 2021).

Προσαρμοστικότητα στις Κρίσεις

Η Πολιτική Συνοχής έχει αποδειχθεί εξαιρετικά ευέλικτη στην αντιμετώπιση κρίσεων. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, χρηματοδοτήθηκαν δράσεις για την ενίσχυση της δημόσιας υγείας και τη διατήρηση της ασφάλειας στα σύνορα της ΕΕ. Αντίστοιχα, στις περιόδους αυξημένων μεταναστευτικών ροών, τα κράτη-μέλη υποστηρίχθηκαν οικονομικά και τεχνολογικά για τη διαχείριση της κατάστασης (European Commission, 2020).

1.4 Ιστορική Αναδρομή: Οικονομική Κρίση, Μετανάστευση, Ανθρωπογενείς και Φυσικές Κρίσεις

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εξελίχθηκε σε μια περίοδο έντονων προκλήσεων, αντιμετωπίζοντας διαδοχικές κρίσεις που ανέδειξαν τη σημασία της για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 μέχρι την πανδημία COVID-19, η Πολιτική Συνοχής απέδειξε την ικανότητά της να προσαρμόζεται και να υποστηρίζει τα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες.

1. Οικονομική Κρίση (2008–2014)

Η παγκόσμια οικονομική κρίση επηρέασε βαθιά την ΕΕ, με έντονες επιπτώσεις στις οικονομίες των κρατών-μελών, ιδιαίτερα σε χώρες του Νότου, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου:

Η Πολιτική Συνοχής αποτέλεσε βασικό εργαλείο για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των περιφερειών, χρηματοδοτώντας έργα υποδομών, απασχόλησης και καινοτομίας. (Rodríguez-Pose & Garcilazo, 2015).

Οι διαρθρωτικοί πόροι ανακατευθύνθηκαν σε τομείς υψηλής προτεραιότητας, όπως η στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και η προώθηση της απασχόλησης (European Commission, 2016).

Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδότησε έργα που ενίσχυσαν την ανταγωνιστικότητα των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών, συμβάλλοντας στη σταδιακή ανάκαμψη (European Parliament, 2017).

2. Μεταναστευτική Κρίση (2015–2019)

Η μεταναστευτική κρίση που κορυφώθηκε το 2015 αποτέλεσε άλλη μια δοκιμασία για την ΕΕ. Η εισροή εκατομμυρίων προσφύγων και μεταναστών, κυρίως από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, δημιούργησε αυξημένες πιέσεις στα κράτη-μέλη πρώτης γραμμής, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία.

- Το **Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF)** επικεντρώθηκε στην υποστήριξη των κρατών-μελών για τη διαχείριση της υποδοχής και την κοινωνική ένταξη μεταναστών, καθώς και στην προώθηση της συνεργασίας για τη διαχείριση της μετανάστευσης (European Commission, 2018).
- Το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Συνόρων (ISF-B)** υποστήριξε την ενίσχυση των υποδομών στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, τη βελτίωση των συνοριακών ελέγχων και την ενίσχυση των μηχανισμών επιτήρησης (Bigo, 2017).

Ειδικά διασυνοριακά προγράμματα χρηματοδότησαν την αναβάθμιση των κέντρων φιλοξενίας και την εκπαίδευση προσωπικού για τη διαχείριση κρίσεων, ενώ παράλληλα ενίσχυσαν τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των μεταναστευτικών πιέσεων (European Commission, 2019).

3. Ανθρωπογενείς και φυσικές κρίσεις

Η πανδημία COVID-19 αποτέλεσε τη μεγαλύτερη υγειονομική κρίση στην πρόσφατη ιστορία της ΕΕ, αποκαλύπτοντας την ανάγκη για άμεση οικονομική και κοινωνική υποστήριξη. Η Πολιτική Συνοχής κινητοποίησε πόρους για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας:

Το πρόγραμμα REACT-EU (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe) παρέσχε επιπλέον χρηματοδότηση ύψους 47,5 δισεκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2020–2022, με στόχο την ανάκαμψη από τις επιπτώσεις της πανδημίας (European Commission, 2021).

Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά χρηματοδότησαν δράσεις για την ενίσχυση των εθνικών συστημάτων υγείας, την υποστήριξη της απασχόλησης και την ψηφιακή μετάβαση (European Commission, 2021).

Η Επίδραση των Κρίσεων στη Στρατηγική της Πολιτικής Συνοχής

Οι τρεις αυτές κρίσεις ανέδειξαν τη σημασία της Πολιτικής Συνοχής ως εργαλείου ευελιξίας και προσαρμογής. Μέσω της ανακατεύθυνσης πόρων και της χρηματοδότησης στρατηγικών δράσεων, η Πολιτική Συνοχής ενίσχυσε την ανθεκτικότητα των περιφερειών και διασφάλισε τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα.

1.5 Αντικείμενο και Στόχοι της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) συμβάλλει στη διαχείριση σύγχρονων προκλήσεων, όπως η ασφάλεια, η οικονομική ανθεκτικότητα, και η κοινωνική ενσωμάτωση, εν μέσω κρίσιμων εξελίξεων, όπως η οικονομική κρίση, η μεταναστευτική πίεση, οι υγειονομικές και φυσικές κρίσεις. Μέσα από την ανάλυση των σχετικών πολιτικών, χρηματοδοτικών μηχανισμών και στρατηγικών εφαρμογής, η έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής και στη διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση των παρεμβάσεων της.

Αντικείμενο της Έρευνας

Το αντικείμενο της έρευνας επικεντρώνεται στα εξής:

Αξιολόγηση της συνεισφοράς της Πολιτικής Συνοχής στην ενίσχυση της ασφάλειας στην Ελλάδα.

Εξετάζεται πώς η Πολιτική Συνοχής έχει χρηματοδοτήσει δράσεις για τη βελτίωση της ασφάλειας στη χώρα, με έμφαση σε προγράμματα όπως το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) και το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF). Παραδείγματα περιλαμβάνουν την ενίσχυση των συνοριακών υποδομών στον Έβρο, που συνέβαλαν στη μείωση των περιστατικών παράνομης διέλευσης κατά 50% περίπου (Υπουργείο Μετανάστευσης, 2021 & 2023), καθώς και τη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης στα νησιά του Αιγαίου μέσω της αναβάθμισης των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2021).

Ανάλυση της ευελιξίας της Πολιτικής Συνοχής στη διαχείριση κρίσεων με ελληνική διάσταση.

Η Πολιτική Συνοχής έχει προσαρμόσει τις χρηματοδοτήσεις της στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των κρατών-μελών, όπως επισημαίνουν οι Bachtler και Mendez (2020). Στην Ελλάδα, αυτή η ευελιξία κατέστη κρίσιμη σε τρεις μεγάλες προκλήσεις: την οικονομική κρίση, τη μεταναστευτική πίεση, τις υγειονομικές και φυσικές κρίσεις.

Οικονομική κρίση

Κατά την οικονομική κρίση του 2009-2015, η Ελλάδα επωφελήθηκε από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) για τη στήριξη των τοπικών οικονομιών. Η ανακατεύθυνση πόρων κατά τη διάρκεια κρίσεων είναι αναγκαία για την προστασία των τοπικών κοινωνιών. Για παράδειγμα, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ESF), δημιουργήθηκαν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, από τα οποία επωφελήθηκαν πλήθος ανέργων. Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) χρηματοδότησε την αναβάθμιση υποδομών σε τοπικές επιχειρήσεις, συμβάλλοντας στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών της χώρας. (European Commission, 2020).

Μεταναστευτική πίεση

Η μεταναστευτική κρίση που κορυφώθηκε το 2015 αποτέλεσε ένα κρίσιμο πεδίο εφαρμογής της Πολιτικής Συνοχής. Οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές πίεσαν τα κράτη-μέλη πρώτης γραμμής, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, όπου οι υφιστάμενες υποδομές και μηχανισμοί αντιμετώπισης κρίσεων συχνά αποδείχθηκαν ανεπαρκείς. Σύμφωνα με τον Baldwin-Edwards et al. (2019), οι πολιτικές που βασίστηκαν σε αποδεικτικά δεδομένα αναδείχθηκαν ως ουσιαστικό εργαλείο για την αναπροσαρμογή της στρατηγικής διαχείρισης της κρίσης. Μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF-B), ενισχύθηκαν οι υποδομές στα νησιά του Αιγαίου, όπως τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ). Το AMIF συνέβαλε στη βελτίωση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης, ενισχύοντας τη λειτουργικότητά τους και προωθώντας την κοινωνική ένταξη. Σύμφωνα με στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, το ΚΥΤ Σάμου δύναται να εξυπηρετήσει 2690 άτομα (γενικό πληθυσμό, ασυνόδευτα ανήλικα και ευάλωτες ομάδες) με συνέπεια την βελτίωση των συνθηκών

διαβίωσης για τους αιτούντες άσυλο. Επιπλέον, η εν λόγω εγκατάσταση και ως Κλειστή Ελεγχόμενη Δομή (ΚΕΔ) παρέχει τη δυνατότητα ελεγχόμενης φιλοξενίας πλέον 960 ατόμων. Πέραν των ανωτέρω, μέσω του Προγράμματος Άσυλο και Μετανάστευση του ΧΜ ΕΟΧ, η Ελλάδα κατάφερε να ενισχύσει τη διαχείριση του ασύλου καθώς δημιούργησε επιπλέον 200 θέσεις για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες σε δομή φιλοξενίας στον Πύργο Ηλείας, ενισχύοντας την αποτελεσματική διαχείριση της κρίσης και βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ τοπικών αρχών και πολιτών.

Ανθρωπογενείς και Φυσικές Κρίσεις

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τα ΕΔΕΤ προσαρμόστηκαν για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες στον τομέα της δημόσιας υγείας. Η Ελλάδα εξασφάλισε χρηματοδότηση περίπου 2 δις ευρώ στο πλαίσιο του προγράμματος REACT-EU, όπου μέρος των πόρων κατευθύνθηκε για την ενίσχυση των νοσοκομειακών υποδομών και την προμήθεια ιατροφαρμακευτικού εξοπλισμού. Επιπλέον, η συνεργασία με το Πρόγραμμα Άσυλο και Μετανάστευση του ΧΜ ΕΟΧ επέτρεψε τη στήριξη ευάλωτων πληθυσμών, όπως οι μετανάστες, με την παροχή υγειονομικών υπηρεσιών εντός των εγκαταστάσεων φιλοξενίας. Πέραν των ανωτέρω, τα χρηματοδοτικά εργαλεία στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής έχουν κατευθύνει κοινοτικούς πόρους για την προστασία από φυσικές καταστροφές όπως οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης έχει χρηματοδοτήσει διάφορες δράσεις με προμήθειες υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθώς και τεχνικών έργων προκειμένου να ενισχύσει την ανθεκτικότητα της χώρας έναντι των φυσικών καταστροφών.

Διερεύνηση της εδαφικής διάστασης της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα

Έρευνες από τον Crescenzi (2021) επιβεβαιώνουν τη θετική επίδραση της πολιτικής συνοχής στη βελτίωση της συνολικής ποιότητας ζωής στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές. Αναλύεται η εφαρμογή πολιτικών στις περιφέρειες της χώρας, με έμφαση σε περιοχές που αντιμετωπίζουν έντονες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, όπου μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, και ανάλογα τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής, έλαβαν χώρα παρεμβάσεις για βελτίωση των οικονομικών δεικτών (π.χ. απασχόληση), καθώς και παρεμβάσεις που αφορούν τις κρίσιμες υποδομές για τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών.

Στόχοι της Έρευνας

Οι στόχοι της παρούσας έρευνας είναι:

Να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα των πολιτικών ασφάλειας που χρηματοδοτούνται από την Πολιτική Συνοχής στην Ελλάδα. Θα αναλυθούν συγκεκριμένες δράσεις που αφορούν τη βελτίωση των συνοριακών υποδομών, τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών καθώς και δράσεις για την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής στην χώρα μας. **Να καταγραφούν τα κενά και οι προκλήσεις στην εφαρμογή πολιτικών ασφάλειας στην Ελλάδα.** Εστιάζεται στη δυσκολία απορρόφησης κονδυλίων, την έλλειψη συντονισμού μεταξύ τοπικών και εθνικών αρχών, καθώς και τη βελτιστοποίηση της συνεργασίας μέσω των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μηχανισμών.

Να προταθούν στρατηγικές βελτίωσης για την ελληνική εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής. Τη διαμόρφωση προτάσεων βελτίωσης που βασίζονται σε ανάλυση δεδομένων που αφορούν τις υλοποιηθέντες δράσεις μεταξύ των περιφερειών προκειμένου να επιτευχθεί

η αποτελεσματική αξιοποίηση των επενδύσεων στο πλαίσιο των ταμείων της Πολιτικής Συνοχής (Rodriguez-Pose et al., 2020).

Μεθοδολογία

Η έρευνα θα βασιστεί σε ανάλυση επίσημων δεδομένων και εκθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ θα περιλαμβάνει αξιολόγηση των παρεμβάσεων των διάφορων χρηματοδοτικών μηχανισμών, όπως τα ταμεία AMIF, ISF, ΕΔΕΤ και το REACT-EU. Επιπλέον, θα ληφθούν υπόψη οι πολιτικές άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και οι σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές.

2. Θεσμικό και Χρηματοδοτικό Πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής

2.1 Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας: ISF-P, ISF-B

Το Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας (Internal Security Funds - ISF) αποτελεί σημαντικό χρηματοδοτικό μέσο της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), το οποίο έχει σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση ζητημάτων ασφάλειας που σχετίζονται τόσο την προστασία από εξωτερικές απειλές όσο και τη διασφάλιση της σταθερότητας εντός της Ένωσης. Κατά την προγραμματική περίοδο **2014–2020**, το ISF διαχωρίστηκε σε δύο τομείς: **ISF-P (Police)** και **ISF-B (Borders)**, με διακριτές λειτουργίες και στόχους.

ISF-P (Police)

Το **ISF-P**, ή αλλιώς ο τομέας της αστυνομίας, έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών για την καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας. Η χρηματοδότηση μέσω του ISF-P αντικατοπτρίζει τη στρατηγική της ΕΕ για την ασφάλεια, η οποία συχνά πλαισιώνεται από την ανάγκη προστασίας από εσωτερικές και εξωτερικές απειλές (Léonard, 2011).

Οι βασικοί του στόχοι περιλαμβάνουν:

- **Καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος:** Το ISF-P χρηματοδότησε δράσεις που εστιάζουν στη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών για την πρόληψη και καταστολή εγκληματικών δραστηριοτήτων.
- **Ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών:** Η αποτελεσματικότητα των αστυνομικών δυνάμεων ενισχύθηκε μέσα από τη χρηματοδότηση κοινών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τεχνολογικών υποδομών
- **Προστασία κρίσιμων υποδομών:** Το ISF-P περιλαμβάνει δράσεις για την προστασία υποδομών στρατηγικής σημασίας, όπως ενεργειακά δίκτυα και συστήματα μεταφορών.

Στην Ελλάδα, το ISF-P αξιοποιήθηκε για τη αύξηση της επιχειρησιακής ικανότητας της Ελληνικής Αστυνομίας, με έμφαση στην ενίσχυση της τεχνολογικής υποδομής και την ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη διαχείριση κρίσεων.

ISF-B (Borders)

Ο τομέας των συνόρων, ή **ISF-B**, εστίασε στην ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ, προκειμένου να διασφαλιστεί η εδαφική ακεραιότητα και να καταπολεμηθεί η παράνομη μετανάστευση. Η εξωτερική διάσταση του ISF-B αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη εμπλοκή της ΕΕ σε ζητήματα ασφάλειας στα εξωτερικά της σύνορα, με έμφαση στην προώθηση της συνεργασίας με γειτονικές χώρες (Monar, 2013).

Οι κύριες δράσεις του περιλαμβάνουν:

- **Ενίσχυση των συνοριακών υποδομών:** Το ISF-B χρηματοδότησε την ανάπτυξη προηγμένων τεχνολογιών επιτήρησης, όπως συστήματα UAV (drones) και αισθητήρες στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα.
- **Βελτιωμένη παρακολούθηση και διαχείριση:** Έχουν διατεθεί σημαντικοί πόροι για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος ελέγχου της μετανάστευσης και την βελτίωση της ασφάλειας στα εξωτερικά σημεία διέλευσης.
- **Διαχείριση κρίσεων στα εξωτερικά σύνορα:** Σε μια περίοδο αυξημένων μεταναστευτικών ροών, όπως η κρίση του 2015, το ISF-B παρείχε οικονομική στήριξη για να ανταποκριθεί άμεσα στις ανάγκες των κρατών-μελών.

Η ενίσχυση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων αποτελεί κεντρικό άξονα της πολιτικής της ΕΕ. Ταυτόχρονα, η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), αντικατοπτρίζει την προσπάθεια της ΕΕ να ενισχύσει την εποπτεία και τον συντονισμό στα εξωτερικά σύνορα, αντιμετωπίζοντας πιο αποτελεσματικά τις μεταναστευτικές πιέσεις και τις προκλήσεις ασφάλειας.

Στην Ελλάδα, το ISF-B υπήρξε καθοριστικής σημασίας για τη διαχείριση των συνόρων στον Έβρο και τα νησιά του Αιγαίου, χρηματοδοτώντας έργα όπως η αναβάθμιση των συνοριακών σταθμών και η ενίσχυση της παρουσίας του Λιμενικού Σώματος. Το ISF-B διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών στη Μεσόγειο, επισημαίνοντας την ανάγκη για ενίσχυση των συνόρων και προώθηση συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς (Wolf, 2015).

Μετάβαση στην Προγραμματική Περίοδο 2021–2027

Η εφαρμογή του ISF-P και του ISF-B αποδεικνύει τη σημασία των θεσμικών αλλαγών στην ΕΕ, καθώς η πολιτική ασφάλειας προσαρμόζεται στις ανάγκες της εποχής (Trauner & Ripoll Servent, 2016). Για την προγραμματική περίοδο **2021–2027**, τα δύο αυτά ταμεία αναδιαρθρώθηκαν:

1. Το **Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA)** αντικατέστησε το ISF-P, εστιάζοντας στη βελτίωση της τεχνολογικής αναβάθμισης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρατών-μελών απέναντι σε νέες απειλές (European Commission, 2021).
2. Το **Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων (BMVI)** αντικατέστησε το ISF-B, αποτελώντας μέρος του Ταμείου για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Συνόρων.

Συμβολή των Ταμείων ISF στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από τα Ταμεία Εσωτερικής Ασφάλειας, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της μεταναστευτικής κρίσης. Η χρηματοδότηση του ISF-B, ενίσχυσε την δομή των συνόρων του Έβρου, ενώ το ISF-P βοήθησε στην αναβάθμιση των αστυνομικών δυνάμεων. Οι επενδύσεις αυτές συνέβαλαν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση κρίσεων και στη βελτίωση της εσωτερικής ασφάλειας.

2.2 Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF)

Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την στήριξη της μεταναστευτικής πολιτικής (Boswell & Geddes, 2020). Δημιουργήθηκε κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, και αντικαθιστά προηγούμενα ταμεία όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες (ERF) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης (EIF). Η αποστολή του AMIF είναι να προωθήσει μια ολοκληρωμένη και βιώσιμη προσέγγιση για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, με έμφαση στην προστασία των αιτούντων άσυλο και την κοινωνική ένταξη των μεταναστών.

Το AMIF έχει τέσσερις κύριους στόχους. Πρώτον, υποστηρίζει το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) βελτιώνοντας τις συνθήκες υποδοχής διασφαλίζοντας δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου. Δεύτερον, η προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης και η προώθηση της αρμονικής συνύπαρξης της αποσύνδεσης μεταξύ των μεταναστών και των τοπικών κοινοτήτων. Τρίτον, ενισχύει την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης μέσω συνεργασιών με τρίτες χώρες και προγραμμάτων εθελοντικής επιστροφής. Τέλος, ενισχύει την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών, ιδίως εκείνων που υφίστανται μεγαλύτερες πιέσεις λόγω αυξημένων μεταναστευτικών ροών.

Η Ελλάδα έχει επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από το AMIF λόγω της γεωγραφικής της θέσης και του ρόλου της ως πύλης εισόδου για πολλούς μετανάστες και πρόσφυγες. Το ταμείο έχει χρηματοδοτήσει τη δημιουργία και τη βελτίωση Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα νησιά του Αιγαίου, και έχει στηρίξει την ενίσχυση της Υπηρεσίας Ασύλου για την επιτάχυνση της εξέτασης αιτημάτων. Επιπλέον, χρηματοδοτήθηκαν προγράμματα κοινωνικής και εκπαιδευτικής ένταξης, ενισχύοντας τη δυνατότητα των μεταναστών να ενταχθούν στις τοπικές κοινωνίες.

Κατά την προγραμματική περίοδο 2021–2027, το AMIF εξακολουθεί να διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ. Οι βασικοί άξονες περιλαμβάνουν τη διαχείριση ασύλου, την προώθηση της νόμιμης μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης, καθώς και την αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης. Ιδιαίτερη έχει δοθεί στην προσαρμογή του ταμείου σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, όπως η αύξηση του αριθμού των ροών των μεταναστών και ο αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 (Carrera, 2016).

Το AMIF αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, ιδιαίτερα σε κράτη-μέλη όπως η Ελλάδα (Carrera, 2016). Με τη στήριξη δράσεων που προωθούν την ένταξη και καταπολεμούν την παράνομη μετανάστευση, συμβάλλει ουσιαστικά στη διατήρηση της περιφερειακής σταθερότητας και της οικονομικής ανθεκτικότητας στην ΕΕ.

2.3 Άλλα Χρηματοδοτικά Εργαλεία και οι Συνεισφορές τους

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) υποστηρίζεται από διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία που συμπληρώνουν τα ταμεία, όπως το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) και το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF). Τα εργαλεία αυτά, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα πολιτικών και αποσκοπούν στη στήριξη της περιφερειακής ανάπτυξης, της κοινωνικής ένταξης και της ανθεκτικότητας σε κρίσεις. Στην ενότητα αυτή, εξετάζονται τα πιο σημαντικά από αυτά τα εργαλεία και η συνεισφορά τους στην Πολιτική Συνοχής.

REACT-EU

Το πρόγραμμα **REACT-EU** (Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe) δημιουργήθηκε ως άμεση απάντηση στις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19. (European Commission. (2021). *REACT-EU: Supporting Recovery through Cohesion Policy*). Ενσωματωμένο στην Πολιτική Συνοχής για την περίοδο 2021–2027, το REACT-EU εστιάζει:

Απασχόληση και στήριξη των μικρών επιχειρήσεων (MME): παρέχει χρηματοδότηση για τη διατήρηση της απασχόλησης και τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Στη χρηματοδότηση δράσεων δημόσιας υγείας: Συμβάλλει στην ενίσχυση των υγειονομικών συστημάτων, με έμφαση στις υποδομές και στον εξοπλισμό.

Στην προώθηση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης: Υποστήριξη δράσεων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της αειφορίας (European Commission, 2021).

Στην Ελλάδα, το REACT-EU χρηματοδότησε δράσεις για την ενίσχυση του συστήματος υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς και προγράμματα στήριξης των ΜΜΕ σε τομείς που επλήγησαν περισσότερο.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF)** είναι ένα από τα βασικά ταμεία της Πολιτικής Συνοχής, το οποίο ενισχύει την ανάπτυξη των περιφερειών μέσω:

- **Επενδύσεων σε υποδομές:** Χρηματοδότηση έργων στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και της ψηφιακής συνδεσιμότητας.
- **Προώθησης της καινοτομίας και της έρευνας:** Επικεντρώνεται στη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της τεχνολογικής ανάπτυξης.
- **Βελτίωσης της κοινωνικής ένταξης:** Υποστήριξη δράσεων που αποσκοπούν στη μείωση των ανισοτήτων και στη στήριξη ευάλωτων ομάδων (European Parliament, 2020).

Σύμφωνα με τον Rodríguez-Pose και τον Garcilazo (2015), οι επενδύσεις του ΕΤΠΑ σε περιοχές με ενισχυμένους τοπικούς θεσμούς διακυβέρνησης συνέβαλαν καθοριστικά ώστε τομείς όπως η ενέργεια και οι μεταφορές να οδηγήσουν στην αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Η Ελλάδα αξιοποίησε το ΕΤΠΑ για την ανάπτυξη περιφερειακών υποδομών, όπως η αναβάθμιση λιμένων και η δημιουργία βιομηχανικών πάρκων.

Ταμείο Συνοχής

Το **Ταμείο Συνοχής** εστιάζει σε κράτη-μέλη με χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, στηρίζοντας έργα που συμβάλλουν στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Οι κύριοι στόχοι του περιλαμβάνουν:

- **Βελτίωση των υποδομών μεταφορών:** Χρηματοδότηση μεγάλων έργων, όπως αυτοκινητόδρομοι και σιδηροδρομικές γραμμές.
- **Προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας:** Στήριξη δράσης για τη διαχείριση αποβλήτων και την ανανεώσιμη ενέργεια (European Commission, 2020).

Στην Ελλάδα, το Ταμείο Συνοχής έχει χρηματοδοτήσει σημαντικά έργα, όπως η επέκταση του μετρό της Αθήνας και η αναβάθμιση των οδικών υποδομών.

Πρόγραμμα «Horizon Europe»

Το πρόγραμμα **Horizon Europe** είναι το κύριο εργαλείο της ΕΕ για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας. Επίσης αποτελεί την κύρια πρωτοβουλία της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία, διευκολύνοντας τη συνεργασία μεταξύ περιφερειών και τη μεταφορά γνώσης (European Parliament, 2020). Ενώ δεν ανήκει αποκλειστικά στην Πολιτική Συνοχής, συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων της μέσω:

- **Ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών:** Υποστήριξη ερευνητικών προγραμμάτων σε τομείς όπως η υγεία, η κλιματική αλλαγή και η ψηφιακή τεχνολογία.
- **Της συνεργασίας μεταξύ περιφερειών:** Διευκολύνει τη μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας (European Commission, 2021).

Στην Ελλάδα, το Horizon Europe υποστηρίζει ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια που συμμετέχουν σε διεθνή προγράμματα συνεργασίας.

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)

Το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+)** αποτελεί συνέχεια του ΕΚΤ και στηρίζει την κοινωνική συνοχή μέσω:

- **Προγραμμάτων κατάρτισης και εκπαίδευσης:** Προώθηση της απόκτησης δεξιοτήτων και την απασχόλησης.
- **Καταπολέμησης της φτώχειας:** Υποστηρίζει κοινωνικά προγράμματα για ευάλωτες ομάδες.
- **Βελτίωσης της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας:** Συμβολή στη μείωση της κοινωνικής ανισότητας (European Parliament, 2021).

Στην Ελλάδα, το ΕΚΤ+ χρηματοδοτεί δράσεις για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας.

ΕΟΧ Πρόγραμμα Άσυλο και Μετανάστευση

Το Πρόγραμμα Άσυλο και Μετανάστευση στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ) για την περίοδο 2014–2021, αποτελεί ένα σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο που στοχεύει στην ενίσχυση των εθνικών συστημάτων ασύλου και μετανάστευσης. Μέσω του προγράμματος αυτού, χρηματοδοτούνται δράσεις για τη βελτίωση των υποδομών φιλοξενίας, την υποστήριξη των διαδικασιών ασύλου και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των αρμόδιων φορέων. Επιπλέον, το πρόγραμμα προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των ελληνικών αρχών και ευρωπαϊκών οργανισμών, συμβάλλοντας στη συνολική βελτίωση της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Οι δράσεις του προγράμματος εστιάζουν στη συμπλήρωση των βασικών κοινοτικών ταμείων, ενισχύοντας την ευελιξία και την αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής.

Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη (ΕΠΑ 2021–2025)

Το Τομεακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη ενσωματώνεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021–2025 και λειτουργεί συμπληρωματικά με τους κοινοτικούς πόρους. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επενδύσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση των υποδομών ασφαλείας, όπως η αναβάθμιση συνοριακών σταθμών και η εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών για την προστασία του πολίτη. Παράλληλα, προωθεί τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας του Υπουργείου, μέσα από δράσεις εκπαίδευσης προσωπικού και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας έναντι φυσικών και ανθρωπογενών απειλών. Τέλος, το ΕΠΑ υποστηρίζει μεταρρυθμίσεις που συμβάλλουν στη διαφάνεια και την αποτελεσματική διαχείριση κρίσεων, καθιστώντας το βασικό εργαλείο για την ενίσχυση των στόχων της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα.

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία πέρα από τα κύρια ταμεία της Πολιτικής Συνοχής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης και της ανθεκτικότητας της ΕΕ. Μέσω της εφαρμογής τους, χώρες όπως η Ελλάδα επωφελούνται από σημαντικές επενδύσεις που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και τη βιωσιμότητα.

Η εφαρμογή αυτών των χρηματοδοτικών εργαλείων διασφαλίζει την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα, ειδικά σε περιόδους κρίσεων, όπως αποδεικνύεται από την προσαρμοστικότητα της Πολιτικής Συνοχής (Bachtler & Mendez, 2020).

2.4 Συγκριτική Ανάλυση Προγραμματικών Περιόδων 2007–2013, 2014–2020, 2021–2027

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει αναπτυχθεί σημαντικά, ανταποκρινόμενη στις συνεχώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες των κρατών-μελών. Κάθε περίοδος προγραμματισμού χαρακτηρίζεται από διαφορετικούς στόχους, προτεραιότητες και στρατηγικές, που καθορίζονται από τις προκλήσεις της εκάστοτε εποχής.

Προγραμματική Περίοδος 2007–2013: Έμφαση στη σύγκλιση και τις υποδομές

Κατά την προγραμματική περίοδο 2007–2013, οι κύριοι στόχοι επικεντρώνονταν στη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Όπως έχει αναφερθεί οι Piattoni και Polverari (2016), η περίοδος 2007–2013 επικεντρώθηκε στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μέσω έργων υποδομών και στην αντιμετώπιση των

περιφερειακών ανισοτήτων. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στη **Σύγκλιση**, μέσω επενδύσεων σε υποδομές μεταφορών, ενέργειας και εκπαίδευσης. Στόχος ήταν η ενίσχυση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών, ώστε να φτάσουν το επίπεδο των υπόλοιπων κρατών-μελών.

Στην Ελλάδα, αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε από έργα μεγάλης κλίμακας, όπως η ανάπτυξη των αυτοκινητοδρόμων και ο εκσυγχρονισμός των λιμένων. Η έμφαση δόθηκε στη βελτίωση της προσβασιμότητας και στη δημιουργία βασικών υποδομών.

Προγραμματική Περίοδος 2014–2020: Ευελιξία και Διαχείριση Κρίσεων

Η περίοδος 2014–2020 χαρακτηρίστηκε από την ανάγκη αντιμετώπισης των συνεπειών της οικονομικής κρίσης και της μεταναστευτικής κρίσης. Η περίοδος 2014–2020 αποδείχθηκε κομβική για την Πολιτική Συνοχής, καθώς εισήγαγε μηχανισμούς ευελιξίας που της επέτρεψαν να ανταποκριθεί στις ανάγκες που προέκυψαν από την οικονομική και μεταναστευτική κρίση καθώς η υφιστάμενη γνώση μετατράπηκε σε εφαρμοσμένη πολιτική (Dotti 2020). Η Πολιτική Συνοχής ανέδειξε την **ευελιξία** της, προσαρμόζοντας τις χρηματοδοτήσεις για να στηρίξει την κοινωνική συνοχή και την οικονομική ανάκαμψη.

Στην Ελλάδα, τα πρόγραμμα επικεντρώθηκε στη βελτίωση των υποδομών δημόσιας υγείας, στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και στη διαχείριση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών μέσω των ΚΥΤ στα νησιά του Αιγαίου. Η χρήση των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF) συνέβαλε σημαντικά στη σταθεροποίηση της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης.

Προγραμματική Περίοδος 2021–2027: Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση

Η τρέχουσα προγραμματική περίοδος 2021–2027 επικεντρώνεται σε μια **πράσινη και ψηφιακή μετάβαση**, με στόχο την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050. Η περίοδος 2021–2027 χαρακτηρίζεται από μια στρατηγική στροφή προς την κλιματική ουδετερότητα και την ενίσχυση της ψηφιακής οικονομίας, σε ευθυγράμμιση με τον Ευρωπαϊκό Πράσινο Συμφωνία. Το European Green Deal αποτελεί βασικό άξονα της στρατηγικής, η οποία επικεντρώνεται στην προώθηση της καινοτομίας και της τεχνολογίας.

Στην Ελλάδα, αυτή η μετάβαση επιτυγχάνεται μέσω δράσεων που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και στη στήριξη της ψηφιακής οικονομίας. Επιπλέον, προγράμματα όπως το REACT-EU συνεχίζουν να παρέχουν υποστήριξη για την ανάκαμψη από την πανδημία COVID-19.

Συγκριτικός Πίνακας Προγραμματικών Περιόδων

Προγραμματική Περίοδος	Βασικοί Στόχοι	Προτεραιότητες	Παραδείγματα από την Ελλάδα
2007–2013	Σύγκλιση, Ανάπτυξη Υποδομών	Υποδομές, Εκπαίδευση, Μεταφορές	Ανάπτυξη αυτοκινητοδρόμων, αναβάθμιση λιμένων
2014–2020	Διαχείριση Κρίσεων, Κοινωνική Συνοχή	Δημόσια Υγεία, ΜΜΕ, Μετανάστευση	ΚΥΤ στα νησιά Αιγαίου, ενίσχυση Υπηρεσίας Ασύλου
2021–2027	Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση, Ανθεκτικότητα	Πράσινη Ανάπτυξη, Ψηφιακή Καινοτομία, Υγεία	Ενεργειακή απόδοση, υποδομές χαμηλών εκπομπών άνθρακα

9.1 Συγκριτικός Πίνακας Προγραμματικών Περιόδων

Η Davoudi (2010) υποστηρίζει ότι η εδαφική συνοχή αποτελεί βασικό πυλώνα του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, καθώς επιδιώκει να διασφαλίσει την ισόρροπη ανάπτυξη και να μειώσει τις περιφερειακές ανισότητες. Η Πολιτική Συνοχής αναπτύσσεται με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες κάθε περιόδου, από την ανάπτυξη υποδομών και την περιφερειακή προσέγγιση μέχρι τη διαχείριση κρίσεων και την πράσινη μετάβαση. Η Ελλάδα είναι ο κύριος αποδέκτης αυτών των κονδυλίων και κάθε προγραμματική περίοδος συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας της χώρας.

3. Σύνδεση ασφάλειας και Πολιτικής Συνοχής

Δεδομένου ότι η έννοια της ασφάλειας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της σταθερότητας, της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενότητα αυτή διερευνά τη σχέση μεταξύ των πολιτικών ασφάλειας και συνοχής, εστιάζοντας στις στρατηγικές προτεραιότητες, τη διαχείριση κρίσεων και τις συνεισφορές πολιτικής που αποσκοπούν στη διασφάλιση της προστασίας των πολιτών.

3.1 Στρατηγικές προτεραιότητες και στόχοι για την ασφάλεια

Η ασφάλεια είναι κύρια προτεραιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), ενσωματωμένη στην Πολιτική Συνοχής με στόχο την ενίσχυση της σταθερότητας, την προστασία των πολιτών και τη διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής. Οι στρατηγικές προτεραιότητες της ΕΕ για την ασφάλεια περιλαμβάνουν την ανάγκη αντιμετώπισης πολύπλοκων διασυνοριακών προκλήσεων όπως η τρομοκρατία, το οργανωμένο έγκλημα και η παράνομη μετανάστευση, καθώς και την ανάγκη πρόληψης και διαχείρισης φυσικών και ανθρωπογενών κρίσεων.

Σύμφωνα με τον Carrera και τον Geddes (2021), το Σύμφωνο της ΕΕ για τη Μετανάστευση και το Άσυλο εισάγει στρατηγικές συγκράτησης και κινητικότητας, που όχι μόνο επηρεάζουν τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, αλλά και την εμπιστοσύνη των πολιτών στις ευρωπαϊκές πολιτικές ασφάλειας.

Ένας από τους βασικούς πυλώνες της Πολιτικής Συνοχής είναι η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας. Η ΕΕ στηρίζει τη συνεργασία μεταξύ κρατών-μελών για την από κοινού αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα. Μέσα από προγράμματα όπως το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF), χρηματοδοτούνται δράσεις που στοχεύουν στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, την ενίσχυση της αστυνομικής συνεργασίας και την αναβάθμιση τεχνολογικών υποδομών για την πρόληψη και καταστολή εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Ταυτόχρονα, η περιφερειακή σταθερότητα θεωρείται βάση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας. Η ασφάλεια αποτελεί προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Η Πολιτική Συνοχής επενδύει στη δημιουργία υποδομών ασφαλείας, όπως συστήματα επιτήρησης των συνόρων, τεχνολογικές λύσεις για τη διαχείριση κρίσεων, καθώς και υποδομές φιλοξενίας που ενισχύουν την

ανθεκτικότητα των περιφερειών. Όπως υποστηρίζει ο Bigo (2022), η ψηφιοποίηση των συνόρων αποτελεί βασικό στοιχείο των στρατηγικών της ΕΕ για τη διαχείριση της ασφάλειας, ενσωματώνοντας τη χρήση τεχνολογιών αιχμής και τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς για την ενίσχυση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τη Klepp (2017), η κλιματική αλλαγή αποτελεί έναν από τους κυριότερους παράγοντες που επιδεινώνουν τις περιφερειακές ανισότητες και επηρεάζουν τη σταθερότητα. Οι πολιτικές συνοχής που ενσωματώνουν τη διαχείριση αυτών των προκλήσεων μπορούν να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα και την κοινωνική συνοχή σε περιφέρειες που είναι πιο ευάλωτες στις περιβαλλοντικές αλλαγές.

Επιπλέον, η πολιτική ασφάλειας της ΕΕ επικεντρώνεται στην **πρόληψη κρίσεων** μέσω της ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών και της χρήσης καινοτόμων εργαλείων. Η υλοποίηση αυτών των στρατηγικών ενισχύει όχι μόνο την προστασία των πολιτών αλλά και τη συνολική ασφάλεια της Ένωσης.

3.2 Διαχείριση κρίσεων: οικονομική κρίση, μεταναστευτική πίεση και υγειονομική κρίση

Η διαχείριση κρίσεων αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Πολιτική Συνοχής, καθώς η ΕΕ καλείται να ανταποκριθεί σε καταστάσεις κρίσης που απειλούν τη σταθερότητα και την ευημερία των κρατών-μελών. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, τρεις κύριες κρίσεις ανέδειξαν τη σημασία της Πολιτικής Συνοχής στη διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας.

Η **οικονομική κρίση του 2008** είχε σοβαρό αντίκτυπο την ΕΕ, και ορισμένα κράτη-μέλη, όπως η Ελλάδα, βρίσκονταν στο επίκεντρο της ύφεσης. Η Πολιτική Συνοχής ανταποκρίθηκε μέσω επενδύσεων σε τομείς όπως οι δημόσιες υποδομές, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) και η ενίσχυση της απασχόλησης, μειώνοντας τις κοινωνικές εντάσεις και ενισχύοντας τη σταθερότητα. Σύμφωνα με την Alexandrou (2020), οι κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα περιλάμβαναν αυξημένη ανεργία, διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και επιδείνωση της κοινωνικής συνοχής. Σε αυτό το πλαίσιο, η Πολιτική Συνοχής έδρασε ως μηχανισμός ανακούφισης μέσω της ενίσχυσης της απασχόλησης και της βελτίωσης των κοινωνικών υπηρεσιών. Επιπλέον, τα προγράμματα αυτά συνέβαλαν στη βελτίωση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες και στη μείωση της φτώχειας, αντιμετωπίζοντας τις βαθύτερες συνέπειες της κρίσης.

Η **μεταναστευτική κρίση του 2015** ανέδειξε νέες προκλήσεις για την ΕΕ, με εκατομμύρια πρόσφυγες και μετανάστες να φτάνουν από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Η Πολιτική Συνοχής, μέσω ταμείων όπως το AMIF και το ISF-B, χρηματοδότησε έργα για τη διαχείριση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών, όπως η δημιουργία και αναβάθμιση Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ). Τα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως το ISF αποτέλεσαν κρίσιμους μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών, προσφέροντας στήριξη για τη βελτίωση των συνοριακών υποδομών. Επιπλέον, στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα, το AMIF στήριξε δράσεις για την υποδοχή και την κοινωνική ένταξη των μεταναστών προκειμένου να επιτευχθεί η ένσωματωση των προσφύγων.

Η **πανδημία COVID-19** αποτέλεσε μια άνευ προηγουμένου πρόκληση, δοκιμάζοντας τα συστήματα υγείας και την κοινωνική συνοχή. Μέσα από το REACT-EU, η Πολιτική Συνοχής παρείχε άμεση χρηματοδοτική στήριξη για την ενίσχυση του συστήματος υγείας, τη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και τη διατήρηση θέσεων εργασίας. Η ταχεία

απόκριση της Πολιτικής Συνοχής στην πανδημία απέδειξε την ευελιξία και την αποτελεσματικότητά της στην αντιμετώπιση κρίσεων.

3.3 Συνεισφορά της Πολιτικής Συνοχής στην Προστασία των Πολιτών

Η Πολιτική Συνοχής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προστασία των πολιτών, μέσω της ενσωμάτωσης δράσεων που διασφαλίζουν τη σταθερότητα, την ασφάλεια και τη συνοχή στην περιοχή της ΕΕ. Η πολιτική αυτή συμβάλλει στην πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών, κοινωνικών και Οικονομικών απειλών μέσω χρηματοπιστωτικών προϊόντων.

Η χρηματοδότηση **υποδομών ασφαλείας** αποτελεί έναν από τους κύριους άξονες συνεισφοράς της Πολιτικής Συνοχής. Οι στρατηγικές της ΕΕ για τη διαχείριση των συνόρων περιλαμβάνουν τη χρήση τεχνολογιών αιχμής και τη δημιουργία υποδομών που ενισχύουν την ασφάλεια, συμβάλλοντας παράλληλα στην προστασία των πολιτών και στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, έργα όπως η αναβάθμιση των συνοριακών σταθμών και η δημιουργία Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης αποτελούν παραδείγματα της συνεισφοράς της ΕΕ στην προστασία των ευάλωτων πληθυσμών και στη διαχείριση μεταναστευτικών ροών. Επίσης, η ψηφιοποίηση των ελέγχων στα σύνορα μέσω της χρήσης τεχνολογιών αιχμής έχει ενισχύσει τη διαχείριση των συνόρων, βελτιώνοντας παράλληλα την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα στην προστασία των πολιτών (Bigo 2022). Επιπλέον, οι πολιτικές συμμόρφωσης θα ενισχύσουν την εκπαίδευση και την κατάρτιση των σχετικών φορέων και θα διασφαλίσουν ότι είναι προετοιμασμένοι για κρίσεις.

Ένας ακόμα σημαντικός τομέας είναι η **ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής**, συνοχής με τη μείωση της κοινωνικής ανισότητας. Δράσεις όπως η καταπολέμηση της φτώχειας και η βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας μειώνουν την πιθανότητα κοινωνικής έντασης, αυξάνοντας παράλληλα την ασφάλεια και τη σταθερότητα.

Η συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στην προστασία των πολιτών αποδεικνύει τη δέσμευση της ΕΕ για μια πιο ασφαλή, ανθεκτική και δίκαιη κοινωνία. Μέσα από συντονισμένες δράσεις και επενδύσεις, διασφαλίζεται η προστασία των πολιτών απέναντι σε σύγχρονες προκλήσεις και απειλές.

4. Εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων

Η εφαρμογή και υλοποίηση των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς πυλώνες για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως εργαλείο περιφερειακής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, τα προγράμματα αυτά σχεδιάζονται για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευρωπαϊκές περιφέρειες, προωθώντας την οικονομική ευημερία, την κοινωνική ισότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Από τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών και την ενίσχυση των υποδομών έως την προστασία από φυσικές καταστροφές, τα έργα που υλοποιούνται μέσα από την Πολιτική Συνοχής επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή ζωή εκατομμυρίων πολιτών.

Η υλοποίηση των προγραμμάτων αποτελεί ένα πολυσύνθετο εγχείρημα που απαιτεί συντονισμό, διαχείριση πόρων και συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διοίκησης. Σύμφωνα με τον OECD, η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας αποτελεί κλειδί για την επιτυχία της Πολιτικής Συνοχής. Οι κυβερνήσεις χρειάζεται να επενδύουν στη βελτίωση της διαχείρισης δημόσιων επενδύσεων και των ευρωπαϊκών κονδυλίων, διασφαλίζοντας τη σωστή κατανομή των πόρων και την αποτελεσματικότητα των δράσεων. Περιλαμβάνει τη

σχεδίαση δράσεων, την κατανομή χρηματοδοτήσεων, τη διαχείριση έργων και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Η διαδικασία αυτή συχνά συνοδεύεται από προκλήσεις, όπως η απορρόφηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, η γραφειοκρατία και η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των έργων. Όπως σημειώνουν οι Mendez και Bachtler (2016), η συμμόρφωση με τις χρηματοδοτικές απαιτήσεις της Πολιτικής Συνοχής είναι μια σύνθετη διαδικασία που συχνά οδηγεί σε καθυστερήσεις και διορθωτικές ενέργειες. Τα μοτίβα αυτά διαφέρουν μεταξύ των κρατών-μελών, επηρεάζοντας την απορρόφηση των κονδυλίων και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων. Ταυτόχρονα, όμως, προσφέρει ευκαιρίες για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Η παρούσα ενότητα εστιάζει στην ανάλυση των δράσεων και έργων που έχουν υλοποιηθεί στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής.

Εξετάζονται συγκεκριμένα παραδείγματα, όπως οι εθελούσιες επιστροφές μεταναστών, η ενίσχυση υποδομών υγείας και εκπαίδευσης, τα αντιπλημμυρικά έργα και οι δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης. Μέσα από την ανάλυση αυτή, επιχειρείται να αποτυπωθούν τα επιτεύγματα, οι προκλήσεις και τα προβλήματα που συναντώνται στην εφαρμογή των προγραμμάτων, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η συμβολή τους στη συνολική αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ. Όπως υπογραμμίζουν οι Ferrara et al. (2017), οι επιπτώσεις της Πολιτικής Συνοχής στις περιφέρειες της ΕΕ είναι σημαντικές, και ως εκ τούτου προξενούν θετικά αποτελέσματα σε τομείς όπως η οικονομική ανάπτυξη, η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και η δημιουργία υποδομών. Παρόλα αυτά, παραμένουν προκλήσεις που σχετίζονται με την αποδοτικότητα των πόρων και την προσαρμογή των προγραμμάτων στις τοπικές ανάγκες. Η εισαγωγή αυτή θέτει το πλαίσιο για τη βαθύτερη κατανόηση της εφαρμογής και της υλοποίησης των προγραμμάτων, παρέχοντας τη βάση για την ανάλυση των επιμέρους δράσεων στις υποενότητες που ακολουθούν. Μέσα από την ενδελεχή αυτή προσέγγιση, αναδεικνύονται οι στρατηγικές και οι προοπτικές που καθορίζουν την επιτυχία της Πολιτικής Συνοχής.

4.1 Ανάλυση Δράσεων και Έργων (π.χ., εθελούσιες επιστροφές, ενίσχυση υποδομών)

Η εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί έναν σύνθετο μηχανισμό δράσεων και έργων, με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας, της ανθεκτικότητας και της κοινωνικής συνοχής. Οι δράσεις έχουν την δυνατότητα να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα προκλήσεων, από τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών έως την αναβάθμιση των υποδομών και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης. Η αναλυτική προσέγγιση αυτών των έργων αποκαλύπτει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της πολιτικής, ενώ τα αποτελέσματα που έχουν καταγραφεί αποδεικνύουν τη συμβολή της στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

Εθελούσιες επιστροφές και επανένταξη

Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της ΕΕ, ειδικά για τα κράτη-μέλη που βρίσκονται στις πύλες εισόδου. Οι εθελούσιες επιστροφές έχουν αποδειχθεί ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση της πίεσης στις χώρες υποδοχής και τη διασφάλιση της αξιοπρέπειας των μεταναστών που επιλέγουν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους.

Στην Ελλάδα, οι δράσεις αυτές ενισχύονται κυρίως μέσω του προγράμματος "Assisted Voluntary Return and Reintegration" (AVRR) της Διεθνούς Οργάνωσης Μετανάστευσης (ΔΟΜ). Από το 2015 έως το 2021, σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων της Υ.Δ.Ε.Α.Π.

(2021), 31.146 υπήκοοι τρίτων χωρών ενημερώθηκαν για το πρόγραμμα εθελούσιων επιστροφών, ενώ 543 άτομα υπέβαλαν αίτηση και φιλοξενήθηκαν στην ανοιχτή δομή μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιστροφής το 2021. Επιπλέον, 843 υπήκοοι τρίτων χωρών έλαβαν βοήθεια επανένταξης σε είδος, μέσω δράσεων που συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), με τελικό δικαιούχο τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.). Οι δράσεις αυτές συνέβαλαν στη διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών επιστροφής με κοινωνικά υπεύθυνο χαρακτήρα. Αυτές οι δράσεις χρηματοδοτούνται κυρίως από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), ενώ η υλοποίηση τους συντέλεσε στην ολοκληρωμένη επανένταξη των μεταναστών.

Η χρηματοδότηση αυτών των έργων επιτρέπει επίσης τη μείωση της κοινωνικής ένταξης στις χώρες υποδοχής. Η δράση εστίασε τόσο στην επιστροφή όσο και στην υποστήριξη των επανεντασσόμενων ατόμων, ενισχύοντας την κοινωνική και οικονομική τους ένταξη στις χώρες καταγωγής. Όπως σημειώνεται στην ίδια έκθεση, ο στόχος των υπηκόων που θα λάβουν βοήθεια επανένταξης ανέρχεται σε 2.400 άτομα για το χρονικό διάστημα 34 μηνών (Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2021).

Ενίσχυση Υποδομών

Η ενίσχυση των υποδομών αποτελεί μία από τις σημαντικότερες κατηγορίες δράσεων της Πολιτικής Συνοχής, με στόχο την ενδυνάμωση των κρατών-μελών για την αντιμετώπιση σύγχρονων προκλήσεων, όπως η μετανάστευση, η ασφάλεια και οι φυσικές καταστροφές. Οι επενδύσεις αυτές περιλαμβάνουν τη βελτίωση των συνοριακών σταθμών, την αναβάθμιση υποδομών φιλοξενίας μεταναστών, καθώς και την υποστήριξη κρίσιμων κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών.

Συνοριακές Υποδομές

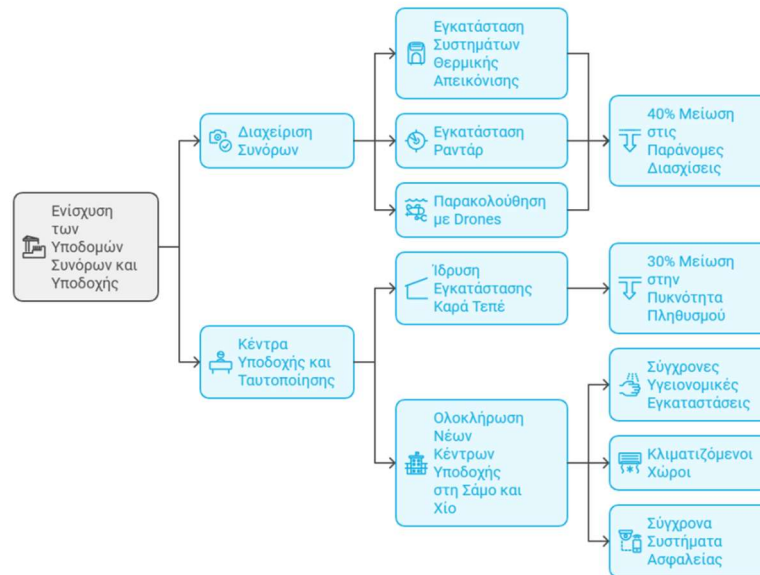
Η διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ αποτελεί προτεραιότητα για την ενίσχυση της ασφάλειας. Στην Ελλάδα, τα σύνορα του Έβρου και του Αιγαίου Πελάγους αποτελούν κρίσιμα σημεία εισόδου για μετανάστες και πρόσφυγες, γεγονός που απαιτεί σύγχρονες υποδομές για την αποτελεσματική διαχείριση των ροών.

Έργα στον Έβρο και στα θαλάσσια σύνορα

Κατά την περίοδο 2014–2022, χρηματοδοτήθηκαν κρίσιμα έργα ενίσχυσης της επιτήρησης και ασφάλειας των συνόρων μέσω του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας – ISF-B. Συγκεκριμένα, στον Έβρο εγκαταστάθηκαν συστήματα θερμικής απεικόνισης, ραντάρ και drones, καθώς και τεχνολογικός εξοπλισμός επιτήρησης σε επιλεγμένα σημεία ελέγχου (Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2021).

Στα θαλάσσια σύνορα του Αιγαίου, η χρηματοδότηση επέτρεψε την προμήθεια εννέα (09) νέων περιπολικών σκαφών και την ενίσχυση λιμενικών εγκαταστάσεων σε Σάμο, Κω και Λέρο, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της επιχειρησιακής δυνατότητας του Λιμενικού Σώματος (Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2021). Η αναβάθμιση αυτή είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των επιχειρήσεων θαλάσσιας διάσωσης ώστε να αυξηθούν οι επιχειρήσεις διάσωσης των μεταναστών.

Η ενίσχυση των συνοριακών υποδομών δεν περιορίζεται μόνο στην ασφάλεια, αλλά συμβάλλει και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προσφέροντας πιο αποτελεσματικές και ασφαλείς διαδικασίες ταυτοποίησης.

9.2 Ενίσχυση των υποδομών συνόρων και υποδοχής

Υποδομές υποδοχής και ταυτοποίησης

Η δημιουργία και η αναβάθμιση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (KYT) στα νησιά του Αιγαίου αποτελούν βασική προτεραιότητα για την Ελλάδα. Τα KYT εξυπηρετούν χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες ετησίως, παρέχοντας στέγαση, υγειονομική περίθαλψη και νομική υποστήριξη.

- **Καρά Τεπέ στη Λέσβο:** Μετά την καταστροφή του KYT Μόριας τον Σεπτέμβριο του 2020, δημιουργήθηκε η προσωρινή δομή του Καρά Τεπέ με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την τεχνική υποστήριξη της IOM, του UNHCR και της EASO. Σύμφωνα με τα στοιχεία της IOM (2020), η δομή φιλοξένησε αρχικά περίπου 7.200 άτομα, προσφέροντας βελτιωμένες συνθήκες διαβίωσης και αυξημένα μέτρα ασφαλείας σε σχέση με τη Μόρια. Η νέα εγκατάσταση σχεδιάστηκε ώστε να μειώσει την πυκνότητα πληθυσμού, προσφέροντας χώρο και υποδομές που ανταποκρίνονται στα ελάχιστα ευρωπαϊκά πρότυπα.
- **Σάμος και Χίος:** Τα νέα KYT που ολοκληρώθηκαν το 2022, με χρηματοδότηση από το AMIF, προσφέρουν σύγχρονες εγκαταστάσεις υγιεινής, κλιματιζόμενους χώρους και προηγμένα συστήματα ασφαλείας.

Η ΕΑΣΟ ανέφερε ότι η ενίσχυση της παρουσίας της στα ΚΥΤ επέφερε βελτιώσεις στην ταχύτητα διεκπεραίωσης των αιτήσεων ασύλου μέσω ενίσχυσης της διαχειριστικής ικανότητας των αρμόδιων αρχών, καθώς και με την συμβολή της στις καταγραφές, αφού το έτος 2021 πραγματοποίησε το 39% των καταχωρήσεων στην χώρα μας (ΕΑΣΟ Operational Report, 2021).

Υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας

Η ενίσχυση των υποδομών υγείας και κοινωνικής μέριμνας αποτελεί πυλώνα της Πολιτικής Συνοχής, ειδικά για κράτη-μέλη όπως η Ελλάδα που αντιμετωπίζουν αυξημένες προκλήσεις λόγω γεωγραφικής θέσης και δημοσιονομικών περιορισμών.

- **Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας:** Η αναβάθμιση του νοσοκομείου της Καλαμάτας πραγματοποιήθηκε με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) και περιλάμβανε την κατασκευή νέων νοσηλευτικών μονάδων δυναμικότητας 28 κλινών. Το έργο αυτό βελτίωσε τη δυνατότητα εξυπηρέτησης των πολιτών, καλύπτοντας τις υγειονομικές ανάγκες μεγάλου μέρους του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου, ενισχύοντας σημαντικά τις δυνατότητες του συστήματος υγείας (Ε.Π. Πελοποννήσος, 2020).
- **Κοινωνικές Υπηρεσίες:** Στο πλαίσιο της κοινωνικής μέριμνας και με τη στήριξη ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών εργαλείων, δημιουργήθηκαν και λειτούργησαν κοινωνικά παντοπωλεία, ξενώνες φιλοξενίας και δομές παροχής βασικών αγαθών σε ευάλωτες ομάδες. Οι παρεμβάσεις ενίσχυσαν τις δομές μεταβατικής φιλοξενίας με τις κλίνες να ανέρχονται συνολικά σε 1.144 για την περίοδο 2019–2022, σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.
- **Ανάπτυξη Παρεχόμενων Υπηρεσιών στα Π.Κε.Κ.** Η δράση «Ανάπτυξη των Παρεχόμενων Υπηρεσιών στα Π.Κε.Κ.» υλοποιήθηκε από την Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (Α.Ε.Μ.Υ. Α.Ε.) με συγχρηματοδότηση από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF). Για την περίοδο 2014–2021, παρεσχέθησαν υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και υποστήριξης σε περισσότερους από 65.000 επωφελούμενους, με έμφαση στη φροντίδα ευάλωτων ομάδων στα Π.Κε.Κ. (Εκθεση Πεπραγμένων Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2021).

Οι βελτιώσεις στις υποδομές υγείας και κοινωνικής μέριμνας έχουν άμεσο θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των πολιτών, ενώ ενισχύουν την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων απέναντι σε κοινωνικές και οικονομικές κρίσεις. Σύμφωνα με την OECD (2020), οι επενδύσεις στην υγειονομική περίθαλψη μέσω της Πολιτικής Συνοχής έχουν βελτιώσει την πρόσβαση σε υπηρεσίες για αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, ενισχύοντας την ισότητα στην υγεία.

Υποδομές για τη Διαχείριση κρίσεων και φυσικών καταστροφών

Η ανάπτυξη υποδομών για τη διαχείριση κρίσεων, είτε πρόκειται για φυσικές καταστροφές είτε για ανθρωπογενείς κρίσεις, είναι ζωτικής σημασίας για την Ελλάδα, δεδομένης της γεωγραφικής της θέσης και των ιδιαίτερων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών. Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο, παρέχοντας χρηματοδότηση ύψους περίπου 2 δις εκατομμυρίων για δράσεις προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και πρόληψη κινδύνων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας (European Commission, n.d.).

Διαχείριση φυσικών καταστροφών

Οι φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές, αποτελούν συχνές απειλές για την Ελλάδα, ιδιαίτερα σε περιοχές υψηλής επικινδυνότητας. Μέσα από την Πολιτική Συνοχής, χρηματοδοτήθηκαν σημαντικές παρεμβάσεις:

Διαχείριση φυσικών καταστροφών στην ΠΑΜΘ: Η διαχειριστική ικανότητα της Περιφέρειας για εφαρμογή έργων καθαρισμού ρεμάτων, ενίσχυσης αναχωμάτων και αναβάθμισης του αποστραγγιστικού δικτύου, επιτυγχάνεται με τη χρηματοδότηση προμήθειας εξοπλισμού από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), προκειμένου να βελτιωθεί σημαντικά η ικανότητα απόκρισης των αρχών σε φαινόμενα πλήμμυρας και πυρκαγιάς στην Αν. Μακεδονία και Θράκη. Στα ανωτέρω συντελεί η προμήθεια (19) μηχανημάτων, κυρίως γεωτεχνικών έργων, με σκοπό την αντιμετώπιση ή/και πρόληψη φυσικών καταστροφών ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης καθώς και αποκατάσταση ζημιών. Ο προϋπολογισμός της ενταγμένης πράξης ανέρχεται στα 3.65 εκ. ευρώ στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και αποσκοπεί στη ωφέλεια των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής της Θράκης (Ε.Π. ΠΑΜΘ, 2019 & 2024). Επιπροσθέτως, η β' φάση της ίδιας πράξης περιλαμβάνει την προμήθεια (47) πυροσβεστικών οχημάτων και (10) οχήματα-μηχανήματα για γεωτεχνικά έργα. Η β' φάση θα χρηματοδοτηθεί από το ERDF στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 με τον συνολικό προϋπολογισμό της ενταγμένης πράξης να ανέρχεται σε περίπου 12,16 εκ. ευρώ. .

Αντιπλημμυρικά έργα στην Πελοπόννησο: Μέσω ενός ολοκληρωμένου προγράμματος για την κατασκευή υποδομών αντιπλημμυρικής προστασίας στην ευρύτερη περιοχή της Τρίπολης προκειμένου να επιτευχθεί η προστασία από κινδύνους φαινομένων πλημμύρας καθώς και η αποτροπή της συσσώρευσης αποθεμάτων φερτών υλικών. Η δράση αυτή εντάχθηκε μέσω της Περιφέρειας Πελοποννήσου στο ΕΤΠΑ, με συνολικό προϋπολογισμό πέντε (5) εκ. ευρώ στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε περιστατικά φυσικών καταστροφών μέσω της Πολιτικής Συνοχής (Ε.Π. Πελοπόννησος, 2020).

Διαχείριση ανθρωπογενών κρίσεων

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει επίσης σημαντικές ανθρωπογενείς κρίσεις, όπως οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές και οι υγειονομικές κρίσεις.

Υποδομές υποδοχής και ταυτοποίησης : Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα νησιά του Αιγαίου αναβαθμίστηκαν μέσω της χρηματοδότησης από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικά, το νέο ΚΥΤ στη Σάμο, που παραδόθηκε το 2021, διαθέτει σύγχρονες εγκαταστάσεις και βελτιωμένα συστήματα ασφαλείας, με δυναμική χωρητικότητα έως 3.650 ατόμων περίπου σε περιόδους αυξημένης ροής (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2022).

Υγειονομικές υποδομές για πανδημίες: Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, μέσω του μηχανισμού REACT-EU και με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), ενισχύθηκαν οι υγειονομικές υποδομές με σύγχρονο εξοπλισμό και νέες μονάδες νοσηλείας. Ενδεικτικά, στο Γενικό Νοσοκομείο Καλαμάτας κατασκευάστηκαν νέες πτέρυγες νοσηλείας, δυναμικότητας 28 κλινών, η οποία εξυπηρετεί περισσότερους από 150.000 κατοίκους της Μεσσηνίας.

Η ενίσχυση των υποδομών για τη διαχείριση κρίσεων και φυσικών καταστροφών αποδεικνύει την ευελιξία και αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής. Παράλληλα, οι βελτιώσεις στις δομές υποδοχής και υγείας ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και προστατεύουν τις πιο ευάλωτες ομάδες.

Κατάρτιση και Εκπαίδευση

Η επένδυση στην κατάρτιση και την εκπαίδευση είναι κρίσιμη για την ενίσχυση της ικανότητας των κρατών-μελών να διαχειρίζονται κρίσεις και να προάγουν την ασφάλεια. Στην Ελλάδα, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+) έχει χρηματοδοτήσει εκπαιδευτικά προγράμματα που στοχεύουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Επιπλέον, τα σεμινάρια για την Ελληνική Αστυνομία, που επικεντρώθηκαν στη διαχείριση συνόρων και την πρόληψη εμπορίας ανθρώπων, συνέβαλαν στη βελτίωση της απόκρισης σε περιστατικά διασυνοριακού εγκλήματος. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του ΧΜ ΕΟΧ, υλοποιήθηκε η δράση «Αναβάθμιση της ικανότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για την αναγνώριση και διαχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων», μέσω της οποίας περίπου 360 αστυνομικοί πρώτης γραμμής εκπαιδεύτηκαν με στόχο την ενίσχυση της ετοιμότητας και της επιχειρησιακής ανταπόκρισής τους (Υ.Δ.Ε.Α.Π., 2024·&EEA Grants, 2022). Παρότι δεν υπάρχουν επίσημοι δείκτες, εκτιμάται ότι η στοχευμένη κατάρτιση συνέβαλε σημαντικά στην αποτελεσματικότερη υποστήριξη ευάλωτων περιπτώσεων.

Επιπλέον, η ενίσχυση της κατάρτισης του προσωπικού στα ΚΥΤ βελτίωσε τη δυνατότητα πρόληψης και παρέμβασης σε περιστατικά ευαλωτότητας, κυρίως σε ασυνόδευτα ανήλικα, σύμφωνα με την Υ.Δ.Ε.Α.Π. (2024).

Κοινωνική Συνοχή

Η προώθηση της κοινωνικής συνοχής παραμένει θεμελιώδης στόχος της Πολιτικής Συνοχής. Το ΕΚΤ+ στηρίζει δράσεις για την ενσωμάτωση μεταναστών, την καταπολέμηση της φτώχειας και την υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες που παρέχονται μέσω τοπικών δομών, όπως κοινωνικά παντοπωλεία, συμβουλευτικά κέντρα και προγράμματα στέγασης, υποστηρίζουν πλήθος ωφελούμενων ετησίως στην Ελλάδα. Τα προγράμματα κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται στο πλαίσιο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποσκοπούν στην ενίσχυση της πρόσβασης ευπαθών ατόμων στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές υπηρεσίες. Αν και δεν υπάρχουν ακριβή ποσοτικά δεδομένα για την Ελλάδα, εκτιμάται ότι σε εθνικό επίπεδο παρατηρείται σταδιακή βελτίωση, με αυξανόμενη συμμετοχή σε δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής υποστήριξης.

Η ανάλυση των δράσεων και έργων της Πολιτικής Συνοχής καταδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση σύνθετων προκλήσεων. Από τις εθελούσιες επιστροφές και την ενίσχυση υποδομών έως την κατάρτιση, τη διαχείριση φυσικών καταστροφών και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, οι παρεμβάσεις αυτές αποφέρουν αποτελέσματα που ενισχύουν την ανθεκτικότητα και τη σταθερότητα των κρατών-μελών.

4.2 Επισκόπηση υλοποίησης (προκλήσεις, επιτυχίες, προβλήματα)

Η υλοποίηση των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής αποτελεί ένα περίπλοκο εγχείρημα που χαρακτηρίζεται από επιτυχίες, προκλήσεις και προβλήματα. Καθώς τα προγράμματα στοχεύουν στη βελτίωση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ευημερίας, συχνά προκύπτουν δυσκολίες στη διαχείριση πόρων, στον συντονισμό και στην απορρόφηση των κονδυλίων. Παράλληλα, οι επιτυχίες που έχουν καταγραφεί αποδεικνύουν την αξία της Πολιτικής Συνοχής ως εργαλείου αλλαγής.

Προκλήσεις στην υλοποίηση

Η υλοποίηση των έργων της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα παρουσιάζει συχνά σημαντικές προκλήσεις, οι οποίες σχετίζονται κυρίως με τη διαχειριστική ικανότητα, τον συντονισμό, την απορρόφηση κονδυλίων, τη γραφειοκρατία και την προσαρμογή σε έκτακτες καταστάσεις. Αυτά τα ζητήματα περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των δράσεων και επηρεάζουν τη συνολική επίτευξη των στόχων της Πολιτικής Συνοχής.

Η έλλειψη διαχειριστικής ικανότητας και η αδυναμία συντονισμού μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης αποτελούν βασικά εμπόδια. Σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής στην Ελλάδα παρουσίασαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση καθώς μέχρι το 2018 η πρόοδος υλοποίησης δεν ξεπερνούσε το 25% (European Commission, n.d), κυρίως λόγω ανεπαρκούς διοικητικής ικανότητας, έλλειψης στρατηγικού σχεδιασμού και υπερβολικά φιλόδοξων στόχων. Επιπροσθέτως, το πρόβλημα της διαχειριστικής επάρκειας για την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων είναι ιδιαίτερα εμφανές στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' βαθμού, όπου παρατηρείται συχνά έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού.

Κατόπιν των ανωτέρω, η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης (ΜΟΔ) έχει προσφέρει τεχνική βοήθεια σε τοπικές αρχές καθώς και διάχυση της της τεχνογνωσίας τους προς του λοιπούς φορείς, προκειμένου να βελτιωθούν οι δυνατότητες διαχείρισης των κοινοτικών και εθνικών πόρων.

Η απορρόφηση των κονδυλίων αποτελεί ένα από τα πλέον καίρια ζητήματα της Πολιτικής Συνοχής. Σύμφωνα με τους Mendez και Bachtler (2016), η απορρόφηση των κονδυλίων επηρεάζεται από πολλαπλούς παράγοντες, όπως η γραφειοκρατία, η χαμηλή διαχειριστική ικανότητα και η απουσία τεχνικής υποστήριξης. Ειδικά στην Ελλάδα, οι διαρθρωτικές προκλήσεις έχουν περιορίσει την αποδοτικότητα της Πολιτικής Συνοχής σε κρίσιμους τομείς, όπως η τοπική ανάπτυξη. Κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, η Ελλάδα κατέγραψε συνολική απορρόφηση κονδυλίων ύψους περίπου 50,9 στο τέλος του 2020 λόγω των εγγενών δυσκολιών που επικρατούσαν. Η κατάσταση διαφοροποιήθηκε με την παράταση της προγραμματικής περιόδου όπου τελικά η απορρόφηση προσέγγισε το 94,9% στο τέλος του 2023 δηλαδή με καθυστέρηση τριών ετών από το αρχικό χρονικό διάστημα που είχε οριστεί για την προγραμματική περίοδο (European Commission, 2025).

Η εκτεταμένη γραφειοκρατία αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων. Σύμφωνα με την OECD (2020), η περίπλοκη γραφειοκρατία στα έργα της Πολιτικής Συνοχής συχνά οδηγεί σε καθυστερήσεις και αύξηση κόστους, ειδικά σε χώρες με χαμηλή διοικητική ικανότητα, όπως η Ελλάδα. Η απλοποίηση των διαδικασιών μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των έργων. Στην Ελλάδα, οι

διαδικασίες αξιολόγησης και έγκρισης έργων συχνά απαιτούν μεγάλα χρονικά διαστήματα εκτενέστατα πριν την έναρξη της υλοποίησης. .

Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε τις αδυναμίες του συστήματος προγραμματισμού και υλοποίησης έργων. Παρόλο που η πρωτοβουλία REACT-EU προσέφερε ευελιξία μέσω πρόσθετων κονδυλίων, η περιορισμένη προετοιμασία και ο ανεπαρκής σχεδιασμός σε τοπικό επίπεδο περιόρισαν την άμεση αποτελεσματικότητα των δράσεων. Μολονότι το πρόγραμμα REACT-EU συνέβαλε σημαντικά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, πολλές παρεμβάσεις παρουσίασαν καθυστερήσεις, εξαιτίας ανεπαρκούς τεχνικής υποστήριξης και περιορισμένων διοικητικών δυνατοτήτων των δικαιούχων.

Οι τοπικοί φορείς, όπως οι ΟΤΑ και οι περιφερειακές αρχές, συχνά αποκλείονται από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την υλοποίηση έργων. Αυτή η έλλειψη συμμετοχής οδηγεί σε αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών, ιδιαίτερα σε έργα που αφορούν ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες. Για παράδειγμα, η εγκατάσταση νέων ΚΥΤ στα νησιά του Βορείου Αιγαίου προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, με αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των έργων για περισσότερα από δύο έτη.

Οι παραπάνω προκλήσεις αναδεικνύουν την ανάγκη για ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, απλοποίηση των διαδικασιών και καλύτερο συντονισμό μεταξύ των φορέων. Η εμπλοκή τοπικών κοινοτήτων και η παροχή τεχνικής βοήθειας αποτελούν κρίσιμες προτεραιότητες για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής.

Αποτελεσματικότητα χρηματοδοτήσεων σε ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού

Οι ΟΤΑ αποτελούν καίριο πυλώνα για την εφαρμογή των έργων της Πολιτικής Συνοχής, αλλά συχνά οι διαθέσιμοι πόροι δεν φτάνουν με τον αναμενόμενο τρόπο στους τοπικούς φορείς. Κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, από τα συνολικά 25,2 δις. ευρώ που κατανεμήθηκαν στην Ελλάδα, 18,3 δις ευρώ μέσω της Πολιτικής Συνοχής και τα λοιπά από REACT-EU κ.α., περίπου 12,5% αξιοποιήθηκε με τη συμμετοχή των δήμων και των δημοτικών δομών (Ι.Τ.Α., 2021). Η συνεργασία με Υπουργεία, όπως το Υπουργείο Ανάπτυξης και το Υπουργείο Εσωτερικών, καθώς και με ΜΚΟ, έχει αποδειχθεί κρίσιμη για τη διασφάλιση της απορρόφησης και της αποτελεσματικής χρήσης των κονδυλίων.

Στους ΟΤΑ Α' βαθμού, τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν επικεντρώθηκαν κυρίως στη βελτίωση των τοπικών υποδομών (π.χ. αναβάθμιση δρόμων και σχολικών κτιρίων), αλλά η απορρόφηση κονδυλίων παρέμεινε σε περιορισμένο ρυθμό υλοποίησης. Όπως αναφέρει ο McCann (2016), η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ επιδιώκει την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης μέσω της στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης (Smart Specialisation). Αυτή η στρατηγική βοηθά στη στοχευμένη χρήση των πόρων με βάση τις ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας, επιτρέποντας τη βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων και τη μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων. Στους ΟΤΑ Β' βαθμού, οι προτεραιότητες περιλάμβαναν τη διαχείριση φυσικών καταστροφών και τη στήριξη κοινωνικών δομών προκειμένου να διασφαλίσουν την σταθερότητα και την συνοχή στην εδαφική τους αρμοδιότητα. Η ΜΟΔ Α.Ε.(Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων) διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην παροχή τεχνικής βοήθειας για την αύξηση της απορρόφησης κονδυλίων, ιδιαίτερα σε ΟΤΑ με χαμηλή διοικητική ικανότητα. Παρά ταύτα, η έλλειψη εξειδικευμένων εργαλείων διαχείρισης και παρακολούθησης, καθώς και οι περιορισμένοι ανθρωπίνοι πόροι, παραμένουν βασικά εμπόδια. Ως εκ τούτου, οι περισσότερες υπηρεσίες

διαχείρισης των περιφερειών της χώρας κατατάσσονται σε χαμηλά σε επίπεδο διοικητικής ικανότητας, για την πραγμάτωση των χρηματοδοτούμενων έργων.

Επιτυχίες στην υλοποίηση των προγραμμάτων

Παρά τις προκλήσεις και τα προβλήματα, η Πολιτική Συνοχής έχει επιδείξει σημαντικές επιτυχίες στην υλοποίηση των δράσεών της, με θετικά αποτελέσματα σε τομείς όπως η κοινωνική ένταξη, η βελτίωση των υποδομών και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των περιφερειών. Αυτές οι επιτυχίες αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα της πολιτικής στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης και ασφαλούς Ευρώπης.

Αποτελεσματική διαχείριση μεταναστευτικών ροών

Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την Ελλάδα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής κρίσης (2015–2019). Στο πλαίσιο αυτό, τα κύρια χρηματοδοτικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Σύνορα (ISF-B) και το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία (ISF-P), διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση της διαχείρισης μεταναστευτικών ροών, την ενίσχυση των υποδομών και τη διασφάλιση της δημόσιας ασφάλειας.

Το AMIF επικεντρώνεται στη βελτίωση των υποδομών υποδοχής, τη διαχείριση αιτήσεων ασύλου και την κοινωνική ένταξη. Σημαντική συνεισφορά του AMIF αποτελεί η χρηματοδότηση νέων Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στα νησιά του Αιγαίου, όπως αυτά της Σάμου και της Χίου. Τα νέα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) που ολοκληρώθηκαν την περίοδο 2021–2022 στα νησιά του Αιγαίου, όπως στη Σάμο, την Κω και τη Λέρο, οδήγησαν σε σημαντική αύξηση της συνολικής χωρητικότητας των δομών. Ενδεικτικά, στη Σάμο η χωρητικότητα αυξήθηκε, σε περίπου 3.650 άτομα, ενώ αντίστοιχα υψηλή ήταν η χωρητικότητα των νέων δομών στην Κω (2.923 άτομα) και τη Λέρο (2.150 άτομα) (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, χ.χ.). Παράλληλα, οι επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και τεχνολογικά εργαλεία συνέβαλαν στη μείωση του μέσου χρόνου εξέτασης αιτήσεων ασύλου σε λιγότερο από 2,5 μήνες (AIDA, 2023).

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Σύνορα (ISF-B) χρηματοδότησε κρίσιμες υποδομές για την ενίσχυση της ασφάλειας στα εξωτερικά σύνορα της Ελλάδας με τον συνολικό ποσό των διαθέσιμων πόρων να ανέρχεται σε 231, 4 εκ. ευρώ. Στον Έβρο, υλοποιήθηκε πρόγραμμα επιτήρησης, που περιλάμβανε θερμικές κάμερες, drones, ραντάρ και κέντρα επιχειρήσεων, με στόχο την ενίσχυση του ελέγχου παράτυπων διελεύσεων. Αν και δεν καταγράφεται επίσημο ποσοστό μείωσης, σύμφωνα με επιχειρησιακές εκτιμήσεις, οι παρεμβάσεις συμβάλαν στην μείωση των παράτυπων διελεύσεων στον Έβρο καθώς παρατηρήθηκε μείωση έως και 50% περίπου καθώς από 14.887 διελεύσεις το 2019 μειώθηκαν σε 7.160 τα περιστατικά παράτυπης διέλευσης το 2023 (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2019 & 2023). Αντίστοιχα, στα θαλάσσια σύνορα του Αιγαίου, το ISF-B υποστήριξε την προμήθεια τεσσάρων σύγχρονων περιπολικών σκαφών, τριών θερμικών καμερών και εξοπλισμού νυχτερινής παρακολούθησης, με στόχο την αύξηση της επιχειρησιακής ικανότητας του Λιμενικού και την προστασία χιλιάδων ανθρώπων μέσω έγκαιρων επιχειρήσεων διάσωσης.

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Police (ISF-P) επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, στη διασφάλιση της δημόσιας τάξης καθώς και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε κρίσεις και καταστροφές, με το συνολικό ποσό των διαθέσιμων πόρων να ανέρχεται σε 30, 4 εκ. ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, έλαβαν χώρα προμήθειες συσκευών έξυπνης αστυνόμευσης, υλικοτεχνικού εξοπλισμού και ψηφιακών συστημάτων για την ενίσχυση διαφόρων υπηρεσιών της ΕΛ.ΑΣ.. Επιπλέον, οι πόροι του ταμείου αξιοποιήθηκαν σε εκπαιδεύσεις του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη του Εθνικού Κέντρου Εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση συμβάντων ΧΒΡΠ και στη δημιουργία κέντρων επιχειρήσεων για το διεθνές οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία. Αν και δεν καταγράφεται συγκεκριμένο ποσοστό αύξησης της αποτελεσματικότητας, οι παρεμβάσεις του ταμείου αποσκοπούν στη βελτίωση της απόκρισης των αστυνομικών σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του προγράμματος.

Οι δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν από τα Ταμεία AMIF, ISF-B και ISF-P συνέβαλαν ουσιαστικά στη βελτίωση της διαχείρισης του μεταναστευτικού και της δημόσιας ασφάλειας στην Ελλάδα. Η ικανότητα υποδοχής ενισχύθηκε, με ενδεικτικό παράδειγμα τη νέα δομή στη Σάμο, όπου η χωρητικότητα αυξήθηκε σε 3.650 άτομα. Η διάρκεια εξέτασης αιτήσεων ασύλου μειώθηκε καθώς ο μέσος χρόνος εξέτασης αιτήσεων ασύλου περιορίστηκε σε λιγότερο από 2,5 μήνες (AIDA, 2023). Παράλληλα, οι παρεμβάσεις στα εξωτερικά σύνορα με χρήση θερμικών καμερών, ραντάρ και drones, σύμφωνα με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό επέφεραν μείωση των παράτυπων διελύσεων περίπου έως και 50%. Ωστόσο, παραμένουν προκλήσεις που αφορούν στη βιωσιμότητα των παρεμβάσεων και τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ τοπικών και εθνικών φορέων.

Βελτίωση κοινωνικών υποδομών

Η βελτίωση των κοινωνικών υποδομών αποτελεί βασικό πυλώνα της Πολιτικής Συνοχής, με στόχο τη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και την ενίσχυση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Τα έργα που χρηματοδοτούνται μέσω της Πολιτικής Συνοχής καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δράσεων, όπως η δημιουργία κοινωνικών δομών, η βελτίωση των υποδομών υγείας και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η αναβάθμιση των υπηρεσιών στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών (Π.Κε.Κ.), με δικαιούχο την Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (Α.Ε.Μ.Υ.) Α.Ε. του Υπουργείου Υγείας. Η δράση αυτή, η οποία χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), περιλαμβάνει την ενίσχυση των υπηρεσιών υγειονομικής φροντίδας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης που παρέχονται σε μετανάστες και πρόσφυγες. Σύμφωνα με την έκθεση πεπραγμένων της Υ.Δ.Ε.Α.Π. (2021) παρασχέθηκαν 67.838 ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες σε πρόσφυγες και μετανάστες που διαμένουν σε δομές φιλοξενίας, παρέχοντας πρωτοβάθμια φροντίδα, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και ενημέρωση. Η λειτουργία των Π.Κε.Κ. συνέβαλε ουσιαστικά στην αποσυμφόρηση των τοπικών νοσοκομείων, καλύπτοντας άμεσα υγειονομικές ανάγκες στον χώρο διαμονής των προσφύγων.

Στον τομέα της κοινωνικής μέριμνας, μέσω χρηματοδότησης από το ΕΚΤ, υλοποιήθηκαν δράσεις όπως η λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων, συσσιτίων, κοινωνικών φαρμακείων και ξενώνων φιλοξενίας. Οι δομές αυτές παρείχαν βασικά αγαθά και υπηρεσίες σε ακρετούς ωφελούμενους πολίτες ετησίως, ιδιαίτερα σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες που διαβιούν σε μεγάλα αστικά κέντρα. Η λειτουργία τους συνέβαλε ουσιαστικά στη μείωση φαινομένων φτώχειας και των αστέγων, σύμφωνα με τους στόχους της κοινωνικής ένταξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Για παράδειγμα, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, η

ίδρυση κοινωνικών παντοπωλείων υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+), προσφέροντας δωρεάν τρόφιμα και βασικά αγαθά σε ευάλωτες οικογένειες.

Επίσης, η ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών είχε θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των πολιτών. Στα νοσοκομεία, οι αναβαθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν με τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) συνέβαλαν στη βελτίωση της διαθεσιμότητας και ποιότητας των υπηρεσιών υγείας. Ενδεικτικά, στο νοσοκομείο της Καλαμάτας κατασκευάστηκε νέα πτέρυγα 28 κλινών, εξυπηρετώντας περισσότερους κατοίκους της περιοχής (Ε.Π. Πελοποννήσος, 2020). Ταυτόχρονα, οι κοινωνικές δομές που δημιουργήθηκαν σε συνεργασία με ΟΤΑ και ΜΚΟ, πρόσφεραν σημαντικές υπηρεσίες στους πληθυσμούς που βρίσκονται σε ανάγκη.

Ο συνδυασμός αυτός βοήθησε σημαντικά στη βελτίωση των κοινωνικών υποδομών, όπου και αποδείχθηκε η αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής στην αντιμετώπιση σύνθετων κοινωνικών και οικονομικών προκλήσεων. Τα έργα αυτά ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και δημιουργούν τις βάσεις για μια πιο ανθεκτική και δίκαιη κοινωνία.

Αντιπλημμυρικά και αντισεισμικά έργα

Η Πολιτική Συνοχής υποστηρίζει σημαντικά έργα για τη διαχείριση φυσικών καταστροφών, συμβάλλοντας στη μείωση των επιπτώσεων σε ευάλωτες περιοχές: Στην Κρήτη, το έργο "Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης", που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) μέσω του Προγράμματος Κρήτη, περιλάμβανε την αναβάθμιση και ανέγερση σχολικών κτιρίων σε όλη την Περιφέρεια προκειμένου να βελτιώσει την ασφάλεια των μαθητών του νησιού (Περιφέρεια Κρήτης, 2022). Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, τα νέα αντιπλημμυρικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) περιλάμβαναν, την κατασκευή τάφρων και τη βελτίωση αποστραγγιστικών δικτύων. Τα έργα αυτά προστατεύουν πάνω από 115.000 κατοίκους της ευρύτερης περιοχής της Τρίπολης. Στην ΠΑΜΘ, η προμήθεια των (76) μηχανημάτων, κυρίως γεωτεχνικών έργων, καθώς και οχημάτων πυρόσβεσης με σκοπό την αντιμετώπιση ή/και πρόληψη φυσικών καταστροφών ενίσχυσαν την ικανότητα διαχείρισης της περιφέρειας σε φαινόμενα πυρκαγιάς και πλημμύρας με την κατασκευή αναχωμάτων και αναβάθμισης του αποστραγγιστικού δικτύου, έχοντας ως ωφελούμενους 608.182 κατοίκους της ευρύτερης περιοχής.

Ενίσχυση δεξιοτήτων και κατάρτισης

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η επαγγελματική κατάρτιση αποτελούν βασικούς πυλώνες της Πολιτικής Συνοχής, με στόχο την ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης κρίσεων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εμπλεκόμενων φορέων. Η χρηματοδότηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων επικεντρώνεται τόσο στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού σε κρίσιμους τομείς όσο και στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Μία δράση με ιδιαίτερι κοινωνικό χαρακτήρα ήταν η «Βελτίωση της ικανότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για αναγνώριση και διαχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων», που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ). Η δράση περιλάμβανε την εκπαίδευση 360 αστυνομικών πρώτης γραμμής, με στόχο την ενίσχυση της ικανότητάς τους να αναγνωρίζουν

και να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις ανάγκες ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων προσώπων. Η δράση χαρακτηρίζεται ως επιτυχής, καθώς συνέβαλε στη βελτίωση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και της ευαισθησίας των εμπλεκόμενων στελεχών.

Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), η Πολιτική Συνοχής χρηματοδότησε προγράμματα κατάρτισης για την ενίσχυση των διοικητικών δεξιοτήτων και της ικανότητας υλοποίησης έργων. Κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, εργαζόμενοι στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού συμμετείχαν σε σεμινάρια που αφορούσαν τη διαχείριση κρίσεων, τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και τη βελτίωση της συνεργασίας με άλλους φορείς. Τα προγράμματα αυτά συνέβαλαν ουσιαστικά στην ενίσχυση της λειτουργικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας των τοπικών αρχών. Η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στις κοινωνικές υπηρεσίες είναι εξίσου κρίσιμη για τη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ESF+), χρηματοδοτήθηκαν δράσεις για την εκπαίδευση προσωπικού που εργάζεται σε ξενώνες φιλοξενίας, κοινωνικά παντοπωλεία και κέντρα υποδοχής. Ειδικότερα, προγράμματα κατάρτισης που υλοποιήθηκαν σε συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) βελτίωσαν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς βελτιώθηκαν στις επαγγελματικές τους δεξιότητες.

Η ενίσχυση των δεξιοτήτων και της κατάρτισης μέσω στοχευμένων προγραμμάτων καταδεικνύει τη σημασία της Πολιτικής Συνοχής στην προώθηση της ασφάλειας, της κοινωνικής συνοχής και της αποδοτικότητας των δημόσιων υπηρεσιών. Οι παρεμβάσεις αυτές ενισχύουν την ανθεκτικότητα των τοπικών και εθνικών δομών, ενώ παράλληλα διασφαλίζουν την προστασία των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Προβλήματα στην υλοποίηση των προγραμμάτων

Παρά τις επιτυχίες που καταγράφονται στην υλοποίηση των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής, η διαδικασία συχνά συνοδεύεται από προβλήματα που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των δράσεων. Αυτά τα προβλήματα σχετίζονται κυρίως με τη γραφειοκρατία, την έλλειψη διοικητικής ικανότητας, τη χαμηλή απορρόφηση κονδυλίων και την ανεπαρκή εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων.

Γραφειοκρατικές Δυσκολίες

Η γραφειοκρατία παραμένει μία από τις βασικές προκλήσεις στην υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων έργων, καθώς οι περίπλοκες διαδικασίες έγκρισης και αξιολόγησης απαιτούν συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διοίκησης. Η ΜΟΔ Α.Ε. συνέβαλε ουσιαστικά στην επιτάχυνση της προετοιμασίας και ωρίμανσης έργων, παρέχοντας τεχνική υποστήριξη σε φορείς κατά την περίοδο 2014–2020.

Αδυναμία απορρόφησης κονδυλίων

Η απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2014–2020 στην Ελλάδα υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, η χώρα κατάφερε να αξιοποιήσει το σύνολο των διαθέσιμων πόρων, κατατάσσοντάς την στις πρώτες θέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων. Αντίθετα, στους ΟΤΑ Α', τα ποσοστά συμμετοχής στον τέλος της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 κυμαινόταν στο 12,5% επί της συνολικής δημόσιας δαπάνης (Ι.Τ.Α.,2021). Ωστόσο, η συμβολή των υπουργείων ήταν ζωτικής σημασίας, με τους φορείς της κεντρικής διοίκησης

να ενισχύουν τις περιφέρειες και τους δήμους για τη βελτίωση των υποδομών και των διαδικασιών παρακολούθησης έργων.

Παράλληλα, οι ΜΚΟ έπαιξαν σημαντικό ρόλο, ιδιαίτερα στον τομέα της κοινωνικής μέριμνας και της διαχείρισης μεταναστευτικών ροών. Για παράδειγμα, προγράμματα που υλοποιήθηκαν σε συνεργασία με ΜΚΟ ενίσχυσαν την πρόσβαση σε υπηρεσίες για ευάλωτες ομάδες, συμβάλλοντας στη βελτίωση των δεικτών απορρόφησης σε ορισμένες περιφέρειες.

Ανεπαρκής διαχειριστική ικανότητα

Η διαχειριστική ικανότητα των αρμόδιων αρχών, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο, συνιστά πρόκληση ώστε οι φορείς να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των έργων. Οι ΟΤΑ δεν διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό, ενώ τα αρμόδια υπουργεία αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάπτυξη στρατηγικών παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Η συνδρομή της ΜΟΔ και των υπουργείων υπήρξε καθοριστική, παρέχοντας τεχνική και διοικητική υποστήριξη. Επιπλέον, οι ΜΚΟ συνέβαλαν στη διαχείριση και την υλοποίηση έργων που σχετίζονται με την κοινωνική συνοχή, υποκαθιστώντας τις ελλείψεις σε τοπικό επίπεδο.

Περιορισμένη εμπλοκή τοπικών κοινοτήτων

Η ανεπαρκής εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών στη λήψη αποφάσεων για τα έργα που χρηματοδοτούνται από την Πολιτική Συνοχής συχνά δημιουργεί έλλειψη αποδοχής και υποστήριξης. Ειδικά σε έργα που σχετίζονται με τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών ή την εγκατάσταση νέων υποδομών, οι τοπικές αντιδράσεις έχουν οδηγήσει σε αναβολές ή ακυρώσεις έργων.

Για παράδειγμα, σε περιοχές όπως τα νησιά του Βορείου Αιγαίου, τα σχέδια για τη δημιουργία νέων ΚΥΤ αντιμετώπισαν έντονες αντιδράσεις από τις τοπικές κοινωνίες, με αποτέλεσμα να καθυστερήσει η υλοποίηση κρίσιμων έργων για περισσότερα από δύο έτη.

Προβλήματα συντήρησης υποδομών

Ακόμη και μετά την ολοκλήρωση των έργων, η έλλειψη πρόβλεψης για συντήρηση παραμένει σημαντικό πρόβλημα. Σχολικές και υγειονομικές υποδομές που χρηματοδοτήθηκαν από ευρωπαϊκά κονδύλια κατά την τελευταία δεκαετία παρουσιάζουν σημάδια πρόωρης υποβάθμισης, εξαιτίας της απουσίας τακτικής συντήρησης. Το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει ακόμη και στην ανάγκη επαναχρηματοδότησης έργων που είχαν ολοκληρωθεί, λόγω της αδυναμίας διατήρησης της αρχικής τους κατάστασης.

Τα προβλήματα που συνοδεύουν την υλοποίηση των έργων της Πολιτικής Συνοχής αναδεικνύουν την ανάγκη για συστημικές βελτιώσεις στη διαχείριση και την οργάνωση των διαδικασιών. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας, η απλοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών και η παροχή τεχνικής υποστήριξης στους ΟΤΑ είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Παράλληλα, η καλύτερη συνεργασία με τις τοπικές κοινωνίες μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της αποδοχής και της αποτελεσματικότητας των έργων.

4.3 Αλληλοκάλυψη και συνεργασία μεταξύ ταμείων

Η Πολιτική Συνοχής στηρίζεται σε μια πολυδιάστατη αρχιτεκτονική χρηματοδοτικών μέσων που επιδιώκει να καλύψει ένα ευρύ φάσμα αναγκών. Παρόλο που αυτή η δομή παρέχει μεγάλη ευελιξία και δυνατότητες, δημιουργεί επίσης προκλήσεις, κυρίως όταν δεν υπάρξει σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων ή κατάλληλος συντονισμός. Στην Ελλάδα, τα φαινόμενα αλληλοκάλυψης μεταξύ ταμείων είναι συχνά, αλλά παράλληλα η συνεργασία τους αποφέρει σημαντικά οφέλη, συμβάλλοντας στην αποτελεσματική επίτευξη των στόχων της Πολιτικής Συνοχής.

Αλληλοκάλυψη μεταξύ ταμείων

Η αλληλοεπικάλυψη των Ταμείων εμφανίζεται όταν δύο ή περισσότερα χρηματοδοτικά μέσα υποστηρίζουν παρόμοιες δράσεις ή έργα χωρίς σαφή κατανομή αρμοδιοτήτων. Σύμφωνα με την Έκθεση Πεπραγμένων της Υ.Δ.Ε.Α.Π. (2021), συνάγεται ότι ο κατακερματισμός των διαθέσιμων πόρων του κάθε ταμείου, προκαλούν περιπτώσεις ασαφειών στον συντονισμό μεταξύ των Ταμείων AMIF, ISF-B και ISF-P, κυρίως σε μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις, όπως οι υποδομές υποδοχής και ταυτοποίησης, γεγονός που οδήγησε σε καθυστερήσεις στην υλοποίηση και επιπλοκές στη διαχείριση αρμοδιοτήτων.

Επιπλέον, σε έργα συνοριακών υποδομών στον Έβρο, παρατηρήθηκε συνεργασία ταμείων όπως το ISF-B και το AMIF, η οποία, χωρίς τον κατάλληλο συντονισμό, πιθανώς προκάλεσε δυσχέρειες στην υλοποίηση τους. Αν και η έκθεση δεν παρέχει άμεσες λεπτομέρειες για τις συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι προκλήσεις που σχετίζονται με την ταυτόχρονη χρηματοδότηση διαφορετικών έργων αποτελούν συχνό φαινόμενο στην εφαρμογή της Πολιτικής Συνοχής.

Συνεργασία μεταξύ ταμείων

Παρά τις προκλήσεις, η συνεργασία μεταξύ των Ταμείων μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες για τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας. Όπως επισημαίνεται στην Έκθεση Πεπραγμένων της Υ.Δ.Ε.Α.Π. (2021), η συνέργεια των Ταμείων AMIF και Emergency Assistance του ISF συνέβαλε καθοριστικά στην αναβάθμιση των ΚΥΤ στο Αιγαίο, ενισχύοντας τη λειτουργικότητα των εγκαταστάσεων και διευκολύνοντας τις διαδικασίες διεκπεραίωσης αιτήσεων ασύλου, μέσω της βελτίωσης της υλικοτεχνικής υποδομής και των συνθηκών διαμονής. Η συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ταμείων της Πολιτικής Συνοχής συμβάλλει στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και στη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων των έργων. Για παράδειγμα, το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), ο χρηματοδοτικός μηχανισμός EOX και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) υποστηρίζουν δράσεις που συνδέονται με τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών, εστιάζοντας και σε συμπληρωματικές ανάγκες. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), το AMIF και ο EOX χρηματοδοτούν έργα που βελτιώνουν τις υποδομές υποδοχής και τις διαδικασίες ασύλου, ενώ το ΕΚΤ εστιάζει στην επαγγελματική κατάρτιση και την κοινωνική ένταξη. Αυτή η συνέργεια έχει συμβάλει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην ενίσχυση της ένταξης για μεγάλο αριθμό επωφελούμενων, ιδιαίτερα στις περιοχές με αυξημένη μεταναστευτική πίεση.

Ο Ρόλος του συντονισμού

Η αλληλοεπικάλυψη μπορεί να περιοριστεί και η συνεργασία να ενισχυθεί μέσω αποτελεσματικών μηχανισμών συντονισμού. Η δημιουργία εθνικών σημείων επαφής υπήρξε καθοριστική για τη συντονισμένη διαχείριση των Ταμείων. Όπως επιβεβαιώνεται και στη μελέτη των Bachtler, Polverari & Domorenok (2023), η ύπαρξη τέτοιων μηχανισμών μπορεί να ενισχύσει τη διοικητική ικανότητα, τη διαλειτουργικότητα των αρχών και να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής, περιορίζοντας τις περιπτώσεις επικαλύψεων και αναποτελεσματικής χρήσης πόρων. Η χρήση της πλατφόρμας E-cohesion καθολικά στα στάδια χρηματοδότησης επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των διαχειριστικών αρχών.

Ωστόσο, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις, όπως η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και τεχνολογικών εργαλείων. Η υποστήριξη της Μονάδας Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ ΑΕ) υπήρξε σημαντική, παρέχοντας τεχνική βοήθεια και εκπαίδευση για τη βελτίωση των ικανοτήτων τους.

Αποτελέσματα και Προτάσεις

Η εφαρμογή μηχανισμών συντονισμού είχε πολλαπλά θετικά αποτελέσματα στην υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής. Κατά την περίοδο 2014–2020, οι περιπτώσεις αλληλοεπικάλυψης μειώθηκαν, γεγονός που συνέβαλε στη μείωση της σπατάλης πόρων και την αποδοτικότερη εκτέλεση των έργων. Ειδικότερα, η χρήση της πλατφόρμας E-cohesion βελτίωσε την ταχύτητα έγκρισης και επεξεργασίας αιτήσεων χρηματοδότησης, μειώνοντας το μέσο χρόνο επεξεργασίας σε σχέση με προηγούμενες περιόδους.

Η συνδρομή της ΜΟΔ είχε καίρια συμβολή στην επιτυχή ολοκλήρωση έργων. Η πλειονότητα των έργων που υλοποιήθηκαν με την υποστήριξή της ολοκληρώθηκαν εντός των προβλεπόμενων χρονοδιαγραμμάτων. Η τεχνική βοήθεια και οι εκπαιδευτικές δράσεις της ΜΟΔ ενίσχυσαν τη διαχειριστική ικανότητα των τοπικών αρχών, οδηγώντας σε αύξηση της απορροφητικότητας των κονδυλίων, ιδιαίτερα σε έργα που απαιτούσαν συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ταμείων.

Για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της Πολιτικής Συνοχής, προτείνεται η δημιουργία κεντρικής βάσης δεδομένων, με διευρυμένες δυνατότητες επικοινωνίας και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των έργων και των πηγών χρηματοδότησής τους. Μια τέτοια βάση δεδομένων θα διασφαλίσει τη διαφάνεια και θα επιτρέψει τη συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου των έργων.

Επιπλέον, η ενίσχυση της τεχνικής υποστήριξης προς τους ΟΤΑ και τις περιφερειακές αρχές κρίνεται απαραίτητη. Μέσω της παροχής εξειδικευμένων εργαλείων και της κατάρτισης στελεχών, οι τοπικές αρχές θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις απαιτήσεις των χρηματοδοτούμενων έργων. Η ενίσχυση των ικανοτήτων αυτών θα περιορίσει τα διοικητικά λάθη και θα επιταχύνει τη διαδικασία υλοποίησης.

Τέλος, προτείνεται η καθιέρωση τακτικών συναντήσεων συντονισμού μεταξύ των διαχειριστικών αρχών. Αυτές οι συναντήσεις θα συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών, μειώνοντας περαιτέρω τις περιπτώσεις επικαλύψεων και αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα της Πολιτικής Συνοχής.

5. Εμπειρική ανάλυση και αξιολόγηση

Αναπόσπαστο μέρος της μελέτης της Πολιτικής Συνοχής αποτελεί η εμπειρική ανάλυση, καθώς παρέχει τη δυνατότητα αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των δράσεων και της επίδρασής τους σε τοπικό, εθνικό και ανώτερο επίπεδο. Μέσω της συστηματικής αξιολόγησης επιλεγμένων προγραμμάτων, αναδεικνύονται κρίσιμες πτυχές της εφαρμογής, όπως οι προκλήσεις, οι αδυναμίες, οι επιτυχίες αλλά και οι βελτιώσεις. Η ανάλυση αυτή βασίζεται σε πραγματικά δεδομένα και ποσοτικούς δείκτες, που έχει τη μέτρηση της απόδοσης των έργων και τη σύνδεσή τους με τους ευρύτερους στόχους της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Σε πολυσχιδές χρηματοδοτικό πλαίσιο στηρίζεται η Πολιτική Συνοχής, με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων και τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης στις περιφέρειες της. Η υλοποίηση έργων σε τομείς όπως οι δομές ασφαλείας, οι υγειονομικές υποδομές, η διαχείριση φυσικών καταστροφών, η κοινωνική ένταξη και η επαγγελματική κατάρτιση έχει άμεσο αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής των πολιτών. Ωστόσο, για να υποστηρίξουμε τη συνεισφορά τους, πρέπει να εξετάσουμε ορισμένα αναδυόμενα παραδείγματα και τρόπους βελτίωσής τους.

Αυτή η ενότητα εστιάζει σε επιλεγμένα θέματα, τεκμηριώνοντας τον αντίκτυπό τους και εντοπίζοντας τα εναπομείναντα κενά. Παράλληλα, επιχειρείται η σύνδεση των αποτελεσμάτων με τις στρατηγικές προτεραιότητες της Ένωσης, προσφέροντας πολύτιμα δεδομένα για τη διαμόρφωση πολιτικών που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες προκλήσεις. Τα παραδείγματα που αναλύονται αφορούν τη βελτίωση της διαχείρισης μεταναστευτικών ροών, την αναβάθμιση υποδομών, την προστασία περιβάλλοντος και τις ευκαιρίες κατάρτισης.

Η εμπειρική ανάλυση δεν περιορίζεται στην αποτίμηση των ποσοτικών δεικτών, αλλά λαμβάνει υπόψη και την ποιοτική διάσταση, εξετάζοντας τον βαθμό κοινωνικής αποδοχής, τη βιωσιμότητα των έργων και τη συμβολή τους στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Με αυτόν τον τρόπο, η έρευνα παρέχει μια εικόνα της πολιτικής ένταξης, βελτιώνει την κατανόηση της συμβολής της και εντοπίζει τις πιο σημαντικές για το μέλλον.

5.1 Μελέτη υποθέσεων: Επιλεγμένα προγράμματα και αποτελέσματα

Η ανάλυση επιλεγμένων προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής επιτρέπει την καλύτερη κατανόηση του πώς αυτά συμβάλλουν στη βελτίωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Η σημασία της Πολιτικής Συνοχής για τις Ελληνικές Περιφέρειες αποδεικνύεται ιδιαίτερα μέσα από δράσεις όπως η αναβάθμιση υποδομών και η διαχείριση μεταναστευτικών ροών. Σύμφωνα με τον Ανδρέου (2023), τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής για την περίοδο 2014–2020 έχουν συμβάλει στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών στις περιφέρειες της Ελλάδας, ειδικά στις απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τα ταμεία της Πολιτικής Συνοχής, όπως το **AMIF** (Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης), το **ISF-B** (Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας - Σύνορα) και το **ISF-P** (Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας - Αστυνομία). Τα ταμεία αυτά αποτελούν παραδείγματα επιτυχημένης υλοποίησης, ενώ οι ποσοτικοί δείκτες και οι συσχετισμοί τους βοηθούν να αποτιμηθεί η πραγματική τους αποτελεσματικότητα.

Κέντρο υποδοχής και ταυτοποίησης Σάμου

Το νέο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στη Σάμο αποτελεί ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα της εφαρμογής χρηματοδοτικών μέσων της Πολιτικής Συνοχής. Χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), ενώ ενισχύθηκε από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF-B) με την στελέχωση προσωπικού για την ασφάλεια. Το έργο, το οποίο ολοκληρώθηκε το 2022, σχεδιάστηκε για να αντιμετωπίσει την κρίση υπερπληθυσμού και να διασφαλίσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, υγειονομικής περίθαλψης και λειτουργικότητας των διαδικασιών ασύλου.

Το νέο ΚΥΤ βελτίωσε τη λειτουργικότητα και τις συνθήκες διαβίωσης, με συνολική σχεδιασμένη χωρητικότητα έως 3.650 ατόμων. Το έργο χρηματοδοτήθηκε κυρίως από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), με το συνολική δαπάνη να ανέρχεται στα περίπου 47 εκ. ευρώ με τη χρηματοδότηση να καλύπτεται 100% από κοινοτικούς πόρους (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, χ.χ.). Οι κύριοι χώροι διαμονής προσφέρουν στα φιλοξενούμενα άτομα αναβαθμισμένες υποδομές καθαριότητας, υγειονομικής περίθαλψης και ειδικά διαμορφωμένους χώρους για παιδιά, γεγονός που συνέβαλε στη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής. Παράλληλα, οι κοινόχρηστοι χώροι που δημιουργήθηκαν ενίσχυσαν την κοινωνική συνοχή, προσφέροντας ένα πιο λειτουργικό περιβάλλον διαμονής και συμβάλλοντας στη μείωση των περιστατικών έντασης και συγκρούσεων.

Η ενίσχυση με προσωπικό ασφαλείας μέσω του ISF-B περιλάμβανε την κάλυψη της δαπάνης απόσπασης αστυνομικού προσωπικού στις τοπικές υπηρεσίες προκειμένου να ικανοποιηθούν οι αυξανόμενες ανάγκες για επιτήρηση και έλεγχο των φιλοξενούμενων στο ΚΥΤ Σάμου.

Η ενίσχυση των διαδικασιών ασύλου χρηματοδοτήθηκε κυρίως από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), ενώ το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Σύννορα (ISF-B) συνέβαλε στη υποστήριξη με ανθρώπινο δυναμικό. Συγκεκριμένα, στο νέο ΚΥΤ Σάμου, το έτος 2023 έλαβαν χώρα 6.837 καταγραφές μεταναστών από τρίτες χώρες, δηλαδή το 16,36% των συνολικών καταγραφών της χώρας. Όσον αφορά, την προγενέστερη κατάσταση των δομών της Σάμου, το έτος 2020 πραγματοποίησαν 1350 καταγραφές μεταναστών, ήτοι το 13,12% των συνολικών καταγραφών της χώρας (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, χ.χ.). Η αναβάθμιση των νέων εγκαταστάσεων της δομής βελτίωσε τις διαδικασίες καταγραφής των μεταναστών καθώς με αυξημένες ανάγκες εξασφάλισε τη χρηστή και αποτελεσματική διαχείριση τους. Η υλοποίηση του ΚΥΤ στη Σάμο είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών ταμείων. Το AMIF χρηματοδότησε τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των διαδικασιών ασύλου, ενώ το ISF-B εξασφάλισε την ενίσχυση με προσωπικό ασφαλείας ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της δομής. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν τη συμβολή των χρηματοδοτικών μέσων της Πολιτικής Συνοχής στη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης, ενώ αναδεικνύουν τη σημασία της πολυτομεακής συνεργασίας.

Αναβάθμιση υποδομών υγείας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Το έργο αναβάθμισης του Γενικού Νοσοκομείου Καλαμάτας, που χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) μέσω του ΠΕΠ Πελοποννήσου 2014–2020, αναδεικνύει τη στρατηγική σημασία της επένδυσης στις υγειονομικές υποδομές. Με την προσθήκη δύο νέων νοσηλευτικών μονάδων με 28 κλίνες και την εγκατάσταση σύγχρονου ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, αυξήθηκε η υγειονομική δυναμικότητα του νοσοκομείου, ενώ βελτιώθηκε η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας για χιλιάδες πολίτες της περιοχής. Επιπλέον, η αναβάθμιση του Τμήματος Επειγόντων Περιστατικών με διακριτή πτέρυγα για τα παιδιά συνέβαλε στον περιορισμό της νοσηλευτικής πίεσης καθώς εξασφάλισε την αποτελεσματική περίθαλψη των παιδιών. Η δαπάνη για τις προαναφερομένες παρεμβάσεις ανήλθε σε περίπου 3,8 εκ. ευρώ (Περιφέρεια Πελοποννήσου, 2022).

Σύμφωνα με τον Παπαδασκαλόπουλο και τον Χριστοφάκη (2016), η περιφερειακή ανάπτυξη και ο αναπτυξιακός σχεδιασμός αποτελούν θεμέλια για την επιτυχία των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής. Οι στρατηγικές που εφαρμόστηκαν, όπως η ενίσχυση υποδομών υγείας στην Καλαμάτα, βελτίωσαν τη διαχείριση των πόρων και μείωσαν την κοινωνική ανισότητα.

Εξοπλισμός πολιτικής προστασίας στην ΠΑΜΘ

Η αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων και φαινομένων πυρκαγιάς στην περιοχή της Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας και Θράκης (ΠΑΜΘ), μέσω χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα στοχευμένων στρατηγικών για την προστασία του πληθυσμού και των φυσικών πόρων. Το έργο περιλάμβανε ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας της Περιφέρειας με την προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού, δηλαδή μηχανήματα γεωτεχνικών έργων και πυρόσβεσης, που παρέχουν την δυνατότητα κατασκευής φραγμάτων, την ενίσχυση του αποστραγγιστικού δικτύου και πυρόσβεσης, προστατεύοντας περίπου 608.182 ωφελούμενους της ευρύτερης περιοχής (ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ 2021,2024 - Ε.Π. ΠΑΜΘ). Επιπροσθέτως, οι πλημμυρισμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις θα περιοριστούν, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής και στη σταθεροποίηση του οικοσυστήματος του ποταμού Έβρου.

Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού

Η εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης, μέσω των ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, έχει ως στόχο την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας του ανθρώπινου κεφαλαίου που συμβάλει στην διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και την διασφάλιση της σταθερότητας.

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας – Τομέας Αστυνομικής συνεργασίας έχει συμβάλει στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών ασφαλείας με ένα σύνολο στοχευμένων εκπαιδεύσεων προκειμένου να καλύψει τις συνεχείς και μεταβαλλόμενες ανάγκες για αντιμετώπιση κρίσιμων και καινοφανών περιστατικών. Ειδικότερα, οι διαθέσιμοι πόροι του ταμείου παρείχαν κατάλληλη εκπαίδευση σε εργαζομένους (στελέχη σωμάτων ασφαλείας, τελωνειακοί, υπάλληλοι δομών) προκειμένου να καταστούν ικανοί να εντοπίζουν σημάδια ριζοσπαστικοποίησης και εξτρεισμού, σε πρώιμο στάδιο. Επιπροσθέτως, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδεύσεις που αφορούν ΧΒΡΠ απειλές για να επιτευχθεί η

απόκτηση τεχνογνωσίας σε αυτού του είδους περιστατικά. Σημαντικό τμήμα των εκπαιδεύσεων αφορούσε την προστασία των Υποδομών Ζωτικής Σημασίας (κρίσιμες οντότητες) για να αποφευχθεί η διατάραξη της ομαλότητας και της ασφάλειας κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Αναφορικά με το ζήτημα του μεταναστευτικού, η εφαρμογή των δράσεων, που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο του ΧΜ ΕΟΧ, είχαν ως αποτέλεσμα την εκπαίδευση 360 στελεχών των σωμάτων ασφαλείας για να εξασφαλιστούν οι βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης των ασυνόδευτων ανήλικων και των εύάλωτων ομάδων. Η ενίσχυση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού έχει θετικό αντίκτυπο καθώς βελτιώνοντας τις παρεχόμενες υπηρεσίες, εξασφαλίζεται η βέλτιστη και αποτελεσματική διοικητική ικανότητα. Πέραν των ανωτέρω, η εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΣΦ) και ειδικότερα, στην περιφέρεια της επικράτειας, είχε ως στόχο την μείωση της ανεργίας και την ενίσχυση των τοπικών οικονομιών. Οι περιπτώσεις αυτές αναδεικνύουν τη συμβολή της Πολιτικής Συνοχής, για να αντιμετωπιστούν οι τρέχουσες προκλήσεις, αλλά ταυτόχρονα δημιουργούν τις βάσεις για κοινωνική σταθερότητα.

Δράσεις ασφάλειας στα σύνορα

Η ασφάλεια στα σύνορα αποτελεί κεντρικό στόχο της Πολιτικής Συνοχής, με τα ταμεία ISF-B και ISF-P να παίζουν καταλυτικό ρόλο στην ενίσχυση της προστασίας των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

Η ασφάλεια στα σύνορα αποτελεί βασική προτεραιότητα της Πολιτικής Συνοχής, με τα Ταμεία ISF-B και ISF-P να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Στον Έβρο, η εγκατάσταση θερμικών καμερών, αισθητήρων και drones, μέσω συγχρηματοδότησης από το ISF-B, οδήγησε σε μείωση των παράνομων διελεύσεων κατά περίπου 50 % την περίοδο 2019–2023 (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2019 & 2023). Αντίστοιχα, στο Αιγαίο, η ενίσχυση του στόλου των περιπολικών, με τέσσερα (04) σκάφη και συστήματα επιτήρησης μέσω του ISF-P συνέβαλε στην αύξηση των επιχειρήσεων διάσωσης καθώς οι περισσότεροι διαθέσιμοι υλικότεχνικοί πόροι βελτίωσαν την δυνατότητα διαχείρισης των αρχών σε περιστατικά διάσωσης των παράτυπων μεταταστών. Η συντονισμένη δράση των ταμείων ISF-B και ISF-P ενίσχυσε τη διαχείριση των συνόρων, μειώνοντας τις πιέσεις στις τοπικές κοινότητες και προάγοντας την ασφάλεια στις ευρωπαϊκές πύλες εισόδου.

5.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας και αντίκτυπου

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπου των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής αναδεικνύει τόσο τις επιτυχίες όσο και τις αδυναμίες τους. Αυτή η προσέγγιση προσφέρει μια πιο εμπεριστατωμένη κατανόηση των αποτελεσμάτων, επιτρέποντας την ανάδειξη περιοχών προς βελτίωση και ενισχύοντας την αξία των επενδύσεων. Η ανάλυση επικεντρώνεται στην απορρόφηση των κονδυλίων, την επίτευξη στόχων, τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο, καθώς και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Αποτελεσματικότητα προγραμμάτων

Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων μετράται βάσει της απορρόφησης των διαθέσιμων πόρων και της επίτευξης προκαθορισμένων στόχων. Κατά την προγραμματική περίοδο 2014–2020, η Ελλάδα πέτυχε υψηλή απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων, φτάνοντας το 78,7% έως το 2022, τοποθετώντας τη χώρα στις πρώτες θέσεις μεταξύ των

κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή,χ.χ.) . Μέχρι το 2023, η Ελλάδα είχε επιτύχει σχεδόν τη πλήρη απορρόφηση των κονδυλίων της περιόδου, αξιοποιώντας το σύνολο του προϋπολογισμού ύψους 29,5 δισ. Ευρώ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, χ.χ.). Αυτό το επίτευγμα αντικατοπτρίζει σημαντική βελτίωση σε σχέση με προηγούμενες περιόδους και καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της χώρας στη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων. Ειδικά τα προγράμματα που σχετίζονται με τη διαχείριση μεταναστευτικών ροών, όπως αυτά που χρηματοδοτούνται από το AMIF, εμφάνισαν εξαιρετικά υψηλή απορρόφηση, άνω του 90%. Αυτό υποδεικνύει την αποτελεσματικότητα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων που ανταποκρίνονται σε επείγουσες ανάγκες.

Ωστόσο, σε περιφερειακό επίπεδο παρατηρήθηκαν διακυμάνσεις. Η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία κατέγραψαν υψηλούς ρυθμούς απορρόφησης, ενώ περιφέρειες όπως η Ήπειρος και το Βόρειο Αιγαίο εμφάνισαν χαμηλότερες επιδόσεις με σημείο αναφοράς το έτος 2020 της περιόδου 2014-2020. Οι περιοχές αυτές αντιμετώπισαν σημαντικά προβλήματα διοικητικής ικανότητας, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση ή την αναβολή κρίσιμων έργων. Το γεγονός αυτό επισημαίνει την ανάγκη ενίσχυσης των τοπικών δομών, ώστε να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη κατανομή των οφελών.

Ως εκ τούτου, η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων αποτελεί βασικό δείκτη αποτελεσματικότητας. Στο νέο ΚΥΤ Σάμου, η αναβάθμιση των υποδομών και η εισαγωγή ψηφιακών συστημάτων διαχείρισης αιτήσεων ασύλου βελτίωσαν τις συνθήκες διαβίωσης για χιλιάδες μετανάστες, ενώ συνέβαλαν στη σημαντική επιτάχυνση της διεκπεραίωσης αιτήσεων. Παράλληλα, το έργο αναβάθμισης του Γενικού Νοσοκομείου Καλαμάτας βελτίωσε την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας για περισσότερους από 150.000 πολίτες, μειώνοντας τους χρόνους αναμονής και παρέχοντας βελτιωμένες υπηρεσίες περίθαλψης.

Κοινωνικός Αντίκτυπος

Ο κοινωνικός αντίκτυπος των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής είναι εμφανής σε πολλούς τομείς. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM, 2021), οι βελτιώσεις στις συνθήκες διαβίωσης και η ενίσχυση της διαφάνειας των διαδικασιών στα ΚΥΤ συνέβαλαν στη μείωση των κοινωνικών εντάσεων και στην αύξηση της αποδοχής των προσφύγων σε τοπικές κοινότητες, ιδίως σε νησιά του Αιγαίου. Παράλληλα, η δημιουργία κοινωνικών δομών υποστήριξε περισσότερους οφελούμενους μετανάστες, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και την επανένταξη ευάλωτων ομάδων.

Στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, μέσω προγραμμάτων του ESF+, άνεργοι σε διάφορες περιοχές της χώρας απέκτησαν δεξιότητες για την τοπική αγορά εργασίας προκειμένου να μειωθεί η ανεργία με ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγικότητας.

Οικονομικός αντίκτυπος

Η οικονομική διάσταση των έργων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την αξιολόγηση της επιτυχίας τους. Τα έργα αυτά όχι μόνο αντιμετωπίζουν άμεσες προκλήσεις, αλλά ενισχύουν την τοπική και εθνική οικονομία μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της αύξησης της παραγωγικότητας και της μείωσης των εξόδων. Οι παρεμβάσεις σε τομείς όπως η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, οι υγειονομικές υποδομές, η προστασία των φυσικών πόρων και η διασφάλιση της κοινωνικής σταθερότητας είχαν θετικές οικονομικές επιπτώσεις τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Αγροτική παραγωγή και οικονομική ενίσχυση στον Έβρο

Στην περιοχή του Έβρου, τα αντιπλημμυρικά έργα έχουν σημαντική συνεισφορά στην προστασία και την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής. Οι Παπαδασκαλόπουλος και Χριστοφάκης (2016) αναδεικνύουν τη σημασία της περιφερειακής ανάπτυξης για τη μείωση των ανισοτήτων και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Οι επενδύσεις σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Με την κατασκευή φραγμάτων, την ενίσχυση των αποστραγγιστικών δικτύων και την αποκατάσταση των πλημμυρισμένων καλλιεργήσιμων εκτάσεων στον Έβρο, επιτρέπεται σημαντικά η μείωση ζημιών που προκαλούνται από πλημμυρικά φαινόμενα. Η βελτίωση αυτή έχει άμεσο αντίκτυπο στη σταθερότητα των εισοδημάτων, προσφέροντας οικονομική ασφάλεια σε εκατοντάδες οικογένειες που εξαρτώνται από τη γεωργία.

Επιπλέον, η αύξηση της παραγωγικότητας λόγω του περιορισμού των επιπτώσεων των φυσικών φαινομένων οδηγεί σε μεγαλύτερη διαθεσιμότητα αγροτικών προϊόντων στις τοπικές αγορές, ενισχύοντας τη διατροφική αυτόνομη και μειώνοντας την εξάρτηση από εισαγόμενα προϊόντα. Παράλληλα, οι τοπικές επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη μεταποίηση και την εμπορία αγροτικών προϊόντων επωφελούνται από τη σταθερή προσφορά πρώτων υλών, ενισχύοντας περαιτέρω την τοπική οικονομία.

Κοινωνικοοικονομική αποδοτικότητα υγειονομικών υποδομών στην Πελοπόννησο

Η αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Καλαμάτας, μέσω χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα έργου με σημαντικό κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο. Η προσθήκη νέων πτερυγίων, η ενίσχυση των νοσηλευτικών μονάδων και η τοποθέτηση σύγχρονου ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού συνέβαλαν στην ουσιαστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας, μειώνοντας τις ανάγκες για διακομιδές σε άλλα νοσηλευτικά ιδρύματα. Το έργο ενίσχυσε την τοπική δυνατότητα απόκρισης σε υγειονομικές ανάγκες και ανέκοψε τη μετακίνηση ασθενών σε νοσοκομεία άλλων πόλεων, οδηγώντας σε σημαντική εξοικονόμηση πόρων.

Η ενίσχυση της υγειονομικής υποδομής είχε επίσης θετική επίδραση στην παραγωγικότητα του τοπικού πληθυσμού. Με τη μείωση των χρόνων αναμονής και την παροχή ποιοτικότερων υπηρεσιών υγείας, οι κάτοικοι της περιοχής είχαν καλύτερη πρόσβαση σε φροντίδα υγείας, γεγονός που μείωσε τις απουσίες από την εργασία λόγω ασθένειας. Η βελτίωση αυτή ενίσχυσε τη συνολική οικονομική δραστηριότητα της περιοχής, καθώς οι εργαζόμενοι είχαν περισσότερες δυνατότητες να παραμένουν παραγωγικοί και ενεργοί στην αγορά εργασίας.

Δημιουργία θέσεων εργασίας και τοπική ανάπτυξη

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο είναι η συμβολή των συγχρηματοδοτούμενων έργων στη δημιουργία θέσεων εργασίας κατά την υλοποίησή τους. Οι εργασίες για την κατασκευή και αναβάθμιση υποδομών, ιδίως στους τομείς υγείας και έργων υποδομών, δημιούργησαν τόσο προσωρινές όσο και μόνιμες θέσεις εργασίας. Παράλληλα, στα μεγάλης κλίμακας, όπως τα αντιπλημμυρικά έργα του Έβρου, δημιουργήθηκαν πολλαπλές θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο, ενισχύοντας την οικονομία της περιοχής.

Παράλληλα, τα έργα αυτά ενίσχυσαν τις τοπικές επιχειρήσεις, καθώς τα περισσότερα από τα υλικά και τις υπηρεσίες που απαιτήθηκαν για την υλοποίηση των έργων προήλθαν από την εγχώρια αγορά. Αυτό δημιούργησε έναν κύκλο οικονομικής ανάπτυξης, ενισχύοντας τόσο τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις όσο και τους προμηθευτές που δραστηριοποιούνται τοπικά.

Μακροπρόθεσμες οικονομικές επιπτώσεις

Η οικονομική σημασία των έργων αυτών επεκτείνεται και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο. Τα αντιπλημμυρικά έργα στον Έβρο και οι υγειονομικές υποδομές στην Πελοπόννησο δημιουργούν τις βάσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη, εξασφαλίζοντας τη σταθερότητα των τοπικών οικονομιών. Η μείωση των εξόδων για την αποκατάσταση ζημιών και η αύξηση της παραγωγικότητας επιτρέπουν την επένδυση των εξοικονομημένων πόρων σε άλλους τομείς, όπως η εκπαίδευση και η καινοτομία.

Παράλληλα, η βελτίωση των υπηρεσιών υγείας και η αύξηση της αγροτικής παραγωγής συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, μειώνοντας τις ανισότητες και προσφέροντας ίσες ευκαιρίες σε όλες τις κοινωνικές ομάδες. Η σταθερότητα αυτή δημιουργεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την προσέλκυση επενδύσεων, τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς φορείς.

Ο οικονομικός αντίκτυπος των έργων της Πολιτικής Συνοχής είναι αδιαμφισβήτητος, καθώς ενισχύει την τοπική και εθνική οικονομία, βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης και δημιουργεί ευκαιρίες για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Παρόλο που οι προκλήσεις παραμένουν, όπως η ανάγκη για καλύτερο συντονισμό και αποτελεσματικότερη διαχείριση πόρων, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι επενδύσεις αυτές έχουν θετικό αντίκτυπο σε πολλαπλά επίπεδα. Η συνέχιση και η ενίσχυση των δράσεων αυτών είναι απαραίτητες για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης και την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής σταθερότητας.

Περιβαλλοντικός αντίκτυπος

Η περιβαλλοντική διάσταση των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης. Τα έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής στοχεύουν στη διατήρηση και αποκατάσταση των φυσικών πόρων, στη μείωση των περιβαλλοντικών κινδύνων και στην προώθηση βιώσιμων πρακτικών. Η αναλυτική επισκόπηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων αναδεικνύει την καθοριστική συμβολή αυτών των παρεμβάσεων στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι ακραίων φαινομένων.

Αντιπλημμυρικά έργα, μείωση κινδύνων και ενίσχυση Βιοποικιλότητας

Στην περιοχή της Πελοποννήσου και της Αν. Μακεδονίας και Θράκης, τα αντιπλημμυρικά έργα που υλοποιούνται, με χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ προβλέπεται να έχουν σημαντικά αποτελέσματα τόσο στην προστασία των κατοίκων όσο και στη διατήρηση του φυσικού οικοσυστήματος. Η κατασκευή φραγμάτων, η ενίσχυση των αποστραγγιστικών δικτύων και η αποκατάσταση υδροτοπικών περιοχών συμβάλλουν σε μείωση των πλημμυρικών περιστατικών και παράλληλα, οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις προστατεύονται, με θετικό αντίκτυπο στην αγροτική παραγωγή και την οικονομία της περιοχής. Εκτός από την άμεση προστασία των αγροτικών εκτάσεων, τα έργα αυτά συμβάλλουν στην ενίσχυση της βιοποικιλότητας.

Μακροπρόθεσμος περιβαλλοντικός σχεδιασμός

Τα περιβαλλοντικά έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής δεν περιορίζονται μόνο στη διαχείριση των άμεσων προκλήσεων, αλλά θέτουν τις βάσεις για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα. Ο συνδυασμός υποδομών προστασίας με εκπαιδευτικά προγράμματα για τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων ενισχύει τη συνειδητοποίηση των τοπικών κοινοτήτων και την υιοθέτηση καλών πρακτικών.

Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, υλοποιήθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια και δράσεις ευαισθητοποίησης για την ορθολογική χρήση του νερού, με στόχο την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης των υδάτινων πόρων. Σύμφωνα με την Περιφέρεια (2022), οι δράσεις αυτές εντάσσονται στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και απευθύνθηκαν σε χιλιάδες κατοίκους και αγρότες, συμβάλλοντας στη μείωση της σπατάλης νερού και στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης.

Οι παρεμβάσεις της Πολιτικής Συνοχής στον τομέα του περιβάλλοντος έχουν αποδείξει την αποτελεσματικότητά τους τόσο στη μείωση των κινδύνων όσο και στη διατήρηση των φυσικών πόρων. Τα παραδείγματα από τον Έβρο και την Πελοπόννησο αναδεικνύουν τη σημασία των στρατηγικών σχεδίων που συνδυάζουν την περιβαλλοντική προστασία με τη βιώσιμη ανάπτυξη. Παρά τις στοχευμένες αυτές παρεμβάσεις, απαιτείται συνεχής επένδυση και συνεργασία μεταξύ των τοπικών αρχών, των πολιτών και της ΕΕ για τη διασφάλιση των περιβαλλοντικών επιτευγμάτων και την προσαρμογή στις νέες προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής.

Προκλήσεις και βελτιώσεις

Η αξιολόγηση των προκλήσεων και των βελτιώσεων που απαιτούνται στην εφαρμογή των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής είναι καθοριστικής σημασίας για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπού τους. Εστιάζοντας στη μείωση της γραφειοκρατίας, την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και τη βελτίωση του συντονισμού, μπορούν να επιτευχθούν σημαντικά αποτελέσματα, τα οποία θα βελτιώσουν τόσο τη διαχείριση των πόρων όσο και τη βιωσιμότητα των έργων.

Η γραφειοκρατία αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς περιορισμούς στην υλοποίηση των έργων της Πολιτικής Συνοχής. Σύμφωνα με δεδομένα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πλήθος έργων καθυστέρησε άνω των δύο ετών, κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας των διαδικασιών και της απαίτησης έγκρισης από πολλαπλές διοικητικές αρχές, ειδικότερα κατά το αρχικό στάδιο της προγραμματικής περιόδου. Αυτή η κατάσταση όχι μόνο καθυστέρησε την υλοποίηση αλλά και αύξησε σημαντικά το συνολικό κόστος των έργων λόγω των πληθωριστικών πιέσεων την περίοδο της πανδημίας. Η αντιμετώπιση των καθυστερήσεων στην υλοποίηση των έργων μπορεί να επιτευχθεί μέσω της εισαγωγής ψηφιακών εργαλείων για την αυτοματοποίηση των διαδικασιών. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η MIS (Ο.Π.Σ.) πλατφόρμα που εφαρμόστηκε στην χώρα μας, η οποία οδήγησε σε μείωση των χρόνων έγκρισης και τον περιορισμό του διοικητικού κόστους. Η ανάπτυξη μιας πλατφόρμας πιο σύνθετης και με περισσότερες δυνατότητες διαλειτουργικότητας εκτιμάται ότι θα μπορούσε να μειώσει τις καθυστερήσεις καθώς και να βελτιώσει σημαντικά την αποδοτικότητα της διαχείρισης των έργων. Για παράδειγμα η πλατφόρμα SL2014 της Πολωνίας επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ πολιτών και επιχειρήσεων με τους κρατικούς φορείς διαχείρισης έργων, ενώ παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα ψηφιακών υπηρεσιών

προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική διαχείριση των έργων από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Σε πολλές περιφέρειες της Ελλάδας, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και τεχνογνωσίας επηρεάζει τη διαχείριση και υλοποίηση των έργων. Σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ), η συμμετοχή των δήμων της χώρας στη διαμόρφωση του Εταιρικού Συμφώνου χρηματοδότησης, ανέρχεται σε μόλις 3,3%, ενώ ο μέσος όρος της Ε.Ε. αγγίζει το 16,7% (European Commission, 2016), γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή των δήμων στον σχεδιασμό των προγραμμάτων και πιθανώς υποδεικνύει ελλείψεις σε κατάλληλο προσωπικό για τη διαχείριση ευρωπαϊκών κονδυλίων.

Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας μπορεί να επιτευχθεί μέσω στοχευμένων προγραμμάτων κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού. Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2020), τα προγράμματα αυτά αύξησαν την αποδοτικότητα της διοικητικής διαχείρισης και συνέβαλαν στη βελτίωση της απορρόφησης πόρων και της ποιότητας υλοποίησης έργων. Η εφαρμογή ενός αντίστοιχου εθνικού προγράμματος στην Ελλάδα θα μπορούσε να αυξήσει την απορρόφηση κονδυλίων στις περιφέρειες χαμηλής επίδοσης και να μειώσει τα διοικητικά σφάλματα, ενισχύοντας τη συνοχή και την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης έργων σε εθνικό επίπεδο (European Commission, 2020).

Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους περιορισμούς στην υλοποίηση των έργων. Η απουσία συνεργασίας και διαλειτουργικότητας μεταξύ των επιπέδων διοίκησης δημιουργεί καθυστερήσεις στην εκτέλεση παρεμβάσεων, ειδικά σε έργα που απαιτούν πολυτομεακή διαχείριση και τη συμβολή πολλαπλών φορέων. Εκτιμάται ότι ένα σημαντικό ποσοστό των έργων που απαιτούν τέτοιου είδους συνεργασία αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις λόγω αυτών των δομικών αδυναμιών.

Η δημιουργία ενός εθνικού συντονιστικού φορέα για την παρακολούθηση και διαχείριση των έργων θα μπορούσε να βελτιώσει σημαντικά τον συντονισμό μεταξύ των διοικητικών επιπέδων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (BMZ, 2020), η εφαρμογή ενός τέτοιου μοντέλου, συνεχής και ποιοτικής αξιολόγησης, διασφαλίζει τη μείωση των αλληλοεπικαλύψεων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας έργων. Η υιοθέτηση μιας αντίστοιχης δομής στην Ελλάδα εκτιμάται ότι θα μπορούσε να μειώσει τις καθυστερήσεις λόγω έλλειψης συντονισμού και να ενισχύσει τη διαλειτουργικότητα των εμπλεκόμενων φορέων.

Η περιορισμένη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη λήψη αποφάσεων αποτελεί επίσης ένα πρόβλημα που επηρεάζει την αποδοτικότητα των έργων. Οι τοπικές κοινότητες συχνά αντιδρούν σε έργα που σχετίζονται με ευαίσθητα ζητήματα, όπως η διαχείριση μεταναστευτικών ροών, λόγω έλλειψης πληροφόρησης ή διαβούλευσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αντιδράσεις στα νησιά του Βορείου Αιγαίου, όπου η έλλειψη διαβούλευσης καθυστέρησε την υλοποίηση έργων έως και δύο έτη.

Η ενεργή εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την αποδοχή και τη βιωσιμότητα των συγχρηματοδοτούμενων έργων. Η συμμετοχή των τοπικών φορέων στη σχεδίαση και παρακολούθηση έργων οδήγησε σε αύξηση της αποδοχής και σε βελτίωση της βιωσιμότητας. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η καθιέρωση διαβουλεύσεων με τοπικές

κοινωνίες και εκστρατειών ενημέρωσης εκτιμάται ότι θα μπορούσε να αυξήσει την αποδοχή των έργων και να μειώσει τις τοπικές αντιδράσεις, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπου των έργων της Πολιτικής Συνοχής αποδεικνύει τη συμβολή τους στη βελτίωση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών συνθηκών στην Ελλάδα. Παρά τις προκλήσεις, τα αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά, ενώ οι προτεινόμενες βελτιώσεις μπορούν να ενισχύσουν περαιτέρω την αποτελεσματικότητα των μελλοντικών παρεμβάσεων.

5.3 Περιφερειακή και Εθνική Διάσταση: Ποιοι προστατεύονται περισσότερο

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύει στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, προάγοντας την κοινωνική και οικονομική συνοχή. Στο πλαίσιο αυτό, η προστασία ευάλωτων ομάδων πληθυσμού αποτελεί πρωταρχικό στόχο, εστιάζοντας σε συγκεκριμένα προβλήματα που επηρεάζουν τόσο τοπικά όσο και εθνικά επίπεδα. Η παρούσα ανάλυση εξετάζει τις βασικές ομάδες που επωφελήθηκαν περισσότερο από τις παρεμβάσεις, εστιάζοντας στα προβλήματα που αντιμετώπισαν, τις παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν και τα αποτελέσματα αυτών.

Κοινωνικοοικονομική αβεβαιότητα του πληθυσμού των απομακρυσμένων περιοχών

Η έλλειψη κατάλληλων υποδομών στις απομακρυσμένες περιοχές από μεγάλα αστικά κέντρα οδηγεί τους κατοίκους αυτών των περιφερειών στην αβεβαιότητα. Για να επιτευχθεί η ισόρροπη ανάπτυξη, στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών εργαλείων της Πολιτικής Συνοχής, πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις που θα συμβάλουν στην τόνωση της κοινωνικοοικονομικής σταθερότητας. Μεταξύ άλλων, η ενίσχυση των υποδομών υγείας, όπως για παράδειγμα η αναβάθμιση του Νοσοκομείου Καλαμάτας με την προσθήκη 28 νοσηλευτικών κλινών, την διαμόρφωση διακρίτου χώρου στα ΤΕΠ για εξέταση παιδιών καθώς και την προμήθεια ιατροφαρμακευτικού εξοπλισμού, επιτυγχάνει τη δημιουργία κλίματος ασφάλειας των πολιτών του νομού Μεσσηνίας, καθώς και των γειτονικών περιοχών, δεδομένου ότι παρέχονται βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας. Επιπροσθέτως, όσον αφορά τις δαπάνες για την διαχείριση των περιβαλλοντικών κρίσεων, με τη χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), υλοποιήθηκαν αντιπλημμυρικά έργα που περιλάμβαναν την κατασκευή φραγμάτων και την ενίσχυση των αποστραγγιστικών δικτύων. Αυτές οι παρεμβάσεις οδήγησαν σε μείωση των περιστατικών πλημμύρας, ενώ προστατεύτηκαν περισσότερες πολλές εκτάσεις καλλιεργειών. Παράλληλα, οι τοπικοί πληθυσμοί που ασχολούνται με την εκμετάλλευση της γης, αύξησαν την παραγωγή τους, επιτυγχάνοντας την οικονομική σταθερότητα της περιοχής.

Πέραν των παραπάνω, οι παρεμβάσεις με δράσεις που παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση προσφέρουν πολλαπλά και ποίκιλα οφέλη στην κοινωνία. Ειδικότερα, τα στελέχη των κρατικών φορέων που συμμετέχουν σε μετεκπαιδύσεις αυξάνουν την διοικητική τους ικανότητα με συνέπεια να βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα τους κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Επίσης, οι άνεργοι με την συμμετοχή τους σε σεμινάρια κατάρτισης αυξάνουν τα επαγγελματικά τους προσόντα. Συνολικά, οι εκπαιδύσεις οδηγούν στην αύξηση της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού. Όσον αφορά τους εργαζόμενους των δημόσιων φορέων, όπως οι επαγγελματίες υγείας και των σωμάτων ασφαλείας, η βελτιωμένη παραγωγικότητα εξασφαλίζει κοινωνική σταθερότητα καθώς οι πολίτες αισθάνονται πιο ασφαλείς με την αποτελεσματική λειτουργία των δημόσιων δομών.

Αναφορικά με τους ανέργους, η κατάρτιση συμβάλει στην εξεύρεση εργασίας. Οι περιορισμένες ευκαιρίες απασχόλησης στις περιφέρειες οδήγησαν σε μείωση της οικονομικής δραστηριότητας, επηρεάζοντας την τοπική και εθνική οικονομία.

Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+), σχεδιάστηκαν για να καλύψουν τα κενά δεξιοτήτων στις τοπικές αγορές εργασίας. Με τη συμμετοχή των ανέργων σε αυτά, αρκετοί από αυτούς εξασφάλισαν εργασία με την ολοκλήρωση της κατάρτισης, και οι τοπικές επιχειρήσεις βελτίωσαν την παραγωγικότητα τους.

Μετανάστες και πρόσφυγες: Αποσυμφόρηση και κοινωνική ένταξη

Οι μετανάστες και πρόσφυγες που φτάνουν στην Ελλάδα, ειδικά μέσω των νησιών του Αιγαίου, αντιμετώπιζαν ακραίες συνθήκες υπερπληθυσμού και ανεπάρκειες στις δομές υποδοχής. Πριν από την αναβάθμιση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), όπως αυτό της Σάμου, οι εγκαταστάσεις φιλοξενούσαν αριθμούς πολλαπλάσιους από τη σχεδιασμένη χωρητικότητα. Η αναβάθμιση των ΚΥΤ μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) περιλάμβανε την αύξηση της χωρητικότητας, τη δημιουργία υποδομών υγιεινής, και την ενσωμάτωση ψηφιακών συστημάτων για την επιτάχυνση των διαδικασιών καταγραφής. Μετά τις παρεμβάσεις, ο μέσος χρόνος διεκπεραίωσης αιτήσεων ασύλου μειώθηκε σε λιγότερο από 2,5 μήνες, (AIDA,2023) , ενώ οι συνθήκες διαβίωσης βελτιώθηκαν, διασφαλίζοντας αξιοπρεπή διαβίωση.. Παράλληλα, οι τοπικές κοινωνίες επωφελήθηκαν, καθώς οι βελτιωμένες υποδομές συνέβαλαν στη μείωση των κοινωνικών εντάσεων λόγω της αποτελεσματικότερης διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.

Χωρική διάσταση

Η γεωγραφική διάσταση των παρεμβάσεων της Πολιτικής Συνοχής αναδεικνύει τη στοχευμένη προσέγγιση που υιοθετεί η Ευρωπαϊκή Ένωση για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Οι παρεμβάσεις εστιάζουν σε περιοχές με ιδιαίτερες προκλήσεις, όπως τα ακριτικά νησιά, τα χερσαία σύνορα και τα μεγάλα αστικά κέντρα, προσφέροντας εξειδικευμένες λύσεις για τις τοπικές ανάγκες.

Στα ακριτικά νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, η αυξημένη πίεση από τις μεταναστευτικές ροές αντιμετωπίστηκε με τη χρηματοδότηση έργων υποδομής μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF-B). Τα έργα αυτά περιλάμβαναν τη βελτίωση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), όπως αυτό της Σάμου, με αποτέλεσμα την αύξηση της χωρητικότητας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Οι επεμβάσεις συνέβαλαν επίσης στη μείωση των κοινωνικών εντάσεων, ενώ παράλληλα ενίσχυσαν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μεταναστών μέσω της αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών και υποδομών.

Στις περιοχές με χερσαία σύνορα, όπως ο Έβρος, οι επενδύσεις εστίασαν στην ενίσχυση της συνοριακής ασφάλειας και στην προστασία του περιβάλλοντος. Μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) υλοποιούνται έργα όπως η κατασκευή φραγμάτων και η ενίσχυση αποστραγγιστικών δικτύων, τα οποία συνέβαλαν στη μείωση των περιστατικών πλημμυρών και στην ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής. Επιπλέον, μέσω του ISF-B οι τεχνολογικές υποδομές για τη συνοριακή παρακολούθηση συνέβαλαν στην προστασία της τοπικής κοινότητας και της οικονομικής δραστηριότητας.

Στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, καθώς και στις απομακρυσμένες περιοχές, οι δράσεις κοινωνικής ένταξης και απασχόλησης χρηματοδοτήθηκαν κυρίως από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+). Οι παρεμβάσεις αυτές περιλάμβαναν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και υποστήριξης ευάλωτων ομάδων, βελτιώνοντας την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και ενισχύοντας τη συνολική οικονομική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021), τέθηκαν στόχοι για την αύξηση της απασχόλησης και της συμμετοχής σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης έως το 2030, με σκοπό τη μείωση της ανεργίας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας των τοπικών επιχειρήσεων.

Η χωρική προσέγγιση της Πολιτικής Συνοχής ενισχύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, προσαρμόζοντάς αυτές στις ανάγκες κάθε περιοχής. Η διαφορετική γεωγραφική εστίαση επιτρέπει τη δημιουργία ενός πλαισίου που όχι μόνο αντιμετωπίζει τις άμεσες προκλήσεις αλλά και ενισχύει τη μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

6. Προτάσεις πολιτικής και προβλέψεις

6.1 Εντοπισμός αναγκών και κενών πολιτικής

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει σχεδιαστεί για να μειώσει τις ανισότητες και να ενισχύσει την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ευημερία των κρατών-μελών. Ωστόσο, η επίτευξη αυτών των στόχων εξαρτάται από την ικανότητα ανάλυσης και εντοπισμού των υφιστάμενων αναγκών και κενών πολιτικής. Η Ελλάδα, ως χώρα με γεωγραφικές, κοινωνικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες, αντιμετωπίζει προκλήσεις που απαιτούν προσαρμοσμένες παρεμβάσεις και στοχευμένες δράσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ο εντοπισμός αυτών των αναγκών είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική υλοποίηση της Πολιτικής Συνοχής.

Βασικές ανάγκες και τομείς παρέμβασης

Ανισότητες στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας

Η ανάγκη για βελτίωση των υγειονομικών υπηρεσιών στις περιοχές της περιφέρειας έχει επισημανθεί και σε άλλες μελέτες, υποδεικνύοντας ότι οι κάτοικοι αυτών των περιοχών αντιμετωπίζουν άνιση πρόσβαση σε υπηρεσίες, καθώς το 2019 περίπου το 8,1% του ελληνικού πληθυσμού ανέφερε ανεκπλήρωτες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης με συνέπεια η χώρα μας να καταταχθεί στη δεύτερη θέση της Ε.Ε. (OECD, 2021). Έχοντας υπόψη τις ανωτέρω ανάγκες, τα έργα ενίσχυσης υγειονομικών υποδομών με τη χρηματοδότηση του ERDF αποσκοπούν στην σημαντική μείωση των χρόνων αναμονής και στην ενίσχυση της πρόσβασης σε κρίσιμες υπηρεσίες, ειδικά σε απομακρυσμένες περιοχές.

Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης των υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού, ειδικά σε μονάδες μονάδες νοσηλευτικής περίθαλψης και μονάδες εντατικής θεραπείας (ΜΕΘ). Στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, έργα όπως η αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Καλαμάτας, που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), αύξησαν τη δυναμικότητα με 28 νέες κλίνες και βελτίωσαν τις υπηρεσίες για πάνω από 150.000 πολίτες της ευρύτερης περιοχής.

Καταπολέμηση της ανεργίας και ενίσχυση δεξιοτήτων

Η ανεργία παραμένει σοβαρό πρόβλημα στην Ελλάδα, ειδικά για νέους και γυναίκες. Κατά την περίοδο 2020–2022, η ανεργία στους νέους ξεπερνά το 35%, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat. Παράλληλα, πολλές αγορές εργασίας αντιμετωπίζουν έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, γεγονός που περιορίζει την οικονομική ανάπτυξη. Η ενίσχυση της απασχόλησης μέσα από προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης έχει αποδειχθεί αποτελεσματική σε πολλές περιφέρειες της ΕΕ. Εφαρμογή στοχευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης στις περιφερειακές περιοχές της Ελλάδας συνέβαλε στη μείωση της ανεργίας και στη βελτίωση της παραγωγικότητας των τοπικών επιχειρήσεων. Η Πολιτική Συνοχής, μέσω του ESF+, έχει υποστηρίξει προγράμματα κατάρτισης, αλλά χρειάζεται περαιτέρω προσαρμογή στις απαιτήσεις κάθε περιφέρειας.

Στις περιοχές της Ελληνικής περιφέρειας, τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ESF+) συνέβαλαν σε αύξηση της απασχόλησης, ενισχύοντας την ένταξη ανέργων στην τοπική αγορά εργασίας. Ωστόσο, οι περιορισμοί στη μεταφορά τεχνογνωσίας και η έλλειψη δομών συνεχούς κατάρτισης αποτελούν εμπόδιο για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων, σύμφωνα με αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2021).

Αντιμετώπιση φυσικών και περιβαλλοντικών κινδύνων

Η πρόληψη των πλημμυρών και η ενίσχυση των αντιπλημμυρικών έργων έχουν καταστεί κεντρικά στοιχεία για την Πολιτική Συνοχής. Μελέτες από το European Environment Agency (2017) δείχνουν ότι η επένδυση σε "πράσινες υποδομές" έχει οδηγήσει σε μείωση των κινδύνων πλημμύρας σε ευάλωτες περιοχές, όπως ο Έβρος, ενώ ενισχύθηκαν οι τοπικές αγροτικές οικονομίες.

Η κλιματική αλλαγή αυξάνει τη συχνότητα ακραίων φαινομένων, όπως πλημμύρες και πυρκαγιές. Στην περιοχή του Έβρου, οι καταστροφικές πλημμύρες οδήγησαν σε απώλεια πολλών εκταρίων καλλιεργειών ετησίως πριν την υλοποίηση αντιπλημμυρικών έργων μέσω του ERDF. Ωστόσο, τα υφιστάμενα μέτρα δεν αρκούν για την πλήρη προστασία των τοπικών κοινοτήτων.

Κενά πολιτικής και βασικές προκλήσεις

Έλλειψη ολοκληρωμένου συντονισμού μεταξύ φορέων

Η έλλειψη ολοκληρωμένου συντονισμού και οι αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων έχουν επισημανθεί ως κύριες προκλήσεις. Όπως καταγράφεται από την έκθεση του European Court of Auditors (2020), οι καθυστερήσεις και οι επιπλέον δαπάνες λόγω ανεπαρκούς συντονισμού επηρεάζουν αρνητικά την αποδοτικότητα των έργων σε κράτη όπως η Ελλάδα. Η πολυπλοκότητα του συστήματος διαχείρισης των ευρωπαϊκών πόρων στην Ελλάδα οδηγεί συχνά σε αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων, καθυστερήσεις και αναποτελεσματικότητα. Για παράδειγμα, στα έργα αναβάθμισης των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στη Λέσβο, η πολυπλοκότητα της χρηματοδότησης από πολλαπλές πηγές ενδέχεται να έχει συμβάλει σε καθυστερήσεις στην έναρξη λειτουργίας του.

Ανεπαρκής εμπλοκή τοπικών αρχών και κοινωνιών

Η απομάκρυνση των τοπικών κοινωνιών από τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης μειώνει την αποδοχή των έργων. Οι τοπικές αντιδράσεις για την κατασκευή νέων ΚΥΤ στα νησιά του Βορείου Αιγαίου οδήγησαν σε καθυστερήσεις που ξεπέρασαν τα δύο έτη. Παράλληλα, η περιορισμένη συμμετοχή των τοπικών αρχών στη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων αποδυναμώνει τη στρατηγική εφαρμογή των έργων.

Χαμηλή απορρόφηση κονδυλίων

Η Ελλάδα έχει καταγράψει υψηλά ποσοστά απορρόφησης ευρωπαϊκών πόρων κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Σύμφωνα με διαθέσιμα στοιχεία, μέχρι του 2022, η απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων έφτασε το 78,7%, δηλαδή 2 χρόνια μετά το τελευταίο έτος της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ωστόσο, μέχρι το 2024, η Ελλάδα είχε επιτύχει πλήρη απορρόφηση των κονδυλίων της περιόδου, αξιοποιώντας το σύνολο του προϋπολογισμού ύψους 29,5 δισ. ευρώ. Η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και οι χρονοβόρες διαδικασίες έγκρισης συμβάλλουν σε αυτήν την αρχική υστέρηση. Ειδικά στις περιφέρειες, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και εργαλείων παρακολούθησης δημιουργεί πρόσθετα εμπόδια.

Έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού βάσει δεδομένων

Η περιορισμένη χρήση δεδομένων για τον στρατηγικό σχεδιασμό και την παρακολούθηση των έργων δυσχεραίνει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Η απουσία κεντρικών βάσεων δεδομένων καθιστά δύσκολη την ανάλυση των αναγκών και των προτεραιοτήτων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Υποχρηματοδότηση κρίσιμων υποδομών

Η ανάγκη για αυξημένη χρηματοδότηση υποδομών υγείας και περιβαλλοντικής προστασίας παραμένει κρίσιμη. Η ανακατανομή κονδυλίων προς αυτές τις παρεμβάσεις μπορεί να αυξήσει τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα έναντι φυσικών καταστροφών. Παρά τις επενδύσεις της Πολιτικής Συνοχής, η υποχρηματοδότηση σε τομείς όπως η διαχείριση φυσικών καταστροφών και η υγεία παραμένει πρόβλημα. Για παράδειγμα, τα αντιπλημμυρικά έργα στον Έβρο, ενώ ενισχύουν την αποτροπή των περιστατικών πλημμυρών, παραμένουν ανεπαρκή για να καλύψουν πλήρως τις ανάγκες που δημιουργούνται από την κλιματική αλλαγή.

Κοινωνικές ανισότητες στην πρόσβαση σε ευκαιρίες

Η γεωγραφική και κοινωνική ανισότητα επηρεάζει την πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης και εκπαίδευσης, με τους κατοίκους απομακρυσμένων και αγροτικών περιοχών να έχουν λιγότερες δυνατότητες συμμετοχής σε προγράμματα κατάρτισης και επαγγελματικής ανάπτυξης.

Βελτίωση πολιτικών- συστάσεις

Ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ φορέων

Για να υπάρχει αποτελεσματικότητα στην διαχείριση των έργων της Πολιτικής Συνοχής χρειάζεται καλύτερο συντονισμό μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων. Μια προτεινόμενη λύση θα ήταν να υπάρχει ένας κεντρικός φορέας συντονισμού όπου θα μπορούσε να διαχειρίζεται όλα τα έργα, με σαφή εξουσίες και αρμοδιότητες επί των διάφορων εποπτευόμενων φορέων, αποφεύγοντας τις επικαλύψεις και τις καθυστερήσεις. Η χρήση ψηφιακών πλατφορμών, όπως το E-Cohesion – που ήδη εφαρμόζεται για την ψηφιακή διαχείριση των έργων— θα μπορούσε να επεκταθεί ώστε να επιτρέπει πιο ολοκληρωμένη διαχείριση των έργων της Πολιτικής Συνοχής, με αυξημένη διαλειτουργικότητα σε κάθε αναγκαίο τμήμα της δημόσιας διοίκησης, σε συνδυασμό με τις ψηφιακές διαδικασίες που αφορούν τις επικοινωνίες και τις συναλλαγές με τους πολίτες και τους ιδιωτικούς φορείς, προκειμένου να μειώθουν οι γραφειοκρατικές καθυστερήσεις και να βελτιωθεί ο συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων.

Ενεργοποίηση τοπικών κοινωνιών και αρχών

Απαραίτητη είναι η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την επιτυχία των έργων. Δημόσιες διαβουλεύσεις και ανοικτές ημερίδες μπορούν να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των πολιτών, προάγοντας τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα. Παράλληλα, η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των τοπικών αρχών, συνοδευόμενη από τεχνική υποστήριξη και επαρκή χρηματοδότηση, θα επιτρέψει την καλύτερη εφαρμογή των έργων. Η δημιουργία κινήτρων για τη συνεργασία τοπικών φορέων με την Πολιτική Συνοχής θα μπορούσε επίσης να βελτιώσει την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων.

Απλοποίηση διαδικασιών και ενίσχυση της απορρόφησης

Η απλοποίηση των διαδικασιών έγκρισης έργων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτάχυνση της εφαρμογής τους. Επικαιροποιημένα κανονιστικά πλαίσια θα μπορούσαν να μειώσουν τον χρόνο αξιολόγησης διευκολύνοντας την έναρξη των έργων. Παράλληλα, εκπαιδευτικά προγράμματα για στελέχη ΟΤΑ θα ενίσχυαν την ικανότητά τους να διαχειρίζονται ευρωπαϊκά κονδύλια, βελτιώνοντας τη σύνταξη φακέλων και την παρακολούθηση έργων. Η δημιουργία ταμείων γρήγορης αντίδρασης για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως φυσικές καταστροφές, θα διασφάλιζε την άμεση χρηματοδότηση και την ταχεία υλοποίηση κρίσιμων δράσεων.

Στρατηγικός σχεδιασμός βάσει δεδομένων

Για να έχουμε αξιόπιστα δεδομένα, πρέπει να έχουμε ένα πολύ καλό στρατηγικό σχεδιασμό. Μια κεντρική βάση δεδομένων, που θα καταγράφει τα έργα, τις δαπάνες και τα αποτελέσματά τους, θα μπορούσε να προσφέρει διαφάνεια και να διευκολύνει την παρακολούθηση. Με την χρήση εργαλείων ανάλυσης δεδομένων θα είχαμε την ενίσχυση της αξιολόγησης των επιπτώσεων των έργων, ενώ οι περιοδικές έρευνες θα μπορούσαν να αποτυπώνουν τις ανάγκες των πολιτών και το πόσο ευχαριστημένοι είναι από τις παρεμβάσεις. Αυτή η προσέγγιση θα επέτρεπε τη δυναμική αναθεώρηση προτεραιοτήτων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής.

Αυξημένη χρηματοδότηση κρίσιμων υποδομών

Οι ανάγκες για υποδομές υγείας, εκπαίδευσης, διαχείρισης φυσικών καταστροφών, και κοινωνικής μέριμνας παραμένουν υψηλές, ειδικά σε ευάλωτες περιοχές. Η αύξηση της χρηματοδότησης για αυτές τις κατηγορίες έργων θα διασφάλιζε τη βιωσιμότητα και τη μακροχρόνια ανάπτυξη. Επιπλέον, η προώθηση συνεργειών μεταξύ διαφορετικών ταμείων θα μπορούσε να ενισχύσει τη χρηματοδοτική απόδοση, αποτρέποντας τη σπατάλη πόρων και αυξάνοντας την προστιθέμενη αξία των έργων.

Η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να αξιοποιήσει πλήρως τα εργαλεία της Πολιτικής Συνοχής, εάν επικεντρωθεί στον εντοπισμό αναγκών και στην κάλυψη κενών πολιτικής. Οι προτεινόμενες δράσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη αποδοτικότητα και να στηρίξουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Με τη λήψη μέτρων που ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες, η χώρα μπορεί να προάγει την κοινωνική συνοχή και να μειώσει τις ανισότητες.

6.2 Προτάσεις για βελτίωση της αποτελεσματικότητας

Η αύξηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων της Πολιτικής Συνοχής απαιτεί τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων που ενισχύουν τη διαχείριση των πόρων και διασφαλίζουν τη βέλτιστη υλοποίηση των έργων. Παρακάτω παρουσιάζονται τροποποιήσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε καλύτερα αποτελέσματα:

Απλούστευση των διαδικασιών διαχείρισης

Η πολύπλοκη γραφειοκρατία αποτελεί συχνά τροχοπέδη για την υλοποίηση έργων. Για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες, προτείνεται η εναρμόνιση των κανονισμών και η μείωση των περιττών βημάτων στην έγκριση των έργων. Η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης ψηφιακής πλατφόρμας, όπου όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα έχουν πρόσβαση στα απαραίτητα στοιχεία, θα μπορούσε να μειώσει σημαντικά τις καθυστερήσεις. Επιπλέον, η δημιουργία τυποποιημένων προτύπων για την τεκμηρίωση θα βοηθούσε τους τοπικούς φορείς να αποφύγουν λάθη.

Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στα ταμεία

Τα διάφορα ευρωπαϊκά ταμεία, όπως το AMIF, το ISF-B, συχνά χρηματοδοτούν παρόμοια έργα χωρίς κατάλληλο συντονισμό. Για να μειωθούν οι επικαλύψεις, απαιτείται η ίδρυση ενός κεντρικού μηχανισμού διαχείρισης, ο οποίος θα καθορίζει τις προτεραιότητες και θα διασφαλίζει τη συνεργασία ανάμεσα στα ταμεία. Επίσης, η εναρμόνιση των στόχων σε έργα διαφορετικών τομέων θα μεγιστοποιήσει την απόδοση των παρεμβάσεων.

Ανάπτυξη ικανοτήτων τοπικών φορέων

Η έλλειψη εμπειρίας και εξειδίκευσης αποτελεί βασικό πρόβλημα για πολλούς τοπικούς και περιφερειακούς φορείς. Προγράμματα εκπαίδευσης που στοχεύουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων στελεχών των ΟΤΑ, των υπουργείων και των ΜΚΟ μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της διαχείρισης των έργων. Παράλληλα, η δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων υποστήριξης θα προσφέρει τεχνική βοήθεια, καθιστώντας δυνατή την καλύτερη απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων.

Αποτελεσματικότερη παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η ελλιπής παρακολούθηση και αξιολόγηση οδηγεί σε χαμηλότερη απόδοση των έργων. Η ανάπτυξη μιας κεντρικής βάσης δεδομένων με διευρυμένες δυνατότητες, η οποία θα περιλαμβάνει λεπτομέρειες σχετικά με την πρόοδο και τα αποτελέσματα κάθε έργου, είναι απαραίτητη. Η τακτική δημοσίευση αναφορών που αποτυπώνουν τις επιτυχίες και τις δυσκολίες, θα επιτρέψει την έγκαιρη παρέμβαση για τη διόρθωση προβλημάτων.

Επένδυση σε έργα στρατηγικής σημασίας

Η επιλογή έργων με υψηλό αντίκτυπο είναι κρίσιμη για την αποτελεσματική χρήση των ευρωπαϊκών πόρων. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε δράσεις που συμβάλλουν στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών. Η υποστήριξη περιφερειών που αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις θα επιφέρει μεγαλύτερη ισορροπία και συνοχή.

Διασφάλιση της διαφάνειας και ενίσχυση της συμμετοχής

Η αύξηση της διαφάνειας στις διαδικασίες χρηματοδότησης ενισχύει την εμπιστοσύνη των πολιτών. Οι δημόσιες πλατφόρμες που παρουσιάζουν αναλυτικά στοιχεία για την πρόοδο και τη χρηματοδότηση των έργων μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί λογοδοσίας. Παράλληλα, η ενθάρρυνση της συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών μέσω δημόσιων συζητήσεων μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη αποδοχή των πολιτικών.

Ταχύτερη αντίδραση σε έκτακτες ανάγκες

Οι φυσικές καταστροφές και οι κρίσεις απαιτούν άμεση ανταπόκριση. Η δημιουργία ενός ταμείου ταχείας αντίδρασης θα διασφαλίσει την ταχύτατη διάθεση πόρων για την υλοποίηση άμεσων δράσεων. Αυτή η πρωτοβουλία μπορεί να ενισχυθεί με τη χρήση προεγκεκριμένων σχεδίων δράσης, τα οποία θα ενεργοποιούνται σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Αξιοποίηση τεχνολογικών καινοτομιών

Κάνοντας χρήση προηγμένων τεχνολογιών μπορεί να έχει καθοριστική σημασία για την αύξηση της αποδοτικότητας των έργων. Εργαλεία όπως οι πλατφόρμες ανάλυσης δεδομένων και οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης διευκολύνουν τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται σε αξιόπιστα στοιχεία. Επιπλέον, η ανάπτυξη και η εφαρμογή ψηφιακών συστημάτων διαχείρισης μπορούν να ενισχύσουν την παρακολούθηση της προόδου των έργων και να προάγουν τη διαφάνεια στις διαδικασίες υλοποίησης.

Διασφάλιση μακροχρόνιας βιωσιμότητας

Η βιωσιμότητα των έργων σε βάθος χρόνου είναι κρίσιμης σημασίας για την εξασφάλιση της αξίας των επενδύσεων. Βασική προϋπόθεση είναι η συνεχής συντήρηση των υποδομών και τη σταθερή υποστήριξη των ομάδων που ωφελούνται από τα έργα. Εξίσου σημαντική είναι η ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στη διατήρηση των αποτελεσμάτων και να ενισχύσουν το αίσθημα ευθύνης απέναντι στις παρεμβάσεις.

Με την εφαρμογή αυτών των προσεγγίσεων, η Πολιτική Συνοχής μπορεί να διασφαλίσει μεγαλύτερη αποδοτικότητα και να πετύχει τους επιδιωκόμενους στόχους, αξιοποιώντας με τον βέλτιστο τρόπο τους διαθέσιμους ευρωπαϊκούς πόρους

6.3 Προβλέψεις και μελλοντικές προτεραιότητες

Η Πολιτική Συνοχής καλείται να προσαρμοστεί σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο. Οι προβλέψεις για το μέλλον εστιάζουν στη διαμόρφωση εύελικτων στρατηγικών και καινοτόμων πρακτικών που θα ενισχύσουν τη συνολική αποτελεσματικότητα των δράσεων, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζουν την κοινωνική ισότητα και την περιφερειακή ανάπτυξη.

Προβλέψεις για την εξέλιξη των κοινωνικών προκλήσεων

Με την ένταση της κλιματικής αλλαγής, αναμένεται η αύξηση των φυσικών καταστροφών, όπως πλημμύρες, πυρκαγιές και ακραία καιρικά φαινόμενα, τα οποία θα επηρεάσουν δυσανάλογα τις ευάλωτες κοινότητες και τις αγροτικές περιοχές. Οι πολιτικές συνοχής πρέπει να εστιάσουν στη δημιουργία ανθεκτικών υποδομών και στη βελτίωση της πρόληψης μέσω σύγχρονων τεχνολογιών (IPCC, 2021). Παράλληλα, οι κοινωνικές ανισότητες και η αύξηση της ανεργίας, ιδίως σε νέες ηλικιακές ομάδες, απαιτούν την ενίσχυση προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας και επαγγελματικής κατάρτισης (OECD, 2023).

Μελλοντικές προτεραιότητες στον σχεδιασμό

Εστίαση στην πράσινη μετάβαση και την κλιματική ουδετερότητα

Η στροφή προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική ουδετερότητα αποτελεί κεντρικό στόχο της ΕΕ για την περίοδο 2021-2030. Η Πολιτική Συνοχής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο μέσω επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, έξυπνες πόλεις και πράσινες υποδομές (European Commission, 2020). Ταυτόχρονα, απαιτείται η ενσωμάτωση μετρήσιμων στόχων για τη μείωση των εκπομπών άνθρακα και η προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στις περιφέρειες.

Ψηφιακή μετάβαση και ενίσχυση της τεχνολογικής καινοτομίας

Η ψηφιακή μετάβαση αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των περιφερειών. Επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές, όπως τα δίκτυα 5G και οι έξυπνες εφαρμογές, μπορούν να ενισχύσουν την οικονομική ανάπτυξη και να μειώσουν τις γεωγραφικές ανισότητες (European Parliament, 2021). Επιπλέον, η προώθηση της ψηφιακής εκπαίδευσης και η ενσωμάτωση των τεχνολογικών δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας θα διευρύνουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες, κυρίως για νέους και ανέργους.

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας στις κρίσεις

Η εμπειρία από την πανδημία COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη για ταχύτερη αντίδραση και αποτελεσματικότερο συντονισμό σε κρίσεις. Οι μελλοντικές πολιτικές πρέπει να ενσωματώσουν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και διαχείρισης κρίσεων, αξιοποιώντας τα δεδομένα από προγράμματα όπως το REACT-EU (European Commission, 2022).

Συνεργασία σε περιφερειακό και διακρατικό επίπεδο

Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ περιφερειών και κρατών-μελών θα επιτρέψει την καλύτερη κατανομή των πόρων και την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Τα διακρατικά προγράμματα, όπως αυτά που υποστηρίζονται από το INTERREG, μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων..

Οι προτεραιότητες για το μέλλον επικεντρώνονται στη δημιουργία ενός ισχυρότερου, πιο ανθεκτικού και δίκαιου ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Η ενσωμάτωση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, η αντιμετώπιση των ανισοτήτων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας είναι οι πυλώνες για την επιτυχία της Πολιτικής Συνοχής. Με την κατάλληλη στρατηγική, οι ευρωπαϊκοί πόροι μπορούν να αξιοποιηθούν στο μέγιστο, προσφέροντας σημαντικά οφέλη για τους πολίτες και τις κοινότητες.

7. Συμπεράσματα

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί έναν από τους πυλώνες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, στοχεύοντας στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία εξετάζει την πολυδιάστατη συμβολή της Πολιτικής Συνοχής, τόσο στην ενίσχυση της ασφάλειας όσο και στη βελτίωση των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών σε εθνικά και περιφερειακά σημεία.

Η υλοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων σε διάφορες χώρες και περιφέρειες αναδεικνύουν την σημασία της Πολιτικής Συνοχής. Μια από τις χώρες που επωφελούνται σημαντικά από τα Ταμεία Συνοχής είναι η Ελλάδα και αποτελεί παράδειγμα του πώς τα ευρωπαϊκά κονδύλια μπορούν να αξιοποιηθούν για την αντιμετώπιση κρίσιμων προκλήσεων, όπως η διαχείριση φυσικών καταστροφών, η κοινωνική ένταξη, η μείωση της ανεργίας και η ενίσχυση της ασφάλειας στα σύνορα.

Στην παρούσα εργασία, διερευνήθηκαν κρίσιμα ζητήματα που σχετίζονται με την αποδοτικότητα και τη βιωσιμότητα των έργων, την αντιμετώπιση κενών πολιτικής και τη συμβολή των διαφορετικών ταμείων στην ενίσχυση της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας. Παρουσιάστηκαν παραδείγματα επιτυχημένων παρεμβάσεων, όπως τα αντιπλημμυρικά έργα στην ΠΑΜΘ, η αναβάθμιση του νοσοκομείου Καλαμάτας, η βελτίωση των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) καθώς και η εφαρμογή των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Τα παραδείγματα αυτά καταδεικνύουν τη δυναμική της Πολιτικής Συνοχής ως εργαλείου ανάπτυξης, αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι τοπικές και εθνικές αρχές στη διαχείριση των έργων.

Η ανάλυση ανέδειξε επίσης την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό μεταξύ των διαφορετικών ταμείων, ώστε να αποφευχθούν φαινόμενα αλληλοεπικάλυψης και να διασφαλιστεί η αποδοτικότητα των διαθέσιμων πόρων. Επιπλέον, επισημάνθηκαν τα διοικητικά κενά, η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και η ανάγκη για μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στη διαμόρφωση και υλοποίηση των έργων.

Στη βάση αυτή, τα συμπεράσματα της εργασίας προσφέρουν μια συνολική εικόνα για το πώς η Πολιτική Συνοχής μπορεί να αποτελέσει μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης και κοινωνικής

σταθερότητας. Η συστηματική αξιολόγηση των παρεμβάσεων και η υιοθέτηση προτάσεων για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας αναδεικνύουν τη σημασία της συνέχειας και της προσαρμοστικότητας της πολιτικής στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των κοινωνιών.

Ακολουθούν οι επιμέρους ενότητες που αναλύουν τα κρίσιμα σημεία της μελέτης και τη συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στη διασφάλιση της ασφάλειας, εστιάζοντας τόσο στις επιτυχίες όσο και στις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο μέλλον.

7.1 Κρίσιμα σημεία και συμπεράσματα της μελέτης

Το πλαίσιο συνεργασίας της ΕΕ αποτελεί τη βάση για την επίτευξη κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στις βασικές αρχές της πολιτικής, αναδεικνύοντας τις επιτυχίες και τις προκλήσεις της εφαρμογής της. Ακολουθεί μια συστηματική ανασκόπηση των βασικών σημείων που προέκυψαν από την έρευνα.

Η συμβολή των αρχών συνεργασίας στην προώθηση επιχειρησιακών εργαλείων όπως τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και οι υπηρεσίες υγείας είναι πολύ σημαντικός πυλώνας για την επιτυχία του. Έργα όπως η αναβάθμιση του νοσοκομείου Καλαμάτας και η βελτίωση των εγκαταστάσεων στο ΚΥΤ της Σάμου έδειξαν πώς η στοχευμένη χρηματοδότηση μπορεί να αντιμετωπίσει σημαντικά κοινωνικά προβλήματα. Συγκεκριμένα, οι βελτιώσεις στα ΚΥΤ μείωσαν την υπερπληθυσμιακή πίεση και βελτίωσαν τις συνθήκες διαβίωσης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, ενώ οι αναβαθμίσεις στις υγειονομικές υποδομές αύξησαν την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, ενισχύοντας παράλληλα την ανθεκτικότητα απέναντι σε κρίσεις, όπως η πανδημία COVID-19.

Η Πολιτική Συνοχής διαδραμάτισε κρίσιμο ρόλο στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των κοινοτήτων που εξαρτώνται από αυτό. Τα αντιπλημμυρικά έργα στην ΠΑΜΘ αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα. Η κατασκευή φραγμάτων και η ενίσχυση των αποστραγγιστικών συστημάτων, με μέσα και εξοπλισμό που χρηματοδοτήθηκαν μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), οδηγούν σε περιορισμό των περιστατικών πλημμύρας. Τα έργα αυτά συνέβαλαν στην προστασία τόσο των καλλιεργειών όσο και των κατοικιών, προσφέροντας ασφάλεια στους κατοίκους. Παράλληλα, η αποκατάσταση του οικοσυστήματος συνέβαλε στην αύξηση της βιοποικιλότητας και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της περιοχής έναντι των ακραίων καιρικών φαινομένων.

Η μελέτη κατέδειξε τη συμβολή των προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής στη μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων. Μέσα από δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης, όπως αυτές που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ESF+), ενισχύθηκε η πρόσβαση στην αγορά εργασίας για ανέργους και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε περιοχές της περιφέρειας, τα ποσοστά ανεργίας μειώθηκαν, ενώ οι τοπικές οικονομίες ενισχύθηκαν μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων στους εργαζομένους.

Η ανάλυση ανέδειξε την πολυπλοκότητα του συντονισμού μεταξύ των διαφόρων ταμείων, όπως το AMIF, το ISF-B και το ISF-P. Παρότι αυτά τα ταμεία χρηματοδοτούν κρίσιμες παρεμβάσεις, η έλλειψη σαφούς καθορισμού αρμοδιοτήτων και η ταυτόχρονη χρηματοδότηση παρόμοιων δράσεων οδήγησαν σε φαινόμενα αλληλοεπικάλυψης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων. Παράλληλα, η ενίσχυση των μηχανισμών συντονισμού και η αξιοποίηση εργαλείων, όπως η πλατφόρμα E-cohesion,

αποδείχθηκαν αποτελεσματικά στη βελτίωση της αποδοτικότητας και στη μείωση των επικαλύψεων.

Η μελέτη ανέδειξε τα διοικητικά κενά που παρατηρούνται σε επίπεδο τοπικών και περιφερειακών αρχών. Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού, τα περιορισμένα τεχνικά μέσα και η αυξημένη γραφειοκρατία αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την αποτελεσματική υλοποίηση των έργων. Σε πολλές περιπτώσεις, η απορρόφηση των κονδυλίων παρέμεινε χαμηλή, κατά το ορισμένο αρχικό διάστημα της προγραμματικής περιόδου, ενώ η έλλειψη τεχνογνωσίας περιόρισε τη δυνατότητα ανάπτυξης βιώσιμων και μακροπρόθεσμων λύσεων.

Συνολικά, η Πολιτική Συνοχής αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της κοινωνικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα. Παρά τις προκλήσεις, οι επιτυχίες που καταγράφηκαν αναδεικνύουν τη δυναμική της πολιτικής αυτής στη βελτίωση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Η μελλοντική εστίαση θα πρέπει να αφορά τη βελτίωση του συντονισμού, την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και την υιοθέτηση καινοτόμων προσεγγίσεων για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας.

Η ανάλυση των κρίσιμων σημείων της μελέτης προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα για τη βελτίωση της Πολιτικής Συνοχής και τη συνέχιση των προσπάθειών για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ευημερίας των περιφερειών.

7.2 Συμβολή της Πολιτικής Συνοχής στη διασφάλιση της ασφάλειας

Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχει αναδειχθεί ως ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία για τη διασφάλιση της ασφάλειας, τόσο σε κοινωνικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Μέσω των στοχευμένων παρεμβάσεων που υλοποιεί, η πολιτική αυτή δεν περιορίζεται στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά συμβάλλει άμεσα στη δημιουργία συνθηκών ασφάλειας για τους πολίτες, τους μετανάστες, και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Στην παρούσα ενότητα, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο η Πολιτική Συνοχής διασφαλίζει την ασφάλεια μέσω των δράσεων της, ενώ παράλληλα εξετάζονται τα οφέλη και οι προκλήσεις που συνδέονται με αυτές τις παρεμβάσεις.

Η διαχείριση των μεταναστευτικών ροών αποτελεί κρίσιμο ζήτημα για την ΕΕ, ιδιαίτερα για χώρες πρώτης γραμμής όπως η Ελλάδα. Η Πολιτική Συνοχής, μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF), έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των συνθηκών στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ).

Για παράδειγμα, η αναβάθμιση του ΚΥΤ Σάμου οδήγησε στη μείωση του υπερπληθυσμού, στην ενίσχυση των συνθηκών υγιεινής, και στη μείωση των εντάσεων εντός των δομών. Παράλληλα, η χρήση τεχνολογικών εργαλείων για την ταχύτερη διεκπεραίωση αιτήσεων ασύλου ενίσχυσε το αίσθημα δικαιοσύνης και ασφάλειας τόσο για τους αιτούντες όσο και για τις τοπικές κοινότητες που επηρεάζονται από την παρουσία μεταναστών.

Επιπλέον, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF-B) ενίσχυσε τις υποδομές στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα, συμβάλλοντας στην καλύτερη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Η εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης, όπως drones και θερμικές κάμερες, μείωσε τις παράνομες διελεύσεις στον Έβρο, βελτιώνοντας την ασφάλεια των συνοριακών περιοχών.

Η ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών, όπως τα νοσοκομεία και τα σχολεία, συμβάλλει άμεσα στη δημιουργία συνθηκών ασφάλειας. Η αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου

Καλαμάτας, για παράδειγμα, αύξησε τη δυνατότητα παροχής υπηρεσιών υγείας παρέχοντας στους κατοίκους της περιοχής βελτιωμένες συνθήκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης..

Παράλληλα, τα έργα κοινωνικής μέριμνας που υλοποιήθηκαν μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ESF+) διασφάλισαν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες για ευάλωτες ομάδες. Τα κοινωνικά παντοπωλεία, οι ξενώνες φιλοξενίας, και οι δομές υποστήριξης για ασυνόδευτα ανήλικα ενίσχυσαν το αίσθημα κοινωνικής προστασίας και σταθερότητας για χιλιάδες άτομα σε όλη τη χώρα.

Η περιβαλλοντική ασφάλεια αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Τα αντιπλημμυρικά έργα στην ΠΑΜΘ, χρηματοδοτούμενα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), περιορίζουν τον κίνδυνο πλημμυρών, προστατεύοντας πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις.

Οι τοπικές κοινωνίες συχνά αποτελούν την πρώτη γραμμή αντιμετώπισης κρίσεων και προκλήσεων. Μέσω της Πολιτικής Συνοχής, ενισχύθηκαν οι διοικητικές και οργανωτικές ικανότητες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Ειδικά προγράμματα κατάρτισης για τοπικά στελέχη και η χρήση ψηφιακών εργαλείων βελτίωσαν τον συντονισμό και την αποτελεσματικότητα της τοπικής διακυβέρνησης.

Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των τοπικών πληθυσμών στις δημόσιες δομές συνέβαλε στη μείωση των κοινωνικών εντάσεων και στην ενίσχυση της συνοχής. Στις περιοχές του Βορείου Αιγαίου, για παράδειγμα, η βελτίωση των υποδομών υποδοχής μείωσε τις αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών σημαντικά, δημιουργώντας συνθήκες σταθερότητας και συνεργασίας.

Παρά τις επιτυχίες, η Πολιτική Συνοχής αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με την απορρόφηση των κονδυλίων, τον συντονισμό μεταξύ των ταμείων, και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των έργων. Ειδικά στους δήμους με χαμηλή διοικητική ικανότητα, η αποτελεσματική υλοποίηση των έργων συχνά περιορίζεται από την έλλειψη πόρων και τεχνογνωσίας.

Ωστόσο, η ενίσχυση των μηχανισμών συντονισμού, η υιοθέτηση τεχνολογικών καινοτομιών, και η παροχή τεχνικής υποστήριξης στις τοπικές αρχές μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Μελλοντικές προτεραιότητες περιλαμβάνουν την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των υποδομών, και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων.

Η Πολιτική Συνοχής έχει αναδειχθεί ως ένας κρίσιμος μηχανισμός για τη διασφάλιση της ασφάλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσα από στοχευμένες παρεμβάσεις, έχει επιτύχει να βελτιώσει τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα και την ευημερία των πολιτών. Παρά τις προκλήσεις, οι δυνατότητες της Πολιτικής Συνοχής παραμένουν υψηλές, προσφέροντας σημαντικές ευκαιρίες για τη δημιουργία ενός ασφαλέστερου και πιο δίκαιου μέλλοντος για όλους.

8.Βιβλιογραφία

Alexandrou, E. (2020). *The Societal Consequences of the Eurozone Crisis in the Southern European GIPS States, as connected with Risk Communication Theory: Case Study of Greece*. Retrieved from <https://ikee.lib.auth.gr/record/317077/files/GRI-2020-26992.pdf>

Bachtler, J., & Mendez, C. (2020). *EU Cohesion Policy and European Integration: The Dynamics of EU Budget and Regional Policy Reform*. Routledge. Retrieved from <https://www.routledge.com/EU-Cohesion-Policy-and-European-Integration-The-Dynamics-of-EU-Budget-and-Regional-Policy-Reform/Bachtler-Mendez/p/book/9780754674214>

Bachtler, J., McSorley, L., Begg, I., & Charles, D. (2016). *EU Cohesion Policy: Reassessing performance and direction*. Glasgow: European Policies Research Centre. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/313229918_EU_Cohesion_Policy_Reassessing_performance_and_direction

Baldwin-Edwards, M., Blitz, B. K., & Crawley, H. (2019). The politics of evidence-based policy in Europe's 'migration crisis'. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(12), 2139-2155. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1369183X.2018.1468307#abstract>

Bachtler, J. F., Polverari, L., & Domorenok, E. (2023). Administrative capacity and EU Cohesion Policy: implementation performance and effectiveness. *Regional Studies*, 58(1), 1–5.

Bachtler, J., Polverari, L., Ferry, M., Mendez, C., & Ogilvie, J. (2020). *The use of technical assistance for administrative capacity building in the 2014–2020 period*. Brussels: European Commission. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/studies/2020/the-use-of-technical-assistance-for-administrative-capacity-building-in-the-2014-2020-period

Bauböck (2018). *Debating Transformations of National Citizenship*. Retrieved from <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-92719-0>

Bigo (2017). *Frontier Controls in the European Union*. Retrieved from <https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781315259321/controlling-frontiers-elspeth-guild-didier-bigo?refId=c351278c-642d-476e-ade8-6bf1bee45b3c&context=ubx>

Andrés Rodríguez-Pose & Tobias Ketterer, (2020). "Institutional change and the development of lagging regions in Europe. Retrieved from <https://icepp.gsu.edu/files/2018/02/paper1806.1.pdf>

Bigo, D. (2022). "The Digitalisation of Border Controls and their Corporate Actors". In M. Bosworth & L. Zedner (Eds.), *Privatising Border Control: Law at the Limits of the Sovereign State*. Oxford University Press. Retrieved from <https://sciencespo.hal.science/hal-03967365/document>

Boswell, C., & Geddes, A. (2020). *Migration and Mobility in the European Union*. Palgrave Macmillan. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/341293267_Migration_and_Mobility_in_the_European_Union_-2nd_edition

B2Green. (2017). Η ΜΟΔ ως εργαλείο υποστήριξης του ΕΣΠΑ. Διαθέσιμο από <https://news.b2green.gr/category/perivallon>

Carrera, S., & Cortinovis, R. (2019). "The EU's Role in Implementing the UN Global Compact on Refugees Contained Mobility vs. International Protection. Retrieved from <https://aei.pitt.edu/97083/>

Carrera, S., & den Hertog, L. (2016). A European Border and Coast Guard: What's in a name?. CEPS Paper in Liberty and Security in Europe, No. 88. Retrieved from <https://www.ceps.eu/ceps-publications/european-border-and-coast-guard-whats-name/>

Carrera, S., & Geddes, A. (Eds.). (2021). The EU Pact on Migration and Asylum in light of the United Nations Global Compact on Refugees: International Experiences on Containment and Mobility and their Impacts on Trust and Rights. Retrieved from <https://www.asileproject.eu/wp-content/uploads/2021/03/EU-pact-migration-asylum-global-compact-refugees.pdf>

Crescenzi, R., Giua, M. (2021). "One or many Cohesion Policies of the European Union? On the differential economic impacts of Cohesion Policy across Member States" – Regional Studies. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00343404.2019.1665174?needAccess=true>

Davoudi, S. (2010). "Territorial Cohesion and the European Social Model". Scienze Regionali, Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/352471348_Territorial_Cohesion_and_the_European_Social_Model

Dotti, N. F. (Ed.). (2020). Knowledge, Policymaking and Learning for European Cities and Regions: From Research to Practice. Edward Elgar Publishing. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/332211982_Knowledge_Policymaking_and_Learning_for_European_Cities_and_Regions_edited_by_Francesco_Dotti_Cheltenham_Edward_Elgar_Publishing_2018_320_pp

EASO (2019), Input by civil society to the EASO Annual Report 2019. Retrieved from https://euaa.europa.eu/sites/default/files/easo-annual-report-2019-European_Council-for-Refugees-and-Exiles-ECRE-contribution.pdf

EASO (2021). «External evaluation of EASO's operational support in 2021», Retrieved from: https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2022-11/2022_Evaluation_Report_OP_Horizontal_2021_EN.pdf European Commission. (2020). EU Cohesion policy action against coronavirus. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/coronavirus-response_en?utm_source

European Commission. (2020). Internal Security Fund: Police and Borders. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/funding_en

European Commission. (2020). Internal Security Fund: Strengthening Border Management. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/funding_en

European Commission. (2021). 9th Report on Economic, Social and Territorial Cohesion. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/cohesion-report_en?utm_source

European Commission. (2021). Asylum, Migration, and Integration Fund. Retrieved from https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds_en

European Commission. (n.d.). Retrieved from Regional Policy- Funding https://ec.europa.eu/regional_policy/funding_en

European Commission. (2021a). Internal Security Fund 2021–2027. Retrieved from <https://home-affairs.ec.europa.eu>

European Commission. (2022). Greece - 2022 Country report. Retrieved from https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/2022-european-semester-country-report-greece_en.pdf

European Commission, (2021). State of Health in the EU Companion Report 2021, Retrieved from https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-02/2021_companion_en.pdf

European Commission. (2021b). Border Management and Visa Instrument 2021–2027. Retrieved from <https://home-affairs.ec.europa.eu>

European Commission,(n.d.). Cohesion Open Data Platform. Retrieved from <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/GR/14-20#finance-implementation> European Commission, (2022). National monitoring frameworks for public social spending.

European Commission, (2022). AIDA 2023 country report. Retrieved from https://migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/greece-aida-2023-country-report_en

European Commission, (2022). In-depth case study – SL2014 Polish e-Cohesion system Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/studies/e-cohesion/case_study_sl2014.pdf?utm_source

European Commission. (n.d.). Regional Policy- Policy- Themes . Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes_en

European Commission, (2022). CROSS-BORDER COOPERATION IN THE EU. Retrieved from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/cooperation/european-territorial/survey-2020/cross-border-survey-2020-summary_en.pdf

European Court of Auditors. (2021). Performance-based financing in Cohesion policy Retrieved from https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_24/SR_Performance_incentivisation_EN.pdf

European Court of Auditors. (2023). Adapting cohesion policy rules to respond to COVID-19 Retrieved from https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR23_02/SR_Covid_II-ReACT_EU_EN.pdf

European Environment Agency (2017). Green infrastructure and flood management Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/green-infrastructure-and-flood-management>

EEA Grants. (2021). Asylum and Migration Programme 2014–2021. Retrieved from <https://eeagrants.org>. European Parliament. (2020). Cohesion Policy Measures in Response to the COVID-19 Pandemic. Retrieved from https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/652216/IPOL_STU%282020%29652216_EN.pdf

European Parliament (2020). Horizon Europe: Framework Programme for Research and Innovation 2021–2027. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2018\)628254](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2018)628254)

European Parliament, Absorption rates of Cohesion Policy funds Policy. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2023\)747284](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2023)747284)

Ferrara, A., McCann, P., Pellegrini, G., Stelder, D., & Terribile, F. (2017). *Assessing the Impacts of Cohesion Policy on EU Regions*. Retrieved from https://research.rug.nl/files/50086458/Assessing_the_impacts_of_Cohesion_Policy_on_EU_regions.pdf

Geyer, F., Carrera, S., & Guild, E. (2008). *The Commission's New Border Package: Does it take us one step closer to a 'cyber-fortress Europe'?*. CEPS Policy Briefs. Retrieved from <https://www.ceps.eu/ceps-publications/the-commissions-new-border-package-does-it-take-us-one-step-closer-to-a-cyber-fortress-europe/>

Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ. (2024). Εκδήλωση «ΕΣΠΑ 2014-2020: Ισχυρό Αναπτυξιακό Αποτύπωμα για την Ελλάδα». Διαθέσιμο από <https://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=1777> Hooghe, L., & Marks, G. (2020). Multi-Level Governance and European Integration. Rowman & Littlefield. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/246883870_MultiLevel_Governance_and_European_Integration

International Monetary Fund (IMF). (2021). *Public Investment for Recovery and Resilience*. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2020/10/05/blog-public-investment-for-the-recovery> International Organization for Migration (IOM). (2021). Assisted Voluntary Return and Reintegration in Greece. Retrieved from <https://greece.iom.int/assisted-voluntary-return-and-reintegration-migrants-situations-vulnerability>

Klepp, S. (2017). "Climate Change and Migration - an Overview". *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/317000129_Climate_Change_and_Migration_-_an_overview_Oxford_Research_Encyclopedia_of_Climate_Science

Léonard (2011): EU border security and migration into the European Union: FRONTEX and securitisation through practices. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09662839.2010.526937> Léonard (2021): The securitization of migration in the EU: Framing threats to European unity. Retrieved from <https://studenttheses.universiteitleiden.nl/access/item%3A2664023/view>

Lo Faro, A. (2020). Combating Poverty and Social Exclusion in European Union Law. Springer. Retrieved from <https://www.routledge.com/Combating-Poverty-and-Social-Exclusion-in-European-Union-Law/Aranguiz/p/book/9781032119113>

McCann, P. (2016). *The Regional and Urban Policy of the European Union: Cohesion, Results-Oriented and Smart Specialisation*. Edward Elgar Publishing. Retrieved from <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/the-regional-and-urban-policy-of-the-european-union-9781783479504.html>

Mendez, C., & Bachtler, J. (2016). "Financial Compliance in the European Union: A Cross-National Assessment of Financial Correction Patterns and Causes in Cohesion Policy". *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 55(3). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/311499734_Financial_Compliance_in_the_European_Union_A_Cross-National_Assessment_of_Financial_Correction_Patterns_and_Causes_in_Cohesion_Policy

Ministry of Migration and Asylum, «Closed Controlled Access Center of Samos» Retrieved from <https://migration.gov.gr/en/ked-samoy-kleisti-elegchomeni-domi-samoy/>

Ministry of Migration and Asylum, « R.I.C & C.C.A.C.». Retrieved from <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/> Molle, W. (2015). *European Cohesion Policy*. Routledge. Retrieved from <https://www.routledge.com/European-Cohesion-Policy/Molle/p/book/9780415438124>

Monar (2013): The EU's growing external role in the AFSJ domain: factors, framework and forms of action. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09557571.2012.710586>

OECD (2020). *Health Equity through Regional Investment*. Paris: OECD Publishing. Retrieved from <https://www.oecd.org/en/topics/health.html>

OECD. (2020). *Administrative Capacity Building for Regional Development*. Retrieved from <https://www.oecd.org/en/about/programmes/administrative-capacity-building-for-regional-development.html>

OECD (2020). "Regional policy for Greece post 2020". Retrieved from https://www.espa.gr/el/Documents/2127/Regional_profiles_gr.pdf

OECD (2020). *Strengthening Governance of EU Funds under Cohesion Policy: Administrative Capacity Building Roadmaps*. Retrieved from https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/01/strengthening-governance-of-eu-funds-under-cohesion-policy_079de45d/9b71c8d8-en.pdf?utm_source

OECD. (2021). Greece: Country Health Profile 2021. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/greece-country-health-profile-2021_4ab8ea73-en.html

OM (2021). *Assisted Voluntary Return and Reintegration Annual Report*. International Organization for Migration. Retrieved from <https://migrantprotection.iom.int/en/spotlight/articles/publication/iom-releases-2021-return-and-reintegration-key-highlights>

Piattoni, S., & Polverari, L. (2016). *Handbook on Cohesion Policy in the EU*. Edward Elgar Publishing. Retrieved from <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/handbook-on-cohesion-policy-in-the-eu-9781784715663.html>

Piraeus Business Consulting. (2022, January). *Πώς μοιράστηκαν τα 16,4 δις. του ΕΣΠΑ*. Retrieved from <https://piraeusbsc.gr/pos-moirastikan-ta-16-4-dis-toy-espa/>

Rodríguez-Pose & Garcilazo (2015): *Quality of Government and the Returns of Investment: Examining the Impact of Cohesion Expenditure in European Regions* https://www.researchgate.net/publication/263599871_Quality_of_Government_and_the>Returns_of_Investment_Examining_the_Impact_of_Cohesion_Expenditure_in_European_Regions

Scholten & Penninx (2016). *Integration and Citizenship: Local Perspectives on Migration*. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-21674-4_6

Trauner & Ripoll Servent (2016): *Policy Change in the Area of Freedom, Security, and Justice: How EU Institutions Matter*. Retrieved from <https://researchportal.vub.be/en/publications/policy-change-in-the-area-of-freedom-security-and-justice-how-eu->

Wolf (2015): *Migration and Refugee Governance in the Mediterranean: Europe and International Organisations at a Crossroads*. Retrieved from www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Migration_and_refugee_governance_Med_final.pdf

Ανδρέου, Γ. (2023). "Οι επιπτώσεις της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ στις Ελληνικές Περιφέρειες 2014-2020". Κείμενο Πολιτικής, ΕΛΙΑΜΕΠ. Διαθέσιμο από: https://www.eliamep.gr/oi-epiptoseis-tis-politikis-synochis-tis-ee-stis-ellinikes-perifereies-2014-2020/?utm_source

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2020). *Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)*. Άρθρο 174. Διαθέσιμο από: <https://eur-lex.europa.eu>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016). "Εκ των υστέρων αξιολόγηση των προγραμμάτων συνοχής 2007-2013 (ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής) Διαθέσιμο από: https://www.espa.gr/el/Pages/eLibraryFS.aspx?item=2355&utm_source=

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). *Πολιτική Συνοχής 2021-2027*. Διαθέσιμο από: https://ec.europa.eu/regional_policy

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (χ.χ.). Cohesion Open Data Platform. Διαθέσιμο από:
<https://cohesiondata.ec.europa.eu/themes/13/14-20>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (χ.χ.). Η Πολιτική Συνοχής της ΕΕ. Διαθέσιμο από:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets>

ΕΣΠΑ (χ.χ.). Λειτουργία Δομών Παροχής Βασικών Αγαθών – Κοινωνικά Παντοπωλεία κ.ά.

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, (Ιούνιος, 2021). Η συμμετοχή και ο ρόλος των δήμων στο νέο ΕΣΠΑ 2021-2027. Διαθέσιμο από: <https://www.ita.org.gr/el/index.php/nea-ita/263-meleti-topiki-aftodioikisi-kai-politiki-synoxis-i-symmetoxi-kai-o-rolos-ton-dimon-sto-neo-espa-2021-2027>

ΚΕΔΕ (2025), Εξαιρετικά χαμηλή η συμμετοχή της ΤΑ στο ΕΣΠΑ 2021 -2027, στα τέσσερα πρώτα χρόνια υλοποίησής του. Διαθέσιμο από: https://kede.gr/exairetika-chamili-i-symmetochi-tis-ta-sto-espa-2021-sta-tessera-prota-chronia-ylopoiisis-tou/?utm_source

Παπαδασκαλόπουλος, Α., & Χριστοφάκης, Μ. (2016). "Περιφερειακός Προγραμματισμός και Αναπτυξιακός Σχεδιασμός". Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα. Διαθέσιμο από:
https://www.researchgate.net/publication/303371358_Papadaskalopoulos_A_Christophakes_M_2016_Periphereiakos_Programmatismos_kai_Anaptixiakos_Schediasmos_ekdoseis_Papazese_Athena

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (χ.χ.). Απόφασεις Ένταξης των Πράξεων με τίτλο «Προμήθεια εξοπλισμού πρόληψης και Διαχείρισης Κινδύνων και Καταστροφών. (ΑΔΑ: 6ΙΚΧ7ΛΒ-ΞΙΧ & 6ΝΠΖ7ΛΒ-9ΟΜ).

Περιφέρεια Κρήτης, (2022). Πρόγραμμα «Κρήτη 2021-2027». Διαθέσιμο από: [https://www.perikritis.gr/Περιφέρεια_Πελοποννήσου_\(χ.χ.\)._Αντιπλημμυρική_Προστασία_Τρίπολης](https://www.perikritis.gr/Περιφέρεια_Πελοποννήσου_(χ.χ.)._Αντιπλημμυρική_Προστασία_Τρίπολης). Διαθέσιμο από: <https://www.eydpelop.gr/2014-2020/entagmeni-praksi/antiplimmyriki-prostasia-tripolis-periochi-zevgolatiou-neochoriou/>

Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, (χ.χ.).: ΕΣΠΑ 2014-2020. Διαθέσιμο από:
<https://2014-2020.espa.gr/el/Pages/staticESPA2014-2020.aspx>

Υπηρεσία Ασύλου. (2023). *Απολογισμός 10 ετών λειτουργίας της Υπηρεσίας Ασύλου (2013-2023)*. Διαθέσιμο από: https://tamey.gov.gr/wp-content/uploads/2023/06/%CE%A5%CE%A0_%CE%9C%CE%95%CE%A4_10xr_entypo.pdf

Υπηρεσία Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (Υ.Δ.Ε.Α.Π.). (2021). Έκθεση Πεπραγμένων.

Υ.Δ.Ε.Α.Π.(2024). «Βελτίωση της ικανότητας της Ελληνικής Αστυνομίας για αναγνώριση και διαχείριση ασυνόδευτων ανηλίκων και ευάλωτων ομάδων». Διαθέσιμο από:
<https://ydeap.gr/nea-anakinosis/veltiosi-tis-ikanotitas-tis-ellinikis-astynomias-gia-anagnorisi-kai-diacheirisi-asynodeyton-anilikon-kai-eyaloton-omadon/>

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (2022). «Στις τελευταίες θέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση η Ελλάδα στη φτώχεια». Διαθέσιμο από:

<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/67715b2c-ec81-4f0c-ad6a-476a34d732bd/11863418.pdf>

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Στατιστικά. Διαθέσιμο από:
https://migration.gov.gr/statistika/?utm_source

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, «Χρηματοδοτικά Προγράμματα ΥΠ.Υ.Τ.»
Διαθέσιμο από: <https://migration.gov.gr/ris2/chrmatodotika-programmata/>

Υπουργείο Περιβάλλοντος (χ.χ).Ειδικό Πρόγραμμα Φυσικών Καταστροφών. Διαθέσιμο από:
<https://ypen.gov.gr/perivallon/dasi/ethniko-programma-anaptyxis-eidiko-programma-fysikon-katastrofon-ypo-programma-perivallon/>

Υπουργείο Υγείας- Γ.Ν. Καλαμάτας (2020). Εντάξεις στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πελοπόννησος 2014-2020» έργο 3.786.367,38 € για το Νοσοκομείο Καλαμάτας. Διαθέσιμο από: <https://www.nosokomeiokalamatas.gr/entachthike-sto-epicheirisiako-programma-peloponnisos-2014-2020-ergo-3-786-367-38-e-gia-to-nosokomeio-kalamatas/>